Gminny Program Rewitalizacji Gminy Grybów

Na lata 2018 - 2025

-projekt-

Kraków

2018

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego

Centrum Doradztwa Strategicznego s.c.
D. Bieńkowska, C. Ulasiński, J. Szymańska, M. Widuch
Ul. Włóczków 22/3
30-103 Kraków

Zleceniodawca:

Gmina Grybów
Ul. Jakubowskiego 33
33-330 Grybów

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI 3
1. Wprowadzenie do procesu rewitalizacji 5
1.1. Co to jest rewitalizacja? 5
1.2. Co to jest obszar zdegradowany i w jaki sposób można go wyznaczyć? 6
1.3. Czym jest obszar rewitalizacji? 8
1.4. Mechanizmy włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji 8
2. Powiązania Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi gminy 11
2.1. Strategia Rozwoju Gminy Grybów 11
2.2. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych 12
2.3. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Grybów 12
3. Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji 14
KROK 1. Wybór jednostek 15
KROK 2. Wybór danych do analizy. 16
KROK 3. Analiza danych w sferze społecznej 18
KROK 4. Analiza danych w pozostałych sferach. 27
KROK 5. Analiza wskaźnikowa - budowa wskaźnika syntetycznego 36
KROK 6. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego 38
KROK 7. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji 39
KROK 8.Konsultacje społeczne i ostateczny wybór obszaru rewitalizacji 40
KROK 9. Przyjęcie Uchwały przez Rade Gminy Grybów ws. Wyznaczenia Obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji Gminy Grybów 41
4. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji 44
4.1. Podobszar 1. Biała Niżna 44
4.2. Podobszar 2. Stróże 51
5. Wizja obszaru rewitalizacji 56
6. Cele rewitalizacji 57
7. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne 58
7.1. Projekty podstawowe 58
7.2. Projekty uzupełniające 74
8. Mechanizmy integrowania działań 82
8.1. Komplementarność przestrzenna 83

8.2. Komplementarność problemowa (zintegrowanie na poziomie zdiagnozowanych potrzeb i problemów oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych) 87

8.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna (Zintegrowanie na poziomie różnych sektorów, partnerów). 88

8.4. Komplementarność międzyokresowa 89

8.5. Komplementarność źródeł finansowania 89

9. Ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji 90

10. System wdrażania i monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji 92

10.1. Opis struktury zarządzania Gminnego Programu Rewitalizacji oraz podmiotów zaangażowanych w realizację Programu 92

10.2. Procedury zarządzania i monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji. 96

10.3. Uspołecznienie procesu rewitalizacji 99

11. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach i dokumentach planistycznych 101

11.1. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21. Ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminnym i o zmianie Kodeksu Cywilnego 101

11.2. Określenie niezbędnych zmian w uchwale, o której mowa w art. 7 ust. 3 101

11.3. Specjalna Strefa Rewitalizacji 101

11.4. Zmiany w dokumentach planowania i zagospodarowania przestrzennego gminy 101

12. Spis tabel i rysunków 102

12.1. SPIS TABEL 102

12.2. SPIS MAP 103

12.3. SPIS WYKRESÓW 103

1. Wprowadzenie do procesu rewitalizacji

Program Rewitalizacji Gminy Grybów na lata 2018 – 2025 został opracowany w oparciu o *Ustawę z dnia 9 października 2017 roku o Rewitalizacji,* dokument *Ustawa o rewitalizacji – praktyczny komentarz Ministerstwa Infrastruktury i Budownictwa – Departament Polityki Przestrzennej, Warszawa 2016 r.,* a także *wytyczne w zakresie rewitalizacji Ministerstwa Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 roku.*

Zgodnie z założeniami powyższych dokumentów proces opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji opierał się o prace eksperckie połączone z szeroko zakrojoną debatą publiczną, odnoszącą się do problemów i potrzeb mieszkańców gminy oraz innych interesariuszy rewitalizacji, w tym Urzędu Gminy Grybów, instytucji publicznych, społecznych, gospodarczych, dzięki temu odpowiada on na potrzeby lokalnej społeczności.

1.1. Co to jest rewitalizacja?

Zgodnie z Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji:

„**Rewitalizacja** stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji."

(art. 2 §1. Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji)

A więc po kolei:

1. Działania rewitalizacyjne są prowadzone na obszarach, które charakteryzują się **nagromadzeniem różnych problemów (przede wszystkim społecznych), większym niż przeciętnie w całej gminie**. Zatem konieczne jest przeprowadzenie diagnozy, która określi, które obszary na terenie gminy są lepiej i gorzej rozwinięte.

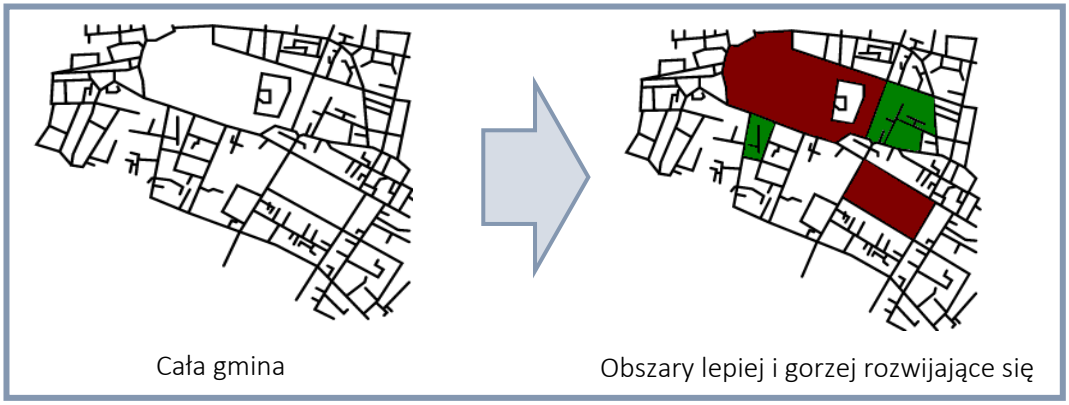

2. Rewitalizacja jest <u>procesem</u>, a nie jednostkowym działaniem, czyli **nie oznacza** ona podejmowania **pojedynczych działań technicznych**, jak np. remont jednego budynku. Wręcz przeciwnie, rewitalizacja **powinna obejmować całościowe podejście do problemu**, które zakłada

realizację przede wszystkim **działań społecznych** (często aktywizację i edukację społeczną mieszkańców, którzy sami będą mogli wpływać na swoje otoczenie). Rewitalizacja może także dotyczyć przekształceń przestrzennych czy rozwiązywania problemów związanych ze środowiskiem lub problemów gospodarczych.

3. **Dopiero suma** podjętych na wyznaczonych obszarach działań (edukacyjnych, aktywizujących, ale także remontów, budowy / przebudowy instytucji, działań środowiskowych, itd.) może przyczynić się do poprawy sytuacji wskazanych obszarów.

4. Działania rewitalizacyjne powinny być prowadzone nie tylko przez samą gminę, ale także (a nawet przede wszystkim) przez jej mieszkańców, organizacje społeczne, przedsiębiorców. Najbardziej skutecznymi działaniami rewitalizacyjnymi są te, które prowadzone są przez samych mieszkańców, tzw. mikrodziałania, które pobudzają aktywność mieszkańców i jednoczą lokalną społeczność.

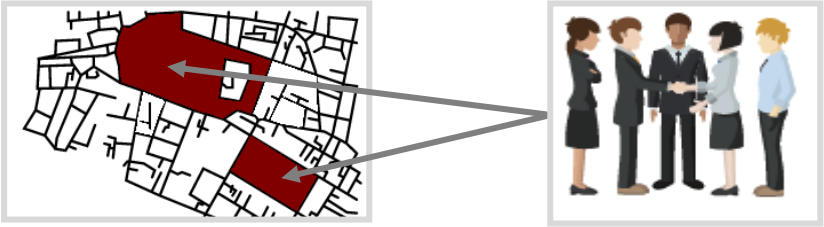

5. **Program Rewitalizacji** jest dokumentem strategicznym, wyznaczającym działania, które należy podjąć, aby poprawić sytuację wybranych obszarów. Powinien być **tworzony przy udziale różnych grup społecznych** (mieszkańców, organizacji społecznych, samorządu, przedsiębiorców i innych interesariuszy), które będą **wspólnie realizować** założone w nim cele.

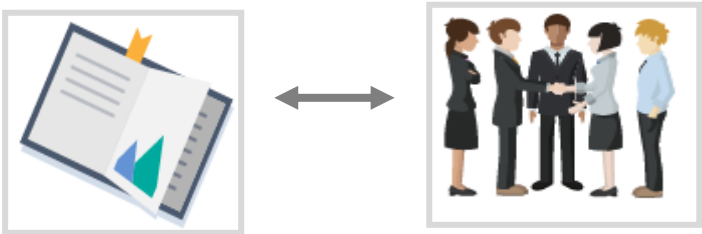

1.2. Co to jest obszar zdegradowany i w jaki sposób można go wyznaczyć?

Według art. 9 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji:

*„Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu **koncentracji negatywnych zjawisk społecznych**, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:*

1. ***gospodarczych*** *– w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub*
2. ***środowiskowych*** *– w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub*
3. ***przestrzenno-funkcjonalnych*** *– w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub*
4. **technicznych** – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska."

(art. 9 §1. Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji).

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego krok po kroku:

1. Obszar zdegradowany powinno się wyznaczyć za pomocą obiektywnych i weryfikowalnych wskaźników.
2. Obszar zdegradowany, **musi** charakteryzować się występowaniem **negatywnych zjawisk społecznych.** Ustawodawca (*Ustawa o Rewitalizacji. Praktyczny komentarz*, Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa, Departament Polityki Przestrzennej, Warszawa 2016r.) wskazuje kilka przykładowych wskaźników, które można wykorzystać w diagnozie. I tak, w przypadku ubóstwa, wskaźnikiem może być rozkład terytorialny poszczególnych świadczeń pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i innych zależnych od dochodu, z kolei w przypadku bezrobocia – rozkład terytorialny osób pobierających świadczenia, dodatkowo analiza występowania osób długotrwale bezrobotnych, osób młodych itd.

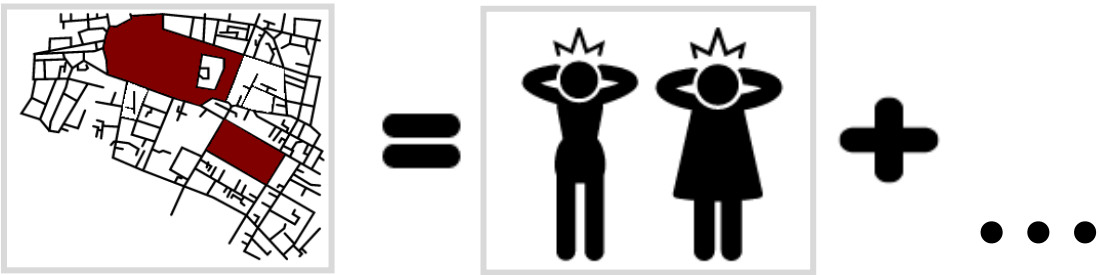

3. Po wyznaczeniu obszarów, na których zdiagnozujemy występowanie negatywnych zjawisk społecznych, konieczne jest zdiagnozowanie problemów występujących w innych sferach, w tym sferze **środowiskowej i/lub technicznej i/lub przestrzenno-funkcjonalnej i/lub gospodarczej.**

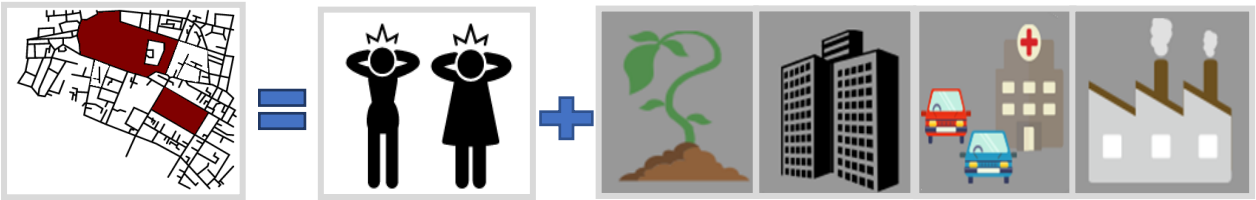

4. A zatem, gdy dany obszar (dzielnica, sołectwo) będzie wykazywać ponadprzeciętną koncentrację problemów społecznych oraz problemów przynajmniej w jednej ze sfer wymienionych powyżej, może zostać uznany za obszar zdegradowany.

1.3. Czym jest obszar rewitalizacji?

Według art. 10 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji:

1. Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji.

2. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

(art. 10 §1-2. Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji).

1. Obszar rewitalizacji może obejmować całość obszaru zdegradowanego, pod warunkiem, że obszar ten zajmuje **mniej niż 20% powierzchni gminy** oraz zamieszkiwany jest przez **nie więcej niż 30% ogółu mieszkańców gminy.**

30% mieszkańców gminy.

20% powierzchni gminy.

2. Jeżeli obszar zdegradowany jest większy niż wskazany powyżej, należy dokonać wyboru obszaru rewitalizacji. Wybór ten może nastąpić, ze względu na dwie przesłanki: po pierwsze, na obszarze tym koncentracja negatywnych zjawisk jest szczególna a po drugie, obszar ten ma istotne znaczenie dla rozwoju gminy.

1.4. Mechanizmy włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji

Zgodnie z zasadą partycypacji społecznej konieczne jest włączenie przedstawicieli różnych środowisk społecznych do prac nad procesem rewitalizacji. Pozwala to na poznanie potrzeb i oczekiwań mieszkańców, a także na prowadzenie działań w sposób kompleksowy, w celu wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych. Interesariuszami Gminnego Programu Rewitalizacji są, zatem:

- Mieszkańcy obszarów objętych rewitalizacją;
- Mieszkańcy Gminy Grybów;
- Przedsiębiorcy i potencjalni przedsiębiorcy z terenu gminy;

- Organizacje pozarządowe;
- Gminne Jednostki Organizacyjne;
- Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej;
- Pracownicy Urzędu Gminy Grybów;
- Inne osoby / podmioty zainteresowane r.

Proces partycypacji społecznej w procesie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Grybów przebiegał następująco:

Tabela 1. Proces udziału interesariuszy w procesie tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji (opracowanie własne).

Konsultacje społeczne	Okres
Konsultacje społeczne poprzez spotkania z mieszkańcami, sołtysami, radnymi z Gminy Grybów w zakresie potrzeb i problemów, z jakimi się borykają	Wrzesień – listopad 2016
Konsultacje społeczne dotyczące wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Grybów • Spotkanie 30.11.2016 r. • Debata społeczna 07.12.2016 r. Konsultowane dokumenty: • projekt uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Grybów, diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.	23 listopada 2016 do 23 grudnia 2016
Zgłaszanie propozycji projektów do Gminnego Program Rewitalizacji dla Gminy Grybów.	10 – 29 marzec 2017
Konsultacje społeczne Programu Rewitalizacji	2– 25 marzec 2018

Podczas konsultacji społecznych tych, poruszane były kwestie związane z przybliżeniem tematu rewitalizacji interesariuszom, którzy kojarzą go głównie z remontem i renowacją budynków zabytkowych. Omówiono m.in. kwestie istoty, celów, zasad i przebiegu procesu rewitalizacji. Na każdym spotkaniu / warsztacie przewidziano czas na własne wystąpienia interesariuszy i omówienie kwestii dla nich najważniejszych w tematyce rewitalizacji. Szczegółowy opis przebiegu spotkań zawierają raporty z konsultacji społecznych.

Określenie problemów gminy

W trakcie pierwszych konsultacji społecznych pytano m.in. o ocenę jakości życia w gminie, dostępność usług publicznych (i rzeczywiste miejsca korzystania z nich przez mieszkańców), najważniejsze problemy społeczne, gospodarcze, przestrzenne i środowiskowe. Pytania były tak sformułowane, aby dawały obraz sytuacji na obszarze, na którym mieszkają uczestnicy. Pytano także o priorytetowe działania lokalne, które należy podjąć, aby poprawić jakość i komfort życia najmniejszych społeczności. Skierowano również pytania do sołtysów i przedstawicieli lokalnego środowiska. Pytano między innymi o sfery: przestrzenną, środowiskową, infrastrukturę techniczną, gospodarkę, zdrowie, edukację, bezpieczeństwo, sferę społeczną, kulturę, turystykę, rekreację, promocję.
Dodatkowo zebrano 120 ankiet dotyczących sytuacji gminy w opinii mieszkańców oraz przedstawicieli innych środowisk z terenu Gminy Grybów z których opracowano raport.

Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji

Kolejną formą partycypacji społecznej były Konsultacje społeczne dotyczące wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Grybów. Konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji pozwoliły na zweryfikowanie na ile rekomendacje zgłaszane we wcześniejszych etapach przez stronę społeczną oraz przedstawicieli samorządu odpowiadają na potrzeby mieszkańców. Szeroki proces uspołecznienia etapu diagnostycznego zaowocował niewielką liczbą zgłaszanych uwag, jednakże uwagi te miały istotny wpływ na ostateczny kształt obszarów rewitalizowanych. Szczegółowe wnioski konsultacji społecznych opisano w rozdziale dotyczącym delimitacji.

Karty projektów

W dniach 10.03-29.03.2017 r. zaproszono mieszkańców gminy do składania propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Informację podobnie jak w przypadku pozostałych wiadomości, umieszczono na stronie internetowej gminy oraz na tablicy ogłoszeń. Ponadto pracownicy urzędu zbierając opinie mieszkańców uprzedzali o możliwości złożenia karty projektów przedsięwzięć dla mieszkańców istotnych. W odpowiedzi na ogłoszenie wpłynęło 11 kart projektowych dla przedsięwzięć inwestycyjnych.

Gminny Program Rewitalizacji

W dniach 2 marca – 25 marca 2018 roku trwać będą konsultacje społeczne Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Grybów.

2. Powiązania Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi gminy

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Grybów został opracowany w oparciu o istniejące dokumentu Gminy, w tym przede wszystkim Strategię Rozwoju Gminy Grybów, Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego. W niniejszym rozdziale wykazano pokrótce spójność wskazanych dokumentów.

2.1. Strategia Rozwoju Gminy Grybów

Strategia Rozwoju Gminy Grybów na lata 2013-2020 jest dokumentem planistycznym, w którym zostały przedstawione długookresowe cele i kierunki rozwoju gminy. Wizja zawarta w Strategii zakłada zrównoważony, społeczno-gospodarczy wzrost gminy, dążący do tworzenia miejsca, w którym ludzie bezpiecznie żyją, mieszkają i pracują. Cele strategiczne przedstawione w dokumencie odnoszą się do podniesienia jakości usług społecznych, wykreowania konkurencyjnej gospodarki lokalnej oraz stworzenia nowoczesnej infrastruktury technicznej. Gminny Program Rewitalizacji Gminy Grybów wpisuje się w założenia Strategii, a jego cele są spójne z celami ww. dokumentu.

Cel strategiczny I. „Podniesienie sprawności administracji samorządowej i podniesienie jakości usług społecznych" dotyczy sprawnego zarządzania gminą oraz zwiększenia dostępności i podniesienia jakości usług społecznych. Powiązanie z Gminnym Programem Rewitalizacji odnajdujemy w celu strategicznym 1. „Mieszkańcy obszaru rewitalizacji aktywni społecznie i zawodowo", realizowanego poprzez rozwój oferty usług edukacyjnych, kulturalnych i rozszerzenie propozycji spędzania czasu wolnego.

Cel strategiczny II. „Wykreowanie konkurencyjnej gospodarki lokalnej, opartej na przedsiębiorczości mieszkańców, rozwoju turystyki i rolnictwa" realizowany jest przez wspieranie przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej, skuteczną aktywizację zawodową oraz rozwój turystyki i rolnictwa. Cel ten jest spójny z celem 3. Gminnego Programu Rewitalizacji „Obszar rewitalizacji silny gospodarczo". Ten cel GPR-u będzie realizowany poprzez wykorzystanie potencjału turystycznego gminy jako czynnika rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz poprzez tworzenie nowych miejsc pracy.

Cel strategiczny III. „Stworzenie nowoczesnej, dostosowanej do potrzeb infrastruktury technicznej, podniesienie dostępności komunikacyjnej i troska o stan środowiska naturalnego" skupia się na działaniach związanych z rozbudową i modernizacją dróg oraz systemów o charakterze sieciowym, a także z dbałością o środowisko. Spójność Gminnego Programu Rewitalizacji z zapisem wyżej wymienionego celu Strategii odnajdujemy w celu strategicznym 2. „Przyjazna i atrakcyjna przestrzeń publiczna sprzyjająca integracji społecznej" oraz w celu strategicznym 4. „Wysoka jakość środowiska naturalnego w gminie Grybów".

2.2. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

Podstawowym dokumentem, który określa cele i kierunki prowadzonej polityki społecznej przez gminę jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych i Integracji w Gminie Grybów na lata 2015-2020. Gminny Program Rewitalizacji swoimi celami wpisuje się w założenia wyżej wymienionego dokumentu.

Cel strategiczny I. nosi nazwę: „Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu rodzin realizowane jest między innymi przez podnoszenie kwalifikacji i aktywizację zawodową mieszkańców, rozwój prac społeczno – użytecznych oraz wspieranie imprez kulturalno-rozrywkowych". Korelację z Gminnym Programem Rewitalizacji odnajdujemy w następujących kierunkach działania celu strategicznego 1. „Mieszkańcy obszaru rewitalizacji aktywni społecznie i zawodowo": rozwój oferty edukacyjnej, kulturalnej i spędzania czasu wolnego skierowanej dla różnych grup mieszkańców, opracowanie i wdrażanie programów na rzecz przeciwdziałania bezrobociu wśród mieszkańców, w tym osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy oraz podejmowanie działań służących aktywizacji osób starszych.

Cel strategiczny II „Wsparcie aktywności obywatelskiej w obszarach społecznych" związany jest z rozwojem organizacji pozarządowych, jako podmiotów realizujących cele społeczne. Spójność z Gminnym Programem Rewitalizacji ukazuje cel strategiczny 1. „Mieszkańcy obszaru rewitalizacji aktywni społecznie i zawodowo". Korelacja ta odnosi się przede wszystkim do działań związanych z promowaniem aktywności obywatelskiej i aktywizacją osób, w szczególnie starszych.

2.3. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Grybów

Podstawowym dokumentem określającym zasady prowadzonej polityki przestrzennej gminy jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego (SUiKZP). Z racji wysokiej rangi dokumentu planistycznego ważne jest określenie korelacji pomiędzy wyznaczonymi w Studium priorytetami i kierunkami rozwoju polityki przestrzennej, a celami rewitalizacyjnymi zawartymi w Gminnym Programie Rewitalizacji.

Dokument SUiKZP wyróżnia cztery kluczowe priorytety rozwoju dla gminy Grybów.

Pierwszym priorytetem jest znaczące zmniejszenie bezrobocia, realizowane poprzez aktywizację gospodarczą obszarów o dużym wskaźniku uzbrojenia, koncentracją zakładów oraz dobrą dostępnością komunikacyjną, a także poprzez eksponowanie walorów kulturowych gminy oraz rozwój usług związanych z turystyką i rekreacją. Spójność tego priorytetu z Gminnym Programem Rewitalizacji odnajdujemy w celu strategicznym 1. „Mieszkańcy obszaru rewitalizacji aktywni społecznie i zawodowo", którego jednym z kierunków jest opracowanie i wdrażanie programów na rzecz przeciwdziałania bezrobociu. Pierwszy priorytet Studium jest również powiązany z celem strategicznym 3. GPR-u: „Obszar rewitalizacji silny gospodarczo", realizowanym poprzez wykorzystanie potencjału turystycznego do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz poprzez tworzenie nowych miejsc pracy na terenie gminy Grybów.

Drugi priorytet SUiKPZ zakłada specjalizację funkcji w poszczególnych wydzielonych regionach w nawiązaniu do predyspozycji środowiska i aktualnego potencjału. Korelację tych działań z Gminnym Programem Rewitalizacji odnajdujemy w celu strategicznym nr 3. „Obszar rewitalizacji silny

gospodarczo", skupiającym się m.in. na potencjale turystycznym gminy, jako czynniku rozwoju przedsiębiorczości.

Trzeci priorytet związany jest z koncentracją środków na wyposażenie w zakresie infrastruktury technicznej, łączności, komunikacji oraz inwestycji związanych z ochroną środowiska. W Gminnym Programie Rewitalizacji tego typu działaniom odpowiada cel strategiczny nr 4. „Wysoka jakość środowiska naturalnego w Gminie Grybów".

Czwartym celem strategicznym jest ochrona zasobów przyrody. W Gminnym Programie Rewitalizacji tego typu działaniom odpowiada cel strategiczny nr 4 „Wysoka jakość środowiska naturalnego w Gminie Grybów", realizowany przez podejmowanie działań wspierających edukację ekologiczną oraz modernizację obiektów budowlanych z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

3. Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji

Do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji zastosowano metodologię uwzględniającą lokalne uwarunkowania i specyfikę gminy. Metodologia ta została oparta na wytycznych zawartych w *Ustawie z dn. 9 października 2015 roku o Rewitalizacji* oraz *Wytycznych Ministerstwa Rozwoju z dn. 2 sierpnia 2016 r. w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*.

Zakładała ona wykorzystanie weryfikowalnych mierników, służących analizie wewnętrznego zróżnicowania gminy w sferze społecznej, technicznej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz gospodarczej, a także różnorodnych metod i technik badawczych, pozwalających na włączenie w proces przygotowania dokumentu jak najszerszego grona odbiorców.

Proces wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji opierał się na zastosowaniu różnych metod i technik badawczych począwszy od analizy statystycznej na działaniach partycypacyjnych kończąc, w tym:

- Analiza wskaźnikowa gminy w podziale na jednostki referencyjne w sferze społecznej, technicznej, środowiskowej, gospodarczej i przestrzenno-funkcjonalnej;
- Indywidualne wywiady pogłębione (IDI) z lokalnymi ekspertami;
- Wizja lokalna;
- Spotkania konsultacyjne z mieszkańcami gminy.

W efekcie, wstępnie wyznaczony obszar zdegradowany i rewitalizacji został poddany konsultacjom społecznym, w trakcie których zarówno mieszkańcy jak i pozostali interesariusze mogli zgłaszać uwagi i sugestie zmian do wyznaczonego obszaru.

Poniżej przedstawiono procedurę, na podstawie której dokonano wyznaczenia Obszaru Zdegradowanego oraz Obszaru Rewitalizacji na terenie gminy Grybów.

KROK 1. Wybór jednostek

W celu wyznaczenia Obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie Grybów w pierwszej kolejności wybrano jednostki, na podstawie których prowadzona była analiza danych statystycznych. Do analizy wybrano istniejące jednostki pomocnicze gminy – sołectwa, które przedstawia mapa poniżej.

Mapa 1. Jednostki referencyjne gminy Grybów.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 2. Liczba mieszkańców oraz powierzchnia jednostek referencyjnych gminy Grybów.

	Sołectwo/miejscowość	Liczba mieszkańców	Powierzchnia w km^2
1.	Biała Niżna	2 740	9,37
2.	Binczarowa	1 404	13,28
3.	Chodorowa	270	2,48
4.	Cieniawa	1 617	9,23
5.	Florynka	1 679	18,74
6.	Gródek	1 162	15,57
7.	Kąclowa	2 427	14,24
8.	Krużlowa Niżna	977	5,26
9.	Krużlowa Wyżna	1 491	7,71
10.	Polna	1 075	6,6
11.	Ptaszkowa	3 271	18,16
12.	Siołkowa	2 091	9,05
13.	Stara wieś	1 050	7,53
14.	Stróże	2 648	7,45
15.	Wawrzka	520	4,14
16.	Wyskitna	673	4,19
	Gmina Grybów	25 095	153,01

Źródło: opracowanie własne

KROK 2. Wybór danych do analizy.

Zgodnie z Ustawą o Rewitalizacji obszar zdegradowany należy wybrać za pomocą obiektywnych i weryfikowalnych mierników. Dlatego też starano się o uzyskanie jak największej liczby danych, które mogły być wskazane na szczeblu sołectw, a które zobrazują zróżnicowanie wewnętrzne gminy w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej.

Niestety w bazach publicznych istnieje niewiele baz danych, które agregują wskaźniki na tak niskim szczeblu (sołectw). Ostatecznie w analizie posłużono się danymi, które zostały udostępnione przez Urząd Gminy Grybów oraz jednostki organizacyjne, jak Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, czy inne instytucje publiczne, a także dane dostępne w bazach ogólnodostępnych jak Centralna Ewidencja Działalności Gospodarczej czy Małopolska Infrastruktura Informacji Przestrzennej.

Dane zostały dobrane w taki sposób, aby odpowiadały na zapisy Ustawy o Rewitalizacji i obrazowały problemy, takie jak: bezrobocie, ubóstwo, niski poziom uczestnictwa w życiu społecznym, niski poziom edukacji i kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu społecznym, publicznym i kulturalnym, niski poziom przedsiębiorczości, przekroczenie standardów jakości środowiska (powietrza, gleb, wód), niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowalnych w zakresie ochrony środowiska, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niska dostępność do infrastruktury kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej. Równocześnie należy podkreślić, że zebrane dane pozwoliły na analizę w pięciu sferach, co jest zgodne z zapisami Ustawy o Rewitalizacji.
Poniżej zaprezentowano wszystkie użyte wskaźniki do analizy wraz z opisem problemu, jaki reprezentują oraz źródłem danych.

Tabela 3. Wykaz wskaźników wykorzystanych do analizy.

L.p.	Nazwa wskaźnika	Problem, który opisuje wskaźnik	Źródło danych	Okres analizy
		Sfera społeczna		
1.	Odsetek mieszkańców w wieku 60 lat i więcej	Starzenie się społeczeństwa	Urząd Gminy	2015
2.	Odsetek osób bezrobotnych	Bezrobocie	PUP	2015
3.	Poziom bezrobocia wśród kobiet (Odsetek kobiet wśród osób bezrobotnych)	Bezrobocie	PUP	2015
4.	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej będących bezrobotnymi.	Bezrobocie / nawarstwienie problemów społecznych w rodzinach	GOPS	2015
5.	Odsetek rodzin korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	Ubóstwo	GOPS	2015
6.	Odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa	Ubóstwo	GOPS	2015
7.	Frekwencja w wyborach samorządowych w 2014 r	Niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym	PKW	2014
8.	Liczba kół gospodyń domowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym	Urząd Gminy	2015
9.	Wyniki sprawdzianu szóstoklasisty ogółem w 2016 r	Niski poziom edukacji	OKE	2016
10.	Wyniki sprawdzianu szóstoklasisty z matematyki w 2016	Niski poziom edukacji	OKE	2016
		Sfera gospodarcza		
11.	Liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	Niski poziom przedsiębiorczości	CEiDG/Urząd Gminy	2017
		Sfera środowiskowa		
12.	Stan jakości powietrza	Przekroczenie standardów jakości środowiska	Małopolska Infrastruktura Informacji Przestrzennej	2018
13.	Stan jakości wód	Przekroczenie standardów jakości środowiska	Małopolska Infrastruktura Informacji Przestrzennej	2018
14.	Stan jakości gleb	Przekroczenie standardów jakości środowiska	Małopolska Infrastruktura Informacji Przestrzennej	2018
		Sfera techniczna		
15.	Odsetek mieszkańców z poszczególnych miejscowości	Niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających	Urząd Gminy	2015

	zaopatrywanych siecią kanalizacyjną (2015 r.)	efektywne korzystanie z obiektów budowalnych w zakresie ochrony środowiska		
16.	Odsetek mieszkańców z poszczególnych miejscowości zaopatrywanych siecią wodociągową komunalną	Niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowalnych w zakresie ochrony środowiska	Urząd Gminy	2015
Sfera przestrzenno-funkcjonalna				
17.	Liczba publicznych obiektów kultury w poszczególnych miejscowościach na 1000 mieszkańców	Niska dostępność do infrastruktury kulturalnej	Urząd Gminy	2015
18.	Liczba obiektów infrastruktury sportowej na 1000 mieszkańców	Niska dostępność do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	Urząd Gminy	2015
19.	Gęstość dróg gminnych o nawierzchni ulepszonej w km/km² (2015 r.)	Niski poziom obsługi komunikacyjnej	Urząd Gminy	2015
20.	Odsetek wyremontowanych dróg w miejscowości - dane za 2015 r.	Niski poziom obsługi komunikacyjnej	Urząd Gminy	2015

Źródło: opracowanie własne

KROK 3. Analiza danych w sferze społecznej.

Kolejny krok miał na celu wyłonienie jednostek znajdujących się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych. Analiza związana z problemami społecznymi jest najważniejszym elementem wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. W ramach tej sfery podjęto się analizy w następujących kwestiach: demografia, pomoc społeczna i bezrobocie, edukacja oraz aktywność społeczna i obywatelska.

DEMOGRAFIA

Jednym z problemów, który został poddany analizie jest starzenie się społeczeństwa. Problem ten często dotyka gminy wiejskie, oddalone od dużych ośrodków miejskich, bowiem młodzi ludzie „uciekają" w poszukiwaniu pracy. Powoduje to m.in. osamotnienie osób starszych, a na samorządach wymusza zwiększenie nakładów na opiekę i zapewnienie bytu osób w podeszłym wieku.

Sołectwao na terenie gminy Grybów, w którym w 2015 roku odnotowano najwyższy odsetek osób starszych (w wieku 60 lat i więcej) to Polna (18,6%). Tuż za nim uplasowały się sołectwa Chodorowa (17,4%) oraz Ptaszkowa (17,3%). Powyżej średniej dla gminy, która wyniosła 14,6% znalazły się również Biała Niżna (16,0%), Siołkowa (15,9%), Stróże (15,1%), Stara Wieś (15,0%) oraz Cieniawa (14,7%). Z kolei najmniej ludzi, którzy ukończyli wiek 60 lat zamieszkiwało miejscowości Binczarowa (10,0%%), Florynka (10,4%) oraz Wawrzka (10,8%).

Wykres 1. Odsetek mieszkańców poszczególnych miejscowości w wieku 60 lat i więcej w 2015 roku.

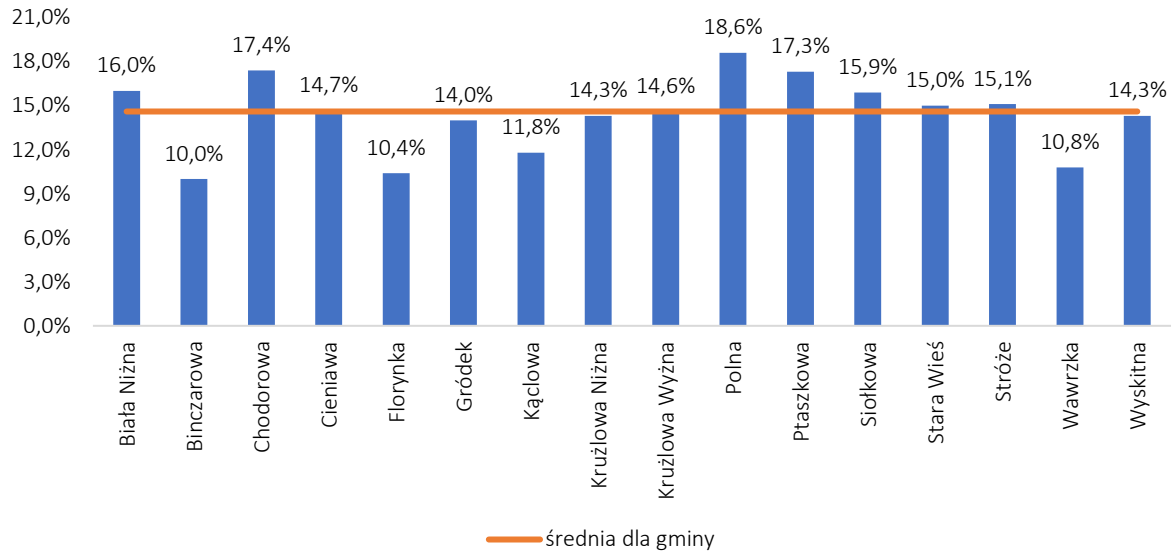

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Grybów, 2015

POMOC SPOŁECZNA i BEZROBOCIE

Ważnymi problemem społecznymi są ubóstwo oraz bezrobocie, które bardzo często są ze sobą powiązane i powodują wykluczenie społeczne rodzin. W gminie Grybów co 10 rodzina (11,3%) boryka się z problemem ubóstwa. Największy odsetek rodzin korzystających z pomocy GOPS z tytułu ubóstwa znajdował się w miejscowości Chodorowa (aż 43,1%). Należy podkreślić jednak, że wskazana miejscowość jest najmniejszą miejscowością na terenie gminy pod względem liczby mieszkańców (znajduje się tam jedynie 65 gospodarstw domowych, stanowiących 1% ogółu gospodarstw domowych na terenie gminy). Ponadprzeciętne nagromadzenie rodzin korzystających z pomocy społecznej znajduje się także w miejscowościach Wawrzka (25%), Polna (20%), Stara Wieś (16,6%),Krużlowa Wyżna (16,1%). Pozostałe miejscowości oscylują wokół średniej dla gminy, natomiast najniższy wskaźnik odnotowano w miejscowości Ptaszkowa (5%).

Wykres 2. Odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa.

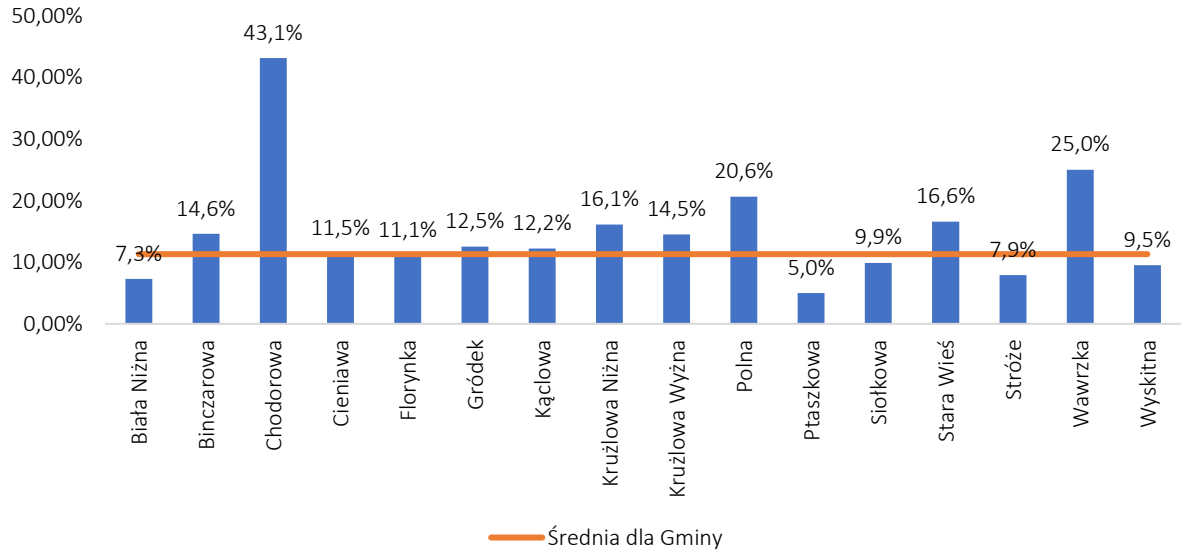

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Grybów, 2015

Wykres 3. Odsetek osób bezrobotnych w poszczególnych miejscowościach Gminy Grybów.

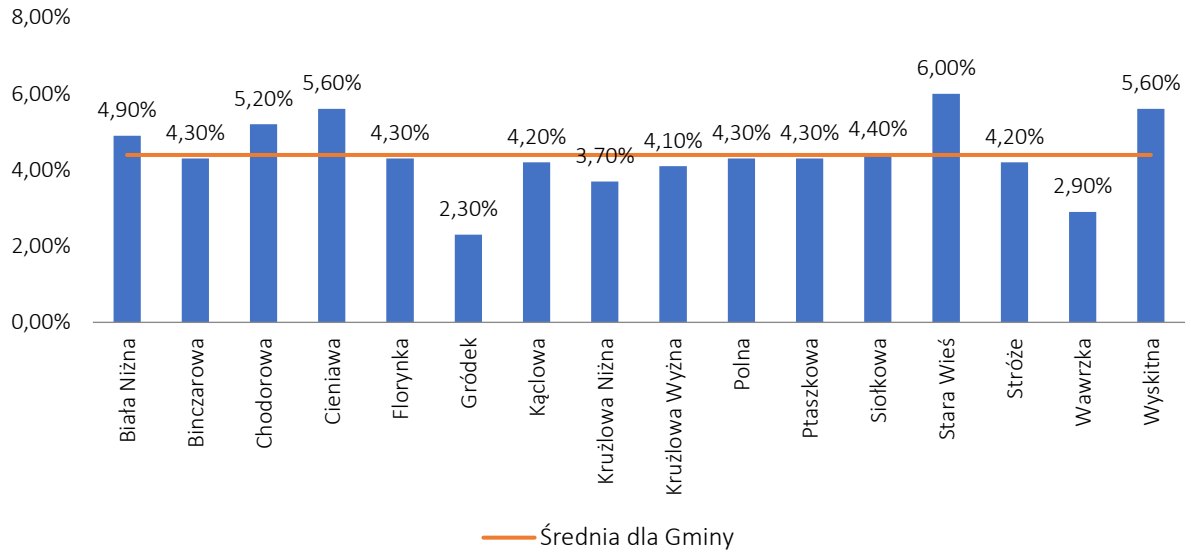

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Grybów, 2015

W 2015 roku na terenie gminy Grybów zamieszkiwały 1104 osoby bezrobotne, co stanowiło 4,4% ogółu mieszkańców. Największym odsetkiem osób bezrobotnych charakteryzowała się miejscowość Stara Wieś (6,0%), a także Cieniawa (5,6%) i Wyskitna (5,6%). Powyżej średniej gminy znalazły się także Chodorowa (5,2%) oraz Biała Niżna (4,9%). Najniższy wskaźnik bezrobocia odnotowano w miejscowości Gródek, w której jedynie 2,3% mieszkańców zarejestrowanych było w Powiatowym Urzędzie Pracy.

Wykres 4. Poziom bezrobocie wśród kobiet (udział bezrobotnych kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych w miejscowościach gminy Grybów)

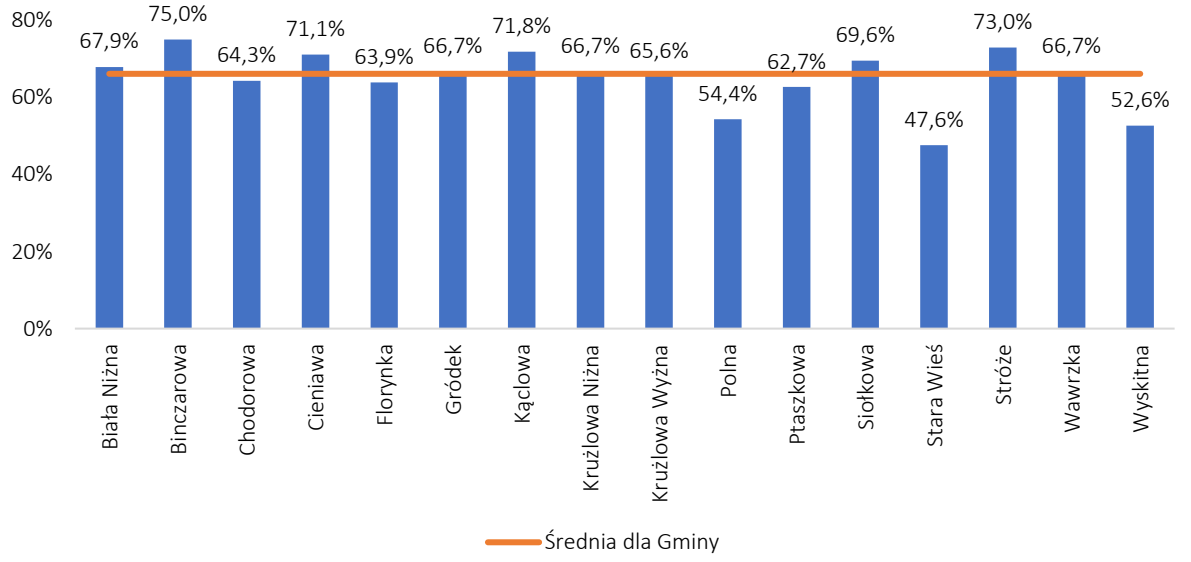

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Grybów, 2015

Myśląc o osobach bezrobotnych należy mieć na uwadze grupy szczególnie wrażliwe na lokalnym rynku pracy. Z przeprowadzonych badań społecznych wyniknęło, że jedną z głównych grup, które są zagrożone na lokalnym rynku pracy w Gminie Grybów są kobiety, które średnio stanowią 2 z 3 bezrobotnych (66,1%). Wśród miejscowości o najwyższym problemie bezrobocia kobiet należy wymienić Binczarową

(75,0%), Stróże (73,0%), Cieniawę (71,1%) oraz Kąclową (71,1%). Co ciekawe jedynie w miejscowości Stara Wieś to mężczyźni przeważają wśród osób bezrobotnych (kobiety stanowią tutaj jedynie 47,6% bezrobotnych).

Wykres 5. Odsetek osób bezrobotnych korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w poszczególnych miejscowościach Gminy Grybów.

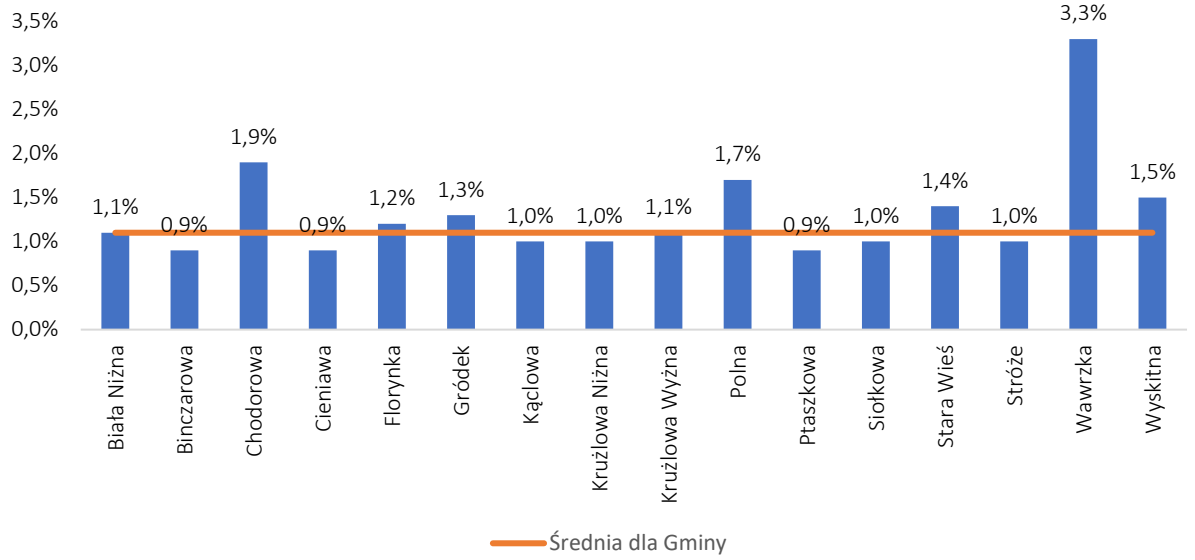

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Grybów, 2015

Warto także zwrócić uwagę na osoby bezrobotne, które korzystają z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, są to zazwyczaj osoby długotrwale bezrobotne, co jest jednym z kluczowych czynników stanowiących o wykluczeniu społecznym. W 2015 roku na terenie gminy Grybów 1,1% mieszkańców było osobami bezrobotnymi korzystającymi z pomocy społecznej. Najwyższą wartość wskaźnika można zauważyć w miejscowości Wawrzka (3,3%). Znacznie powyższej przeciętnej znalazły się także miejscowości Chodorowa (1,9%) oraz Polna (1,7%). Pozostałe miejscowości oscylują wokół średniej dla gminy.

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA I UCZESTNICTWO W ŻYCIU PUBLICZNYM I SPOŁECZNYM

Kolejnym ważnym aspektem z punktu widzenia problemów społecznych jest aktywność społeczna. Aktywność społeczną trudno jest zwymiarować, jednak na potrzeby niniejszego opracowania posłużono się dwoma wskaźnikami – frekwencja w wyborach samorządowych w 2015 roku oraz liczba kół gospodyń wiejskich w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, koła gospodyń wiejskich są to jedne z najważniejszych instytucji społecznych, które zajmują się aktywizacją mieszkańców na terenach wiejskich.

Wykres 6. Frekwencja w wyborach samorządowych w 2015 roku na terenie miejscowości Gminy Grybów.

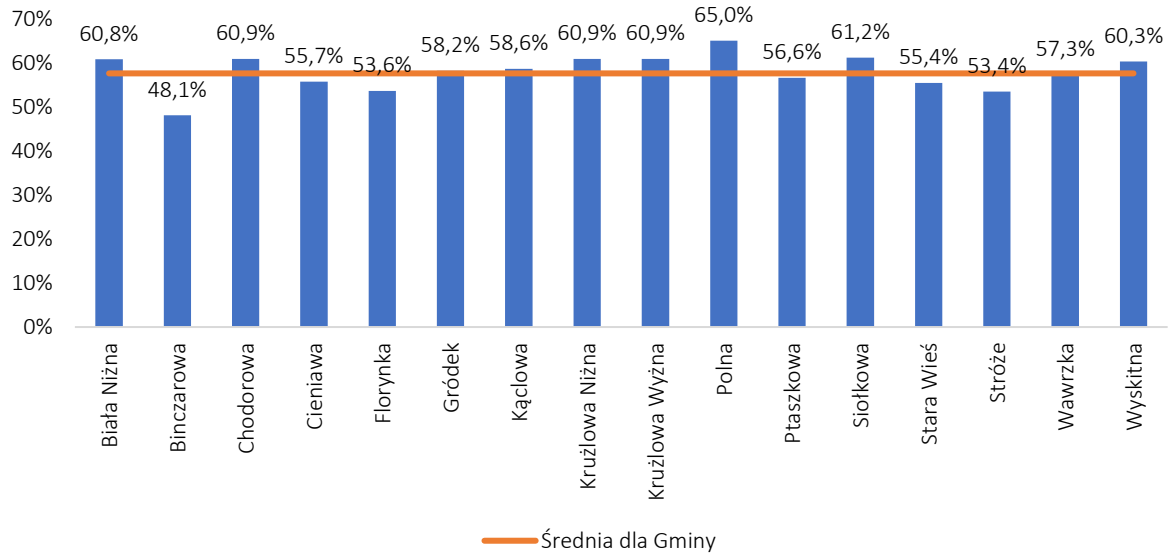

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Grybów, 2015

W wyborach samorządowych na terenie Gminy Grybów w 2015 roku uczestniczyło 57,6% mieszkańców. Najwyższą frekwencję odnotowano w miejscowości Polna (65%). Próg 60pp przekroczono jeszcze w miejscowościach Biała Niżna (60,8%), Chodorowa (60,9%), Krużlowa Niżna (60,9%), Krużlowa Wyżna (60,9%), Siołkowa (61,2%) oraz Wyskitna (60,3%). Najniższą frekwencję odnotowano w miejscowości Binczarowa (48, 1%), a poniżej średniej dla gminy znalazły się także miejscowości Florynka (53,6%), Stróże (57,3%), Cieniawa (55,7%) oraz Stara Wieś (55,4%).

W 2015 roku na terenie gminy Grybów funkcjonowało łącznie 14 kół gospodyń wiejskich, co oznacza, że na każde 1000 mieszkańców gminy przypadało 0,04. Najwyższy wskaźnik odnotowano w miejscowości Chodorowa (3,7), a także w miejscowościach Wawrzka (1,92) oraz Wyskitna (1,49). Należy zauważyć, że w miejscowościach Stróże oraz Binczarowa nie istniało żadne koło gospodyń wiejskich.

Wykres 7. Liczba kół gospodyń wiejskich w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w miejscowościach gminy Grybów w roku 2015.

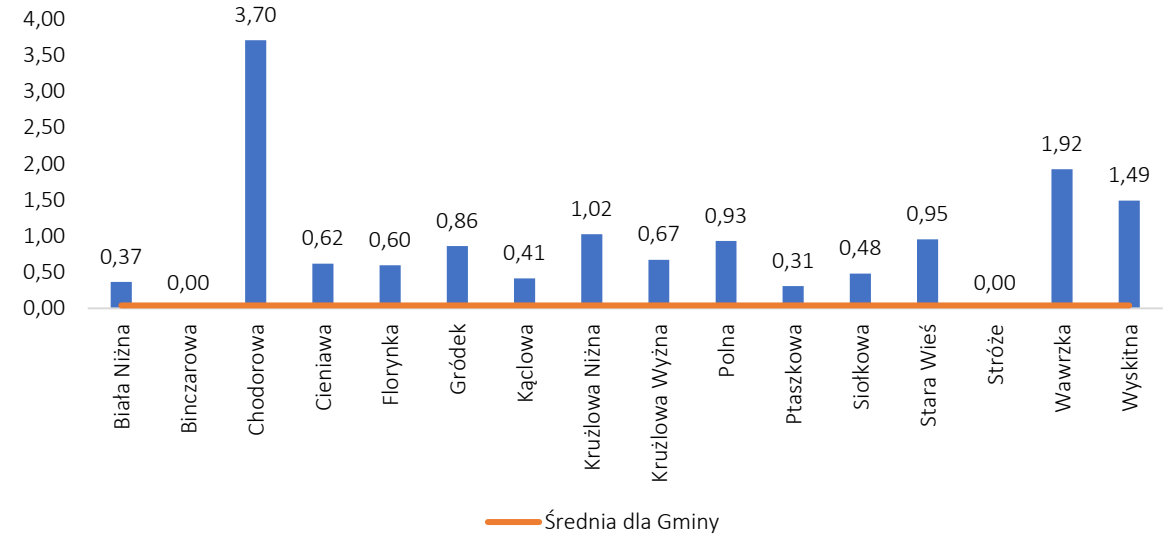

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Grybów, 2015

EDUKACJA

Ostatnim elementem diagnozy społecznej będzie poziom edukacji. Do analizy wybrano dwa wskaźniki, w tym wyniki egzaminu po VI-klasisty ogółem oraz wyniki egzaminu VI-klasisty z przedmiotów ścisłych. Na terenie gminy Grybów znajduje się 15 szkół podstawowych, w tym:

- Szkoła Podstawowa im. Św. Jana Kantego przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Białej Niżnej;
- Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza w Binczarowej;
- Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego w Cieniawie;
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II przy Zespole Szkół we Florynce;
- Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Gródku;
- Szkoła Podstawowa im. Stanisława Leszczyc-Przywary przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Kąclowej;
- Szkoła Podstawowa im. Jana Twarowskiego w Krużlowej Wyżnej (szkoła uczy dzieci i młodzież z miejscowości Chodorowa, Krużlowa Wyżna oraz Krużlowa Niżna);
- Szkoła Podstawowa im. Bł .Ks. Jana Balickiego w Polnej;
- Szkoła Podstawowa im. Władysława Jagiełły Nr 1 w Ptaszkowej;
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Królowej Jadwigi przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Ptaszkowej;
- Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Siołkowej;
- Szkoła Podstawowa im. Prymasa Tysiąclecia Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Starej Wsi;
- Szkoła Podstawowa im. Bolesława Chrobrego przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Stróżach;
- Szkoła Podstawowa im. Św. Kingi we Wawrzce;
- Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Wyskitnej.

Najlepsze wyniki z egzaminu VI-klasisty ogółem uzyskali szóstoklasiści z miejscowości Stara Wieś oraz Wyskitna (73%). Wynik powyżej średniej dla całej gminy (63%) odnotowano jeszcze w miejscowości Ptaszkowa (71%). Najniższe wyniki w gminie osiągnęli uczniowie w miejscowościach Chodorowa, Krużlowa Niżna oraz Krużlowa Wyżna – 55%. Wyniki poniżej 60% odnotowano także w miejscowościach Binczarowa (58%), Florynka (59%), Gródek (57%) oraz Wawrzka (58%).

Wykres 8. Wyniki egzaminu VI-klasisty w poszczególnych miejscowościach gminy Grybów w roku 2016.

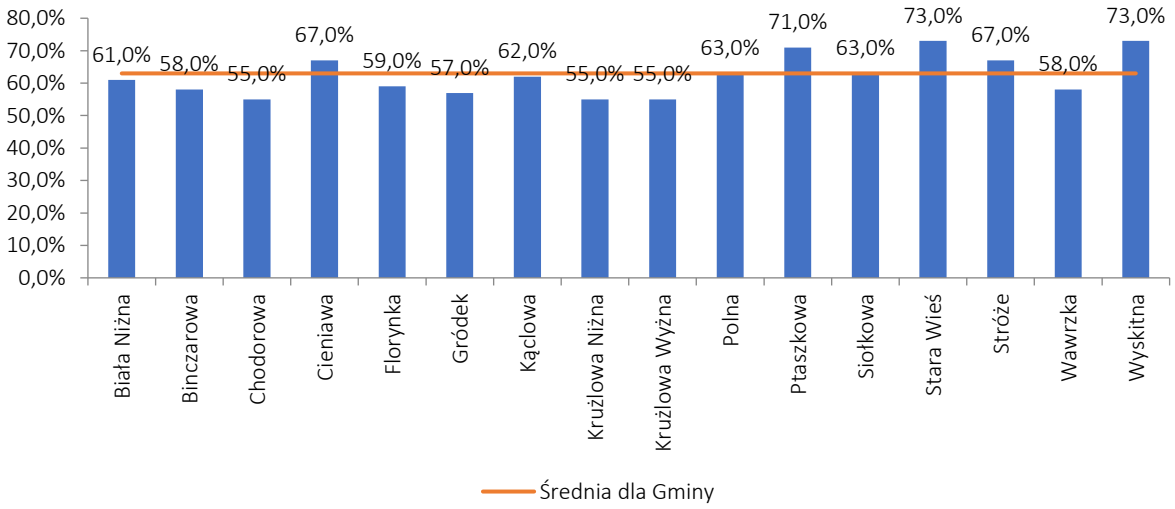

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE Kraków, 2016

**dla szkół w miejscowości Ptaszkowa wyciągnięto średnią arytmetyczną z wyników egzaminów.*

Drugim wskaźnikiem, który został przeanalizowany jest wskaźnik dotyczący egzaminu z przedmiotów matematycznych. Wydaje się on szczególnie istotny w punktu widzenia niniejszej diagnozy, bowiem wiedza z przedmiotów matematycznych jest w dzisiejszych bardziej pożądana na rynku pracy i często pozwala na uzyskanie lepszej pracy w przyszłości. Zdecydowanie najwyższy wynik z egzaminu z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych uzyskali uczniowie szkoły z miejscowości Wyskitna (77%). Powyżej średniej dla gminy (54%) znalazły się także miejscowości Stara Wieś (64%), Ptaszkowa (62%), Cieniawa (60%) oraz Stróże (58%). Z kolei najniższy wynik uzyskali uczniowie w miejscowościach Biała Niżna (46%) oraz Binczarowa, Chodorowa, Krużlowa Niżna, Krużlowa Wyżna (wszystkie po 47%).

Wykres 9. Wyniki egzaminu VI-klasisty z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych w poszczególnych miejscowościach gminy Grybów w roku 2016.

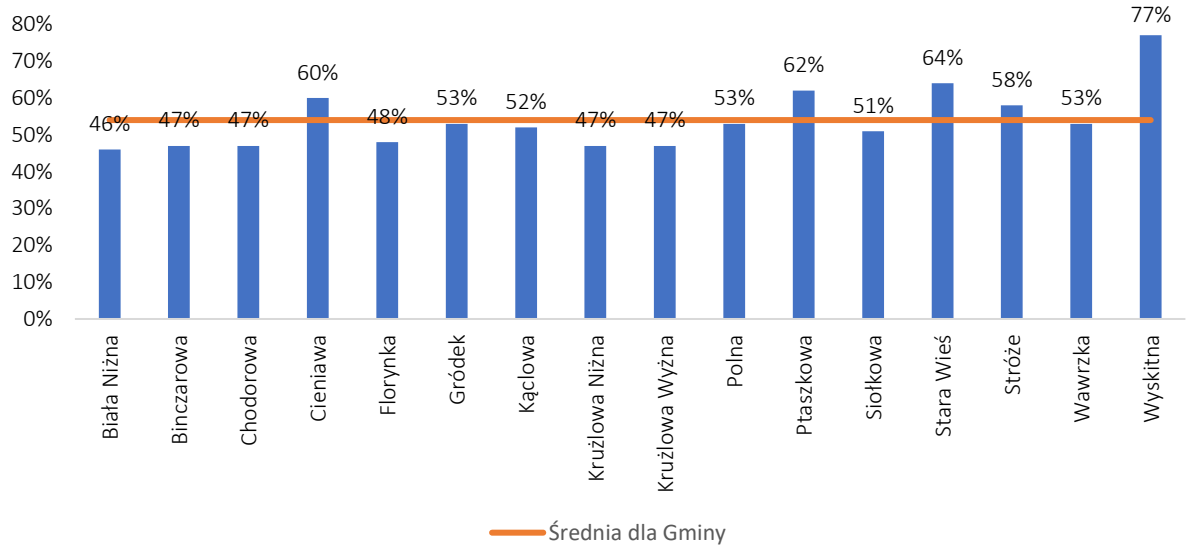

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Grybów, 2015

**dla szkół w miejscowości Ptaszkowa wyciągnięto średnią arytmetyczną z wyników egzaminów.*

PODSUMOWANIE WSKAŹNIKÓW

Tabela 4. Podsumowanie wskaźników wykorzystanych w analizie sfery społecznej Gminy Grybów.

Wskaźnik	Biała Niżna	Binczarowa	Chodorowa	Cieniawa	Florynka	Gródek	Kąclowa	Krużlowa Niżna	Krużlowa Wyżna	Polna	Ptaszkowa	Siołkowa	Stara Wieś	Stróże	Wawrzka	Wyskitna	Średnia dla Gminy
Odsetek osób w wieku 60+	16,0%	10,0%	17,4%	14,7%	10,4%	14,0%	11,8%	14,3%	14,6%	18,6%	17,3%	15,9%	15,0%	15,1%	10,8%	14,3%	14,6%
Odsetek osób bezrobotnych	4,9%	4,3%	5,2%	5,6%	4,3%	2,3%	4,2%	3,7%	4,1%	4,3%	4,3%	4,4%	6,0%	4,2%	2,9%	5,6%	4,4%
Poziom bezrobocia wśród kobiet (udział bezrobotnych kobiet w liczbie bezrobotnych w miejscowości) - dane za 2015 r.	67,9%	75,0%	64,3%	71,1%	63,9%	66,7%	71,8%	66,7%	65,6%	54,4%	62,7%	69,6%	47,6%	73,0%	66,7%	52,6%	66,1%
Odsetek bezrobotnych korzystających z GOPS	1,1%	0,9%	1,9%	0,9%	1,2%	1,3%	1,0%	1,0%	1,1%	1,7%	0,9%	1,0%	1,4%	1,0%	3,3%	1,5%	1,1%
Odsetek rodzin korzystających z GOPS z tyt. Ubóstwa	7,3%	14,6%	43,1%	11,5%	11,1%	12,5%	12,2%	16,1%	14,5%	20,6%	5,0%	9,9%	16,6%	7,9%	25,0%	9,5%	11,3%
Frekwencja w wyborach samorządowych w 2015 r.	60,8%	48,1%	60,9%	55,7%	53,6%	58,2%	58,6%	60,9%	60,9%	65,0%	56,6%	61,2%	55,4%	53,4%	57,3%	60,3%	57,6%

Liczba kół gospodyń domowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	36,5	0,0	370,4	61,8	59,6	86,1	41,2	102,4	67,1	93,0	30,6	47,8	95,2	0,0	192,3	148,6	3,6
Wyniki z egzaminów klasy 6 szkoły podstawowej	61,0%	58,0%	55,0%	67,0%	59,0%	57,0%	62,0%	55,0%	55,0%	63,0%	71,0%	63,0%	73,0%	67,0%	58,0%	73,0%	63,0%
Wyniki z egzaminów klasy 6 szkoły podstawowej matematyka	46%	47%	47%	60%	48%	53%	52%	47%	47%	53%	62%	51%	64%	58%	53%	77%	54%

Źródło: opracowanie własne

KROK 4. Analiza danych w pozostałych sferach.

Pop przeanalizowaniu danych dotyczących sfery społecznej niezbędne było dokonanie analogicznych badań w pozostałych sferach (gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej).

ANALIZA W SFERZE GOSPODARCZEJ

Gospodarka jest jednym z najważniejszych elementów rozwoju gminy. Dobrze prosperujące przedsiębiorstwa pozwalają na zmniejszenie stopy bezrobocia oraz przyczyniają się do poprawy poziomu życia mieszkańców. Dodatkowo przedsiębiorstwa zasilają budżet gminy, dzięki czemu możliwe są inwestycje na rzecz rozwoju gminy. Analizując sferę gospodarczą wykorzystano wskaźnik przedsiębiorczości, wskazujący liczbę aktywnych podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców. Brak atrakcyjnych miejsc pracy, a więc brak możliwości znalezienia pracy na miejscu (na terenie gminy) może przyczyniać się do migracji ludzi poza gminę, w szczególności będzie dotyczyć to osób bardziej mobilnych (zazwyczaj są to osoby młode, dobrze wykształcone). Odpływ kapitału ludzkiego powoduje natomiast pogorszenie się sytuacji lokalnej gospodarki.

Wykres 10. Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w poszczególnych miejscowościach Gminy Grybów w 2015 roku.

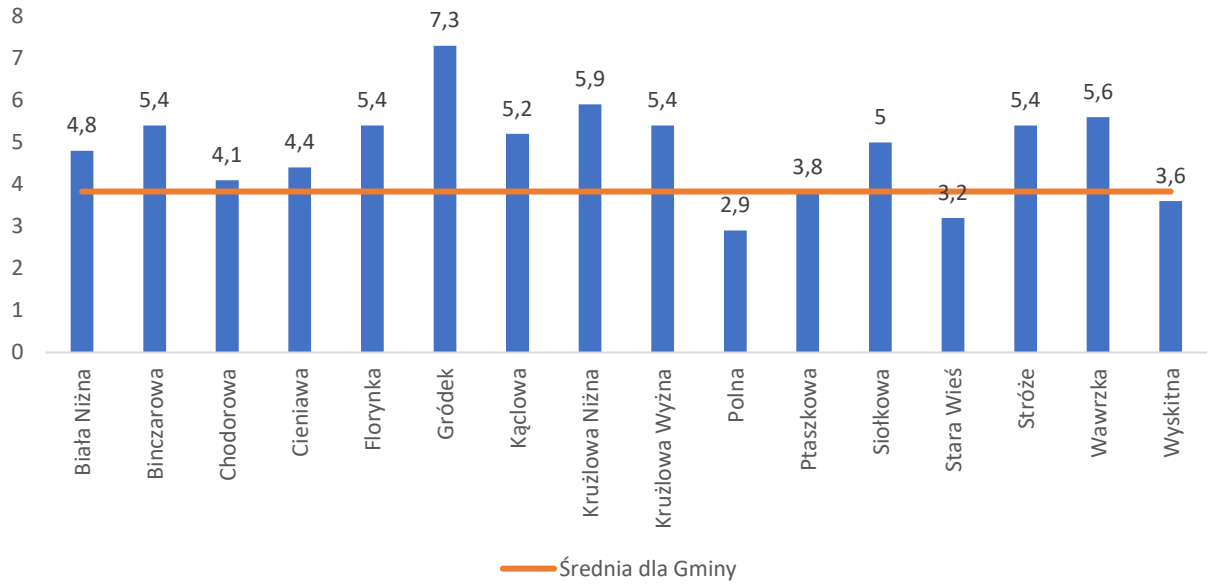

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CEiDG, 2015

W Gminie Grybów w 2015 roku zarejestrowanych było 1230 podmiotów gospodarczych. Najwięcej z nich znajdowało się w największych miejscowościach Gminy: Stróże (143), Biała Niżna (132), Kąclowa (126), Ptaszkowa (124). Miejscowością z najmniejszą liczbą przedsiębiorstw była zdecydowanie Chodorowa (11), należy jednak mieć na uwadze, że jest to najmniejsza miejscowość w gminie (jedynie 270 mieszkańców).

Biorąc pod uwagę wskaźnik przedsiębiorczości – liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców najlepiej wypada miejscowość Gródek (7,3). Najgorsza sytuacja została zdiagnozowana w miejscowościach Polna (2,9), Stara Wieś (3,2) oraz Wyskitna (3,6), gdzie wskaźnik przedsiębiorczości był niższy niż średnia dla gminy.

ANALIZA W SFERZE TECHNICZNEJ

Infrastruktura techniczna jest bardzo ważnym elementem dla gminy, ze względu na spełnianie kilku ważnych funkcji, takich jak zapewnienie dobrego standardu życia mieszkańców czy spójności funkcjonowania gminy. W sferze technicznej przenalizowane zostały dwa wskaźniki, które odnoszą się do problemu niefunkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowalnych, w tym: odsetek mieszkańców zaopatrywanych w sieć kanalizacyjną oraz wodociągową.

Wykres 11. Odsetek mieszkańców zaopatrywanych w sieć kanalizacyjną w poszczególnych miejscowościach gminy Grybów w roku 2015.

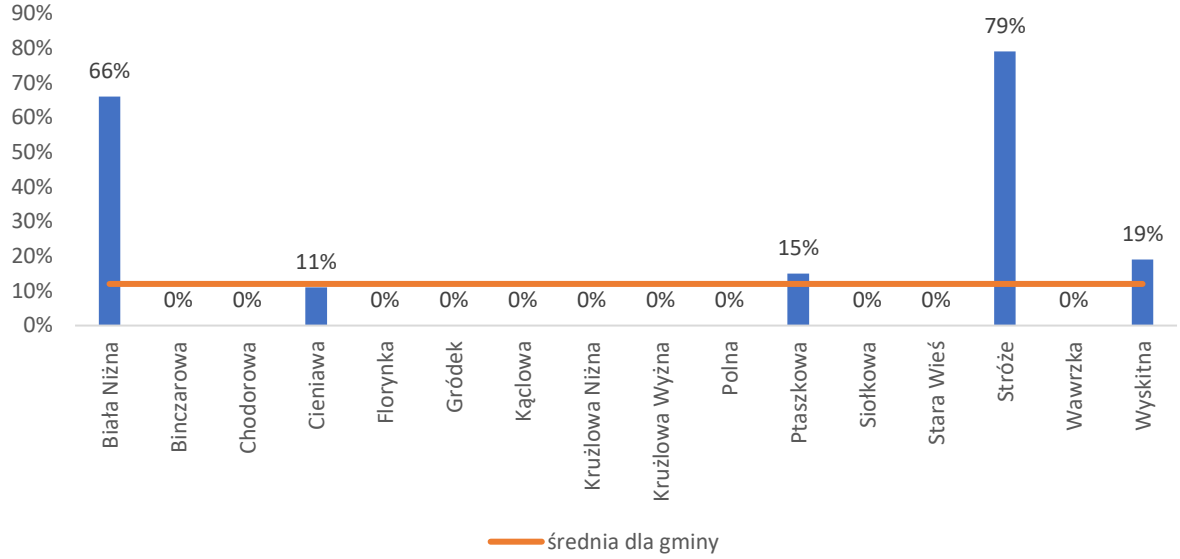

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Grybów,, 2015

Sieć kanalizacyjna w gminie Grybów jest dostępna jedynie w pięciu miejscowościach. Miejscowości Stróże oraz Biała Niżna są skanalizowane w większej części, natomiast pozostałe trzy miejscowości posiadają dostęp do kanalizacji w niewielkim stopniu.

Z sieci wodociągowej w gminie Grybów w 2015 roku korzystali mieszkańcy 8 miejscowości, należy zauważyć jednak, że tylko miejscowość Siołkowa charakteryzowała się dostępem mieszkańców do sieci wyższym niż 50%. Powyżej średniej dla gminy znalazły się również miejscowości Krużlowa Niżna, Krużlowa Wyżna oraz Stara Wieś.

Wykres 12. Odsetek mieszkańców zaopatrywanych w sieć wodociągową w poszczególnych miejscowościach gminy Grybów w roku 2015.

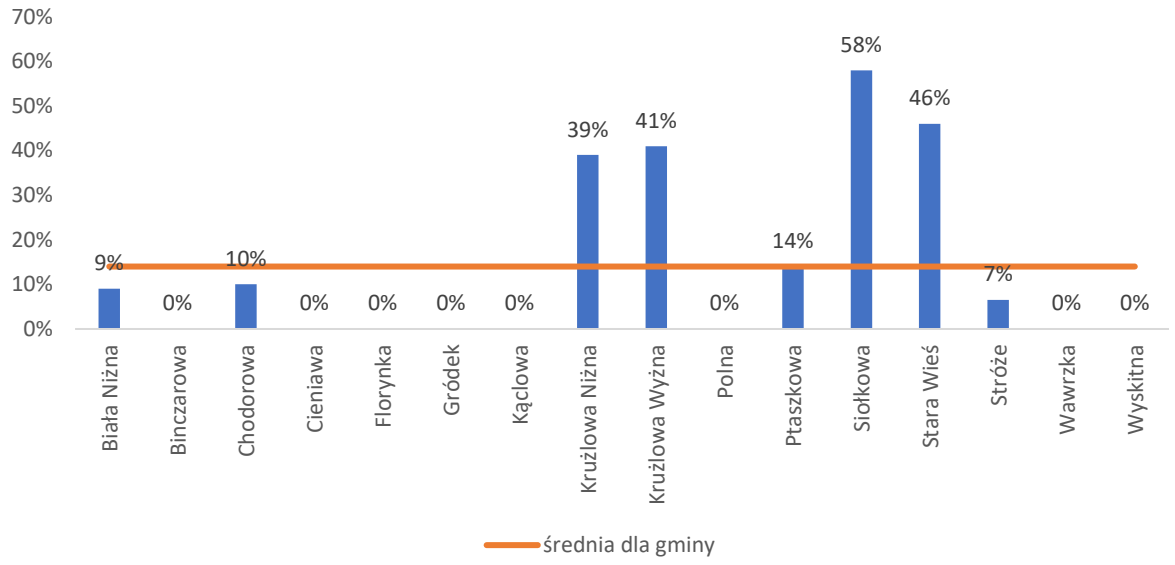

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Grybów,, 2015

ANALIZA W SFERZE PRZESTRZENNO – FUNKCJONALNEJ

Sfera przestrzenno-funkcjonalna dotyczy przede wszystkim dostępności do różnego rodzaju infrastruktury oraz oferty społecznej dla mieszkańców. W przypadku diagnozy dla gminy Grybów podjęto się analizy wskaźników dotyczących dostępu do obiektów kultury, rekreacji, a także ukazane zostały dane dotyczące poziomu obsługi komunikacyjnej, w tym gęstość i jakość sieci drogowej.

Na terenie gminy Grybów funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury w Grybowie, który posiada 10 filii w różnych miejscowościach. Poniżej przedstawiono dane dotyczące dostępności do obiektów kultury.

Wykres 13. Liczba publicznych obiektów kultury w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w poszczególnych miejscowościach gminy Grybów w 2015 roku.

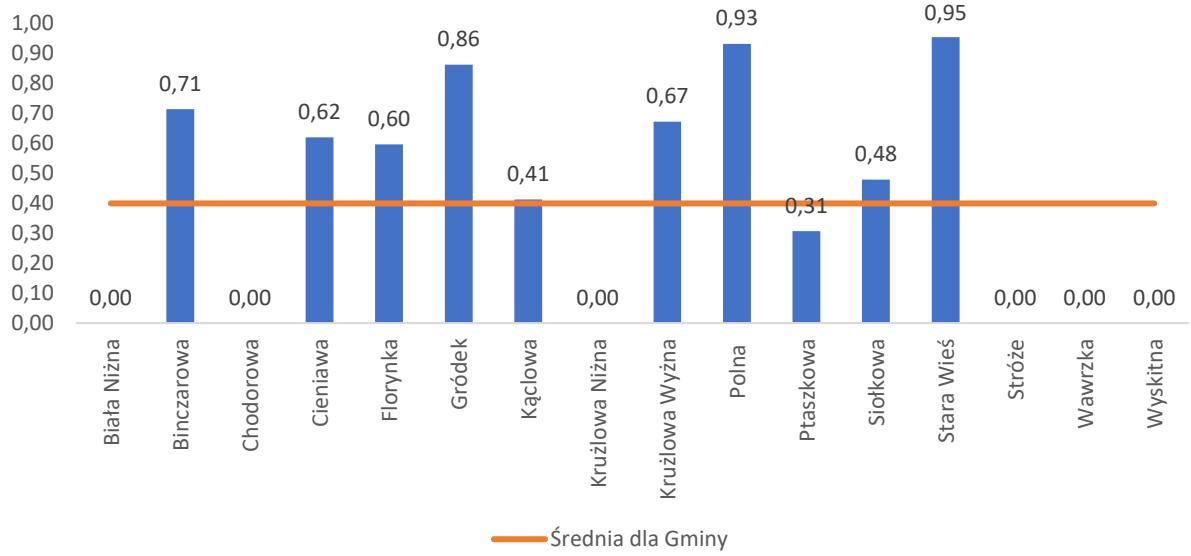

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Grybów, 2015

Najwyższy wskaźnik dostępności do obiektów kultury (liczba publicznych obiektów kultury w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców) znajdował się w miejscowości Stara Wieś. Podobnie wysoki poziom wskaźnika odnotowano dla miejscowości Polna(0,96) oraz Gródek (0,86). W miejscowościach Biała Niżna, Chodorowa, Krużlowa Niżna, Stróże, Wawrzka oraz Wyskitna nie istniały żadne publiczne obiekty kultury.

Wykres 14. Liczba obiektów infrastruktury sportowej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w poszczególnych miejscowościach gminy Grybów w 2015 roku.

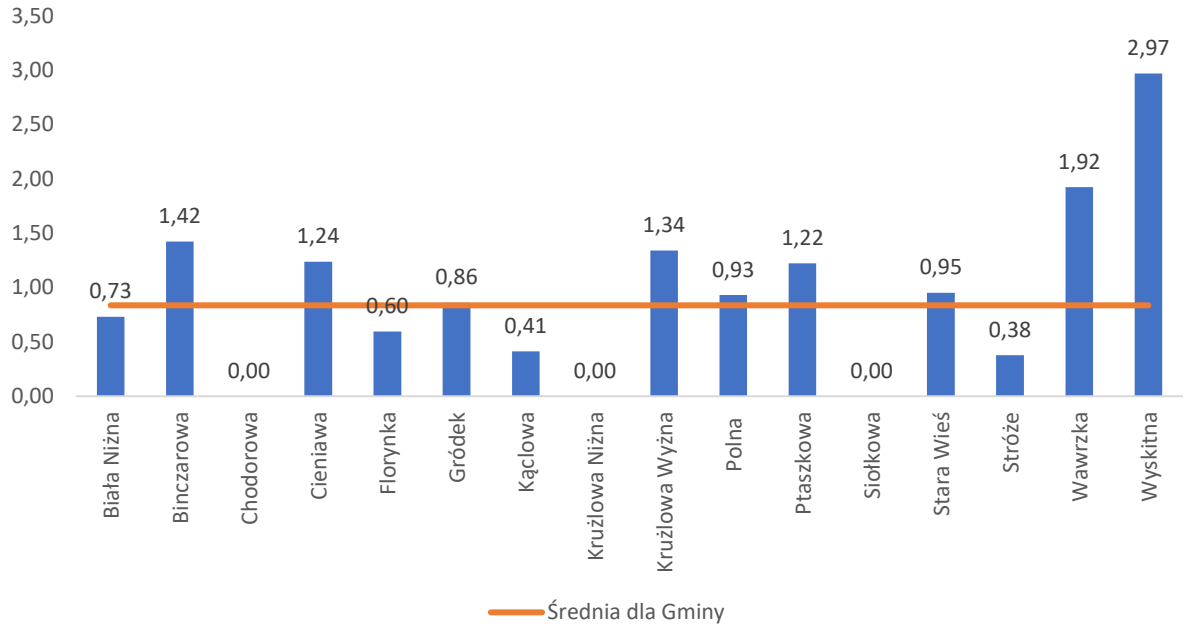

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Grybów, 2015

W Gminie powstało do tej pory 21 obiektów sportowych, co daje liczbę 0,84 obiektu na tysiąc mieszkańców. W poszczególnych miejscowościach najwyższy wskaźnik dostępu do infrastruktury sportowej odnotowano w miejscowości Wyskitna (na każde 1000 mieszkańców przypada 2,94 obiektu infrastruktury sportowej), gdzie znajduje się boisko i plac zabaw. Więcej niż jeden obiekt sportowy na tysiąc mieszkańców posiadały także miejscowości Binczarowa (1,42), Cieniawa (1,24), Krużlowa Wyżna (1,34), Ptaszkowa (1,22) oraz Wawrzka (1,92). Warto zaznaczyć, że najwięcej obiektów sportowych i rekreacyjnych znajduje się w miejscowości Ptaszkowa, tj. sala Widowiskowo-sportowa, Centrum Sportów Zimowych i biegowych tras narciarskich, boisko, plac zabaw. Poza tym place zabaw znajdują się także w miejscowościach: Wawrzka, Stara Wieś, Polna, Krużlowa, Kąclowa, Gródek, Florynka, Cieniawa, Binczarowa oraz Biała Niżna. Wśród innych obiektów sportowych i rekreacyjnych na terenie gminy znajdują się jeszcze Gminne Centrum Sportowe w miejscowości Binczarowa, boisko w Krużlowej Wyżnej oraz Lodowisko / Kort tenisowy (w zależności od porty roku) w Białej Niżnej. Z kolei w miejscowościach Chodorowa, Krużlowa Niżna oraz Siołkowa nie istnieje żaden obiekt sportowy.

Wykres 15. Gęstość dróg gminnych o nawierzchni ulepszonej w poszczególnych miejscowościach w 2015 roku.

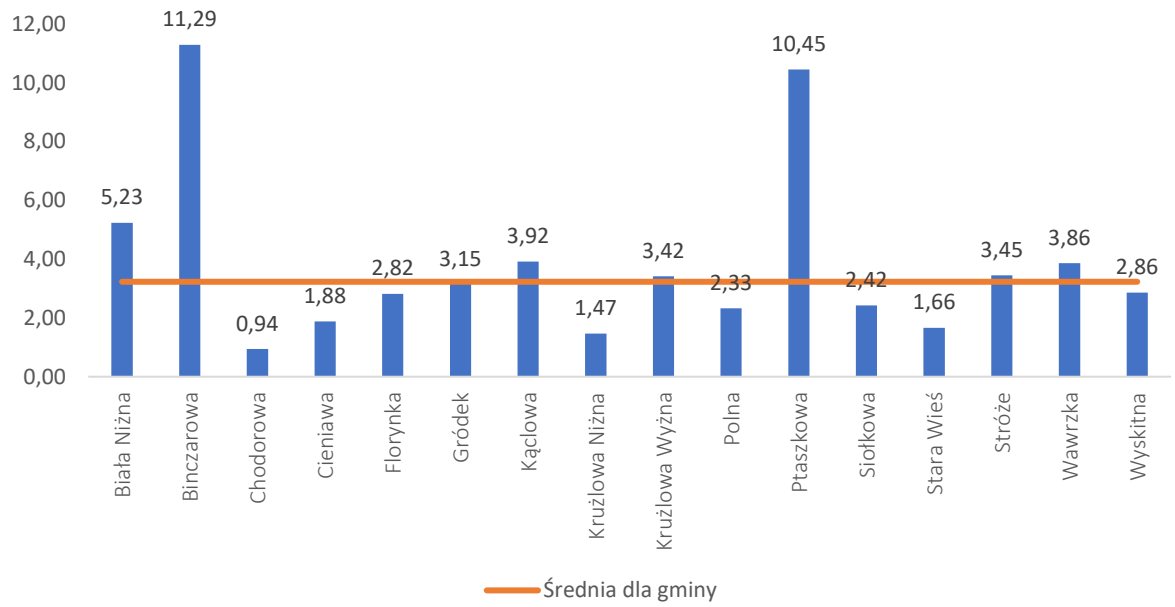

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Grybów, 2015

Gmina Grybów charakteryzuje się stosunkowo niską gęstością dróg o ulepszonej nawierzchni (jedynie 3,23 km/km^2). Najlepsza sytuacja w tej kwestii kształtuje się w miejscowości Binczarowa (11,3) oraz Ptaszkowa (10,5). Najniższym wskaźnikiem gęstości dróg o nawierzchni ulepszonej charakteryzowała się miejscowość Chodorowa (0,94), a poniżej 2 km/km^2 znalazły się także Krużlowa Niżna (1,47), Stara Wieś (1,66) oraz Cieniawa (1,88).

Wykres 16. Odsetek wyremontowanych dróg w poszczególnych miejscowościach w 2015 roku.

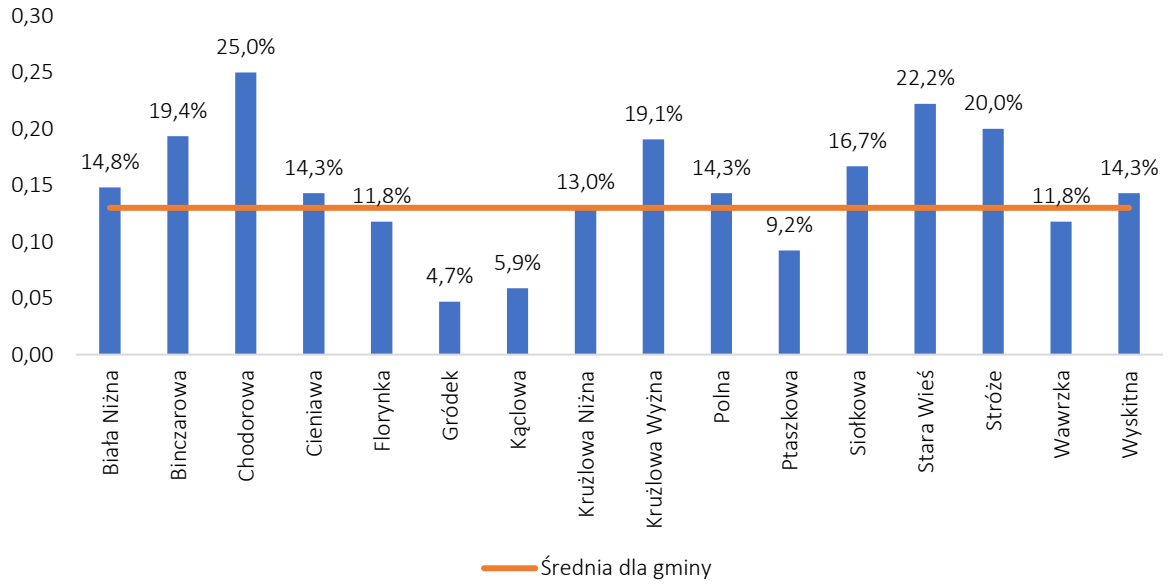

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Grybów, 2015

W gminie Grybów w 2015 roku było 13% wyremontowanych dróg. Największym odsetkiem dobrych dróg może pochwalić się miejscowość Chodorowa (25,0%) oraz Stara Wieś (22,2%). Najmniej

wyremontowanych dróg znajdowało się natomiast w miejscowości Gródek (4,7%), a poniżej średniej znalazły się także Kąclowa (5,9%), Ptaszkowa (9,2%) oraz Wawrzka i Florynka (po 11,8%).

ANALIZA W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ

Stan jakości powietrza na terenie całego województwa małopolskiego prowadzi Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Na terenie gminy Grybów nie ma żadnej stacji monitorującej na bieżąco jakość powietrza, a najbliższy taki punkt znajduje się w Nowym Sączu. Przy analizie czystości powietrza został użyty dokument „Ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2016 r.", „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy Grybów", a także mapy tematyczne zamieszczone na geoportalu województwa małopolskiego, m.in. Program Ochrony Powietrza. Dopełnieniem tej części była analiza głównych źródeł zanieczyszczeń i ocena ich wpływu na poszczególne sołectwa. Ocena stanu jakości wód i gleb została opracowana na podstawie własnych obserwacji oraz analizie mapy sozologicznej gminy i innych map tematycznych. Ważnym elementem tej części było wskazanie głównych czynników oddziałujących negatywnie na jakość środowiska i próba oceny ich wpływu na poszczególne miejscowości.

Pod względem jakości powietrza, gmina Grybów zalicza się do tzw. strefy małopolskiej, odznaczającej się przekroczeniami stężeń, głównie średniorocznych, pyłu zawieszonego PM 2,5, PM 10 oraz benzo(α)piren'u. Klasyfikację tę zatwierdził Małopolski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w ramach „Oceny jakości powietrza w województwie małopolskim w 2016 r."[1]. Dla stref wyznaczone są odpowiednie klasy pod względem zanieczyszczeń powietrza: A, B, C. Klasa C charakteryzuje się przekroczeniem dopuszczalnych stężeń powiększonych o margines tolerancji. Ze względu na to przekroczenie wymagane jest prowadzenie specjalnych działań mających na celu osiągnięcie dopuszczalnych poziomów związków w powietrzu. Gmina Grybów została przypisana do klasy C w odniesieniu do przekroczeń stężeń takich związków, jak pył PM2.5, pył PM10 oraz benzo(α)piren[2].

Głównymi źródłami zanieczyszczenia powietrza są lokalne kotłownie i paleniska oraz transport. Zwiększone stężeń średniorocznych benzo(α)piren'u wiążą się z emisją stanowiących zagrożenie substancji z indywidulanych systemów ogrzewania budynków. Znaczne podwyższenie stężenia tego związku notuje się w sezonie zimowym ze względu na sezon grzewczy. Wysokie stężenia pyłu zawieszonego PM 2,5 oraz PM 10 są również spowodowane niską emisją z przydomowych pieców i kotłowni. Najbardziej narażone na przekroczenia dopuszczalnych stężeń tych pyłów są miejscowości o największej gęstości zaludnienia – Stróże, Siołkowa, Biała Niżna, ze względu na koncentrację budynków mieszkalnych.

Z pyłami związana jest również emisja liniowa pochodząca ze środków komunikacji. Ten rodzaj emisji najintensywniejszy jest wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych – w gminie droga krajowa nr 28 oraz droga wojewódzka nr 981. Na szkodliwe działanie emisji liniowej narażone są głównie sołectwa: Cieniawa, Biała Niżna, Stróże i Kąclowa. Zanieczyszczenia powietrza mają tendencję do przemieszczania się wraz z wiatrem z punktów ich emisji na sąsiednie tereny. W analizie stanu jakości powietrza ważne jest więc ujęcie jednostki miejskiej Grybów, w której zlokalizowane są emitory szkodliwych substancji.

[1] „Ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2016 r." Kraków, 2017, http://www.krakow.pios.gov.pl/www_old/publikacje/2017/ocena_jakosci_powietrza_2016.pdf

[2] „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy Grybów", Grybów, 2016, http://www.gminagrybow.pl/mfiles/545/28/0/z/PGN_Grybow_wersja-3.0.pdf

Miejscowościami, na które te emitory oddziałują najintensywniej są wsie położone w otoczeniu miasta: Biała Niżna, Siołkowa, Ptaszkowa, Kąclowa.

Naturalnym katalizatorem zanieczyszczeń powietrza są lasy zlokalizowane głownie we wschodniej i południowej części gminy. Kompleksy leśne pozytywnie wpływają na miejscowości położone w ich pobliżu. Tę tezę potwierdza analiza map Programu Ochrony Powietrza na geoportalu województwa małopolskiego. Wskaźniki średniorocznych stężeń pyłów są niższe w południowo – wschodniej części gminy niż w północnej.[3]

Zróżnicowanie powierzchni glebowej w gminie Grybów wynika z wielu czynników, takich jak: budowa geologiczna terenu, różnorodność szaty roślinnej, w szczególności powierzchni lasów, topografii terenu oraz czynników antropogenicznych. Gleby gminy zostały utworzone na podłożu fliszowym, głównie jako gleby gliniaste a także gleby wietrzeniowe pyłowe. Pod względem bonitacji, czyli oceny jej wartości użytkowej, należą one głównie do klasy IV i V. Gleby te są kwaśne, o średniej zawartości próchnicy, magnezu, potasu i niewielkiej fosforu. Do gleb mających duże znaczenie dla rolnictwa należą mady, zlokalizowane głównie w dolinie rzeki Białej, jednakże w Białej Niżnej i Stróżach ze względu na zabudowę mieszkalną i gospodarczą dolina ta została silnie przekształcona, zmniejszając przydatność użytkową gleb.

Do czynników degradacyjnych gleb w okolicach Grybowa przyczyniają się przede wszystkim czynniki antropogeniczne, a także czynniki naturalne, takie jak erozja wietrzna i wodna oraz wpływ wód gruntowych na stokach. Z czynników antropogenicznych największy wpływ ma stałe użytkowanie rolnicze terenu, presja sieci osadniczej, prowadzona w niewłaściwy sposób melioracja, miejscowe zrzuty zanieczyszczeń oraz przedostawanie się szkodliwych substancji ze środków transportu wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Na terenach wiejskich negatywie uwidacznia się nadmierne i niewłaściwe stosowanie nawozów i sztucznych środków ochrony roślin. Rozwój mieszkalnictwa oraz ingerencja budowlana na powierzchni ziemi prowadzi do zmiany struktury gleby.

Największą rzeką przepływającą przez gminę Grybów jest Biała – prawobrzeżny dopływ Dunajca, stanowiąca główną oś systemu hydrologicznego omawianej jednostki. Reżim tej rzeki określany jest jako niewyrównany z wezbraniami wiosennymi, zimowymi i letnimi. Cykl roczny charakteryzują długotrwałe okresy niskich przepływów i wysokie wezbrania, co stanowić może zagrożenie powodziowe w szczególności dla miejscowości przez które przepływa Biała: Kąclowej, Białej Niżnej i Stróży. W ciągu ostatnich lat stan czystości rzeki Białej na terenie gminy nie był badany, jednak notuje się przypadki nielegalnych zrzutów zanieczyszczeń do wód powierzchniowych.

W gminie Grybów występują dwa poziomy warstw wodonośnych: fliszowy i czwartorzędowy. Zasobność wód gruntowych jest niewielka, charakteryzują się one dużymi wahaniami zwierciadła i temperatur oraz przenikalnością głównie pionową.

Na jakość wód podziemnych znajdujących się w obrębie omawianej gminy negatywnie wpływają następujące czynniki: przedostawanie się ścieków z gospodarstw domowych do warstwy wodonośnej, nadmierne stosowanie środków ochrony roślin i nawozów sztucznych powodujące przesiąkanie tych substancji przez glebę do wód gruntowych oraz infiltracją skażeń z zanieczyszczonych wód gruntowych. Szacuje się, iż największym zagrożeniem są ścieki bytowo – gospodarcze zawierające związki azotu i fosforu, a także skażenia bakteriologiczne.

[3] Geoportal województwa małopolskiego www.miip.geomalopolska.pl/imap/

PODSUMOWANIE WSKAŹNIKÓW

Tabela 5. Podsumowanie wskaźników wykorzystanych w analizie sfery pozaspołecznej (gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej) Gminy Grybów.

Wskaźnik	Biała Niżna	Binczarowa	Chodorowa	Cieniawa	Florynka	Gródek	Kąclowa	Krużlowa Niżna	Krużlowa Wyżna	Polna	Ptaszkowa	Siołkowa	Stara Wieś	Stróże	Wawrzka	Wyskitna	Średnia dla Gminy
SFERA ŚRODOWISKOWA																	
Stan jakości powietrza	słaby	dobry	dobry	pogorszony	dobry	Nieznacznie pogorszony	pogorszony	dobry	Nieznacznie pogorszony	pogorszony	pogorszony	pogorszony	Nieznacznie pogorszony	słaby	Nieznacznie pogorszony	pogorszony	pogorszony
Stan jakości gleb	pogorszony	Nieznacznie pogorszony	Nieznacznie pogorszony	pogorszony	słaby	pogorszony	pogorszony	dobry	pogorszony	Nieznacznie pogorszony	pogorszony	pogorszony	Nieznacznie pogorszony	słaby	Nieznacznie pogorszony	pogorszony	Nieznacznie pogorszony
Stan jakości wód	pogorszony	dobry	Nieznacznie pogorszony	pogorszony	pogorszony	dobry	pogorszony	Nieznacznie pogorszony	pogorszony	dobry	Nieznacznie pogorszony	Nieznacznie pogorszony	pogorszony	słaby	pogorszony	Nieznacznie pogorszony	pogorszony
SFERA GOSPODARCZA																	
Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	4,8	5,4	4,1	4,4	5,4	7,3	5,2	5,9	5,4	2,9	3,8	5	3,5	5,4	5,6	3,6	4,9

SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA																	
Liczba publicznych obiektów kultury w poszczególnych miejscowościach w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	0,00	0,71	0,00	0,62	0,60	0,86	0,41	0,00	0,67	0,93	0,31	0,48	0,95	0,00	0,00	0,00	0,40
Liczba obiektów infrastruktury sportowej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	0,73	1,42	0,00	1,24	0,60	0,86	0,41	0,00	1,34	0,93	1,22	0,00	0,95	0,38	1,92	2,97	0,84
Gęstość dróg gminnych o nawierzchni ulepszonej w km/km² (2015 r.)	5,23	11,29	0,94	1,88	2,82	3,15	3,92	1,47	3,42	2,33	10,45	2,42	1,66	3,45	3,86	2,86	3,23
Odsetek wyremontowanych dróg w miejscowości - dane za 2015 r.	0,15	0,19	0,25	0,14	0,12	0,05	0,06	0,13	0,19	0,14	0,09	0,17	0,22	0,20	0,12	0,14	0,13
SFERA TECHNICZNA																	
Odsetek mieszkańców z poszczególnych miejscowości zaopatrywanych siecią kanalizacyjną (2015 r.)	66%	0%	0%	11%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	15%	0%	0%	79%	0%	19%	12%
Odsetek mieszkańców z poszczególnych miejscowości zaopatrywanych siecią wodociągową komunalną	9%	0%	10%	0%	0%	0%	0%	39%	41%	0%	14%	58%	46%	7%	0%	0%	14%

Źródło: opracowanie własne

KROK 5. Analiza wskaźnikowa - budowa wskaźnika syntetycznego

W celu obiektywnego wskazania obszarów na terenie gminy, wymagających podjęcia rewitalizacji z uwagi na nawarstwienie negatywnych zjawisk, na podstawie szeregu wskaźników opisujących problemy społeczne, ale i w pozostałych sferach zbudowano wskaźnik syntetyczny. Jest to miernik opisujący stopień degradacji danej jednostki analitycznej. W celu zbudowania wskaźnika syntetycznego konieczne było przekształcenie wykorzystanych zmiennych do postaci znormalizowanej. Normalizacja zmiennych to procedura wstępnej obróbki danych w celu umożliwienia ich wzajemnego porównywania i dalszej analizy. Zabieg ten jest konieczny z punktu widzenia poprawności obliczeń, ponieważ dzięki niemu różne rozpiętości zmiennych nie będą przypisywały większego znaczenia czynnikom przyjmującym wartość z wyższych przedziałów (po normalizacji każdy wskaźnik będzie przyjmował wartości pomiędzy 0 a 1).

Kolejna kwestia uwzględniona w ramach normalizacji zmiennych to ustalenie wskaźników, będących stymulantami zdegradowania lub destymulantami. W zależności bowiem od charakteru wskaźnika możemy mówić, iż jest on stymulantą zdegradowania lub nie (przykładowo przyjęto, iż wskaźnik „Liczby osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców", gdzie wartości większe od średniej dla gminy świadczą o gorszej sytuacji w tym zakresie, będzie stymulantą, natomiast dla wskaźnika „Frekwencja w wyborach samorządowych w 2014 r." wartości mniejsze od średniej dla gminy mówią o bardziej kryzysowej sytuacji, stąd jest on destymulantą zdegradowania).

W zależności od tego czy dany wskaźnik jest stymulantą czy destymulantą zdegradowania przyjęto inny wzór obliczeń dla normalizacji zmiennej:

Wzór na normalizację dla stymulant $\longrightarrow$ $$z_{ij} = \frac{x_{ij} - \min_i\{x_{ij}\}}{\max_i\{x_{ij}\} - \min_i\{x_{ij}\}}$$

Wzór na normalizację dla destymulant $\longrightarrow$ $$z_{ij} = \frac{\max_i\{x_{ij}\} - x_{ij}}{\max_i\{x_{ij}\} - \min_i\{x_{ij}\}}$$

Gdzie:

X_{ij}- wartość i-tego obszaru (np. miejscowość) dla j-tej zmiennej

Z_{ij} – zmienna otrzymana w wyniku normalizacji.

Syntetyczną miarę, opisującą stopień zdegradowania danej jednostki w poszczególnej sferze, utworzono wykorzystując sumę wartości wszystkich wskaźników standaryzowanych. Na tej podstawie ustalono, które z analizowanych jednostek charakteryzują się większym stopniem zdegradowania w danej sferze, niż średnio w gminie (wartość sumy dla danej jednostki ze wszystkich wskaźników standaryzowanych jest większa od sumy wartości wskaźników standaryzowanych dla gminy ogółem). A zatem jako obligatoryjne dla uznania jednostki referencyjnej za potencjalny obszar zdegradowany, a następnie obszar rewitalizacji, określono łączne spełnienie dwóch poniższych kryteriów:

- ponadprzeciętna (na tle średniej gminnej) degradacja w sferze społecznej (wskaźnik syntetyczny dla sfery społecznej wyższy niż średnia gminna);
- ponadprzeciętna (na tle średniej gminnej) degradacja w sferach pozaspołecznych (wskaźnik syntetyczny dla sfer pozaspołecznych wyższy niż średnia gminna).

Dzięki temu, możliwe było obiektywne ustalenie, które z badanych miejscowości charakteryzują się większym stopniem zdegradowania niż średnio w gminie i z tego powodu wymagają podjęcia działań rewitalizacyjnych.

Tabela 6. Syntetyczny wskaźnik – podsumowanie.

L.p.	Nazwa miejscowości	SUMA - Syntetyczny wskaźnik społeczny	SUMA - Syntetyczny wskaźnik pozaspołeczny
1.	Biała Niżna	5,11	6,75
2.	Binczarowa	5,58	3,82
3.	Chodorowa	5,87	6,22
4.	Cieniawa	4,75	6,89
5.	Florynka	4,70	6,74
6.	Gródek	4,37	5,59
7.	Kąclowa	4,56	7,56
8.	Krużlowa Niżna	4,86	5,52
9.	Krużlowa Wyżna	5,07	5,29
10.	Polna	4,61	6,10
11.	Ptaszkowa	4,05	6,16
12.	Siołkowa	4,71	5,95
13.	Stara Wieś	3,85	5,15
14.	Stróże	4,80	7,20
15.	Wawrzka	5,00	6,44
16.	Wyskitna	2,84	6,61
X.	Średnia dla Gminy	4,78	6,51

*kolorem różowym oznaczono wartości wyższe niż średnia dla gminy, kolorem czerwonym oznaczono nawy miejscowości, które spełniają wszystkie 3 kryteria i zostały zarekomendowane do wyznaczenia, jako obszar zdegradowany.

Źródło: opracowanie własne

KROK 6. Przeprowadzenie badań jakościowych

Poza analizą statystyczną, w ramach prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji przeprowadzono łącznie 7 wywiadów pogłębionych z lokalnymi ekspertami, które dotyczyły sytuacji na terenie gminy, a także pozwoliły na omówienie wyników wstępnie przeprowadzonej analizy statystycznej. Wywiady zostały przeprowadzone z osobami będącymi przedstawicielami instytucji publicznych i społecznych, które na co dzień w swojej pracy zawodowej mają do czynienia z rozwiązywaniem różnych problemów społecznych w gminie, w tym z przedstawicielem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, sołtysów oraz przedstawicielami instytucji kultury. Wywiady te pozwoliły w szczególności na wytypowanie terenów, które powinny zostać poddane rewitalizacji, ze względu na pojawiające się tam problemy społeczne. Dodatkowo wnioski ze wskazanych badań posłużyły do stworzenia pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji.

W trakcie wywiadów okazało się, że wytypowane w trakcie analizy statystycznej sołectwa charakteryzują się występowaniem negatywnych zjawisk społecznych i innych (gospodarczych, środowiskowych, technicznych i przestrzenno-funkcjonalnych), jednakże faktyczna koncentracja problemów występuje jedynie na niewielkich obszarach tych sołectw, a nie w całości sołectwa. Jest to typowa sytuacja dla obszarów wiejskich, w których gęstość zaludnienia jest zdecydowanie mniejsza niż w miastach. W trakcie wywiadów doprecyzowano tereny, które takową koncentracją się charakteryzują. Zwrócono przy tym uwagę przede wszystkim na występowanie takich problemów, jak bezrobocie, starzenie się

społeczeństwa, nieporadność życiowa, niski poziom kapitału społecznego oraz niska aktywność społeczna. Dodatkowo zwrócono uwagę na problemy natury technicznej (bardzo zły stan budynków, obiektów użyteczności publicznej), funkcjonalno-przestrzennej (niska dostępność do usług społecznych, w tym przede wszystkim usług kultury), gospodarczej (niedostateczna ilość miejsc pracy, słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw), a także środowiskowej (zły stan jakości powietrza oraz gleb).

KROK 7. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

Kolejny krok w delimitacji polegał na wyborze jednostek wchodzących w skład obszaru zdegradowanego. Wybór ten został dokonany w oparciu o wyniki przeprowadzonej analizy wskaźnikowej, a także wymogi ustawy o rewitalizacji z dn. 9 października, zgodnie z którą „Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych”.

Tabela 7. Syntetyczny wskaźnik – podsumowanie.

L.p.	Nazwa miejscowości	SUMA - Syntetyczny wskaźnik społeczny	SUMA - Syntetyczny wskaźnik pozaspołeczny
17.	Biała Niżna	5,11	6,75
18.	Binczarowa	5,58	3,82
19.	Chodorowa	5,87	6,22
20.	Cieniawa	4,75	6,89
21.	Florynka	4,70	6,74
22.	Gródek	4,37	5,59
23.	Kąclowa	4,56	7,56
24.	Krużlowa Niżna	4,86	5,52
25.	Krużlowa Wyżna	5,07	5,29
26.	Polna	4,61	6,10
27.	Ptaszkowa	4,05	6,16
28.	Siołkowa	4,71	5,95
29.	Stara Wieś	3,85	5,15
30.	Stróże	4,80	7,20
31.	Wawrzka	5,00	6,44
32.	Wyskitna	2,84	6,61
X.	Średnia dla Gminy	4,78	6,51

*kolorem różowym oznaczono wartości wyższe niż średnia dla gminy, kolorem czerwonym oznaczono nawy miejscowości, które spełniają wszystkie 3 kryteria i zostały zarekomendowane do wyznaczenia, jako obszar zdegradowany.

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z założeniami analizy statystycznej obszarami zdegradowanymi mogą zostać wskazane te sołectwa, które uzyskały wskaźnik syntetyczny dla sfery społecznej na poziomie wyższym niż średnia dla gminy (sołectwa Biała Niżna, Binczarowa, Chodorowa, Krużlowa Niżna, Krużlowa Wyżna, Stróże i Wawrzka) oraz otrzymały wskaźniki syntetyczny dla sfery poza społecznej na poziomie wyższym niż średnia dla gminy (Biała Niżna, Cieniawa, Florynka, Kąclowa, Stróże oraz Wyskitna). Biorąc pod uwagę

konieczność spełnienia tych dwóch warunków, sołectwami, które mogą zostać zakwalifikowane jako obszar zdegradowany są sołectwa Biała Niżna oraz Stróże.

Kierując się jednak analizą statystyczną oraz włączając w to opinię ekspertów ostatecznie za obszar zdegradowany zostały uznane części miejscowości wymagające największego wsparcia, a jednocześnie posiadające potencjał rozwojowy. Wskazany obszar charakteryzuje się występowaniem licznych problemów społecznych takich jak - bezrobocie, duży odsetek osób korzystających ze wsparcia opieki społecznej, niski poziom uczestnictwa w życiu społecznym. Do tych problemów dochodzi również zbyt mała liczba przedsiębiorstw, zanieczyszczenie środowiska (ogrzewanie domów węglem, brak wykorzystania ekologicznych rozwiązań). Spacer badawczy i wizja lokalna potwierdziły, również że jakość dróg, stan infrastruktury i budynków na tych obszarach wymaga natychmiastowych działań. Takie nagromadzenie negatywnych zjawisk powoduje pogłębianie się procesu degradacji tych obszarów.

Tabela 8. Powierzchnia i ludność jednostek zdegradowanych w gminie Grybów.

L.p.	Nazwa jednostki	Ludność		Powierzchnia	
		Liczba	Udział w liczbie ludności gminy ogółem	Km^2	Udział w powierzchni gminy ogółem
1.	Biała Niżna	41	0,20%	0,27	0,17
2.	Stróże	168	0,7%	0,11	0,07
X.	Obszar zdegradowany	209	0,9%	0,38	0,24
X.	GMINA Grybów	25 095	100%	153,01	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Grybów, 2015

KROK 7. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji

Określając obszar rewitalizacji należy przestrzegać warunków, o których mowa w Ustawie o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku, tzn. obszar może być podzielony na podobszary ponadto, teren objęty rewitalizacją nie może być większy niż 20 % powierzchni gminy, a także nie może zamieszkiwać go więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Wyznaczony obszar zdegradowany spełnił wyznaczone kryteria, w związku z tym został wskazany jako obszar rewitalizacji.

Wyznaczając obszar rewitalizacji wzięto pod uwagę następujące czynniki:

Podobszar rewitalizacji Biała Niżna:

- Wysoki poziom bezrobocia, w tym bardzo duży problem bezrobocia wśród kobiet;
- Niski poziom kapitału społecznego;
- Niska aktywność społeczna;
- Znaczna liczba osób w wieku 60+ (problem starzenia się społeczeństwa)
- Duże zanieczyszczenie środowiska (przede wszystkim powietrza)
- Niedostosowanie oferty spędzania czasu wolnego do potrzeb mieszkańców;
- Brak odpowiedniej oferty kulturalnej;
- Zły stan budynków;
- Zły stan dróg;
- Zbyt mała liczba przedsiębiorstw.

Podobszar rewitalizacji Stróże:

- Wysoki poziom bezrobocia, w tym bardzo duży problem bezrobocia wśród kobiet;
- Koncentracja osób korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej;
- Istnienie na obszarze bloku z mieszkaniami socjalnymi;
- Niski poziom kapitału społecznego;
- Niska aktywność społeczna;
- Znaczna liczba osób w wieku 60+ (problem starzenia się społeczeństwa);
- Duże zanieczyszczenie środowiska (przede wszystkim powietrza)
- Niedostosowanie oferty spędzania czasu wolnego do potrzeb mieszkańców;
- Brak odpowiedniej oferty kulturalnej;
- Zły stan budynków;
- Zły stan dróg;
- Zbyt mała liczba przedsiębiorstw.

Obszar rewitalizacji został wyznaczony na terenie dwóch największych miejscowości gminy Grybów. Są to centralne części sołectw, które mają ogromne znaczenie dla lokalnej społeczności, bowiem znajdują się tutaj ważne instytucje publiczne m.in. szkoła, dom pomocy społecznej czy instytucje społeczne, jak Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym. Na wskazanych terenach znajdują się również potencjalnie obiekty budowlane (np. Stary Spichlerz) czy tereny, na których można utworzyć nowe instytucje i tereny rekreacyjne służące mieszkańcom.

KROK 8.Konsultacje społeczne i ostateczny wybór obszaru rewitalizacji

W kolejnym kroku, zgodnie z Ustawą z dnia 9 października 2015 roku o Rewitalizacji, przeprowadzone zostały konsultacje społeczne, które dotyczyły uchwały ws. wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Grybów.
Konsultacje społeczne odbyły się w dniach 23 listopada – 23 grudnia 2016 roku.
Konsultacje odbyły się w następujących formach:

- zbierania uwag ustnych w siedzibie Urzędu Gminy Grybów;
- zbieranie uwag i opinii formie papierowej oraz elektronicznej w wykorzystaniem formularza konsultacyjnego.
- spotkanie rewitalizacyjne, które odbyło się w dniu 30 listopada 2016r. o godz. 14.00 w Urzędzie Gminy w Grybowie.
- debata publiczna, która odbyła się w dniu 7 grudnia 2016r. o godz. 14.00 w Urzędzie Gminy w Grybowie.

Konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji pozwoliły na zweryfikowanie na ile rekomendacje zgłaszane we wcześniejszych etapach przez stronę społeczną oraz przedstawicieli samorządu odpowiadają na potrzeby mieszkańców. Szeroki proces uspołecznienia etapu diagnostycznego zaowocował niewielką liczbą zgłaszanych uwag, jednakże uwagi te miały istotny wpływ na ostateczny kształt obszarów rewitalizowanych. Podczas trwania konsultacji projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wpłynęły dwie uwagi.

Odbyło się również spotkanie rewitalizacyjne w dniu 30 listopada 2016 roku w godz. 14.00-15.30 w Urzędzie Gminy w Grybowie na sali obrad. W spotkaniu wzięło udział 27 mieszkańców

zainteresowanych kwestiami rewitalizacji. Uczestnicy spotkania w tym sołtysi poszczególnych sołectw po dogłębnym przeanalizowaniu obszarów wspólnie wyznaczyli obszar o największej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, z zaproponowanych terenów wycięto kilka działek. Ponadto zorganizowano również debatę odnośnie wyznaczania obszaru rewitalizacji. Debata rewitalizacyjna zorganizowana była 7 grudnia 2016r. o godz. 14.00 w Urzędzie Gminy w Grybowie; podczas spotkania omówiono projekt uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy. W debacie wzięło udział 6 mieszkańców Gminy. W trakcie spotkania nie zgłoszono żadnych uwag.

Telefonicznie i osobiście w Urzędzie Gminy pracownicy udzielali zainteresowanym mieszkańców wyjaśnień przede wszystkim dotyczących celowości rewitalizacji i skutków rewitalizacji dla mieszkańców. Wpływały uwagi i zastrzeżenia dotyczące granic obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji dla poszczególnych nieruchomości w m. Stróże i Biała Niżna.

KROK 9. Ostateczne wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz przyjęcie Uchwały przez Rade Gminy Grybów ws. Wyznaczenia Obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji Gminy Grybów

Pierwotnie wyznaczony obszar rewitalizacji uległ niewielkim modyfikacjom, ze względu na zgłoszone w trakcie konsultacji społecznych, w szczególności usunięto kilka działek, których właściciele nie wyrazili na to zgody (w szczególności z powodu obaw przed konsekwencjami podatkowymi).

Pomimo zmian, wytypowany obszar rewitalizacji jest terenem zmagającym się z koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (bezrobocie, niski poziom aktywności społecznej, niski poziom kapitału społecznego, straszenie się społeczeństwa), a także gospodarczych, środowiskowych, technicznych oraz przestrzenno-funkcjonalnych, co potwierdza diagnoza obszaru rewitalizacji (pisana w rozdziale 4).

Tabela 9. Powierzchnia i ludność obszaru rewitalizacji w gminie Grybów.

L.p.	Nazwa jednostki	Ludność		Powierzchnia	
		Liczba	Udział w liczbie ludności gminy ogółem	Km^2	Udział w powierzchni gminy ogółem
1.	Biała Niżna	41	0,2%	0,19	0,12%
2.	Stróże	168	0,7%	0,11	0,07%
X.	**Obszar rewitalizacji**	209	0,9%	0,30	0,19%
X.	**GMINA Grybów**	25 095	100%	153,01	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Grybów, 2015

Obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji na terenie gminy Grybów został przyjęty na podstawie Uchwały nr XXI/195/2017 z dnia 10 marca 2017 roku w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji Gminy Grybów.

Ostateczny kształt obszaru zdegradowanego i rewitalizacji obrazuje mapa poniżej.

Mapa 2. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na terenie gminy Grybów.

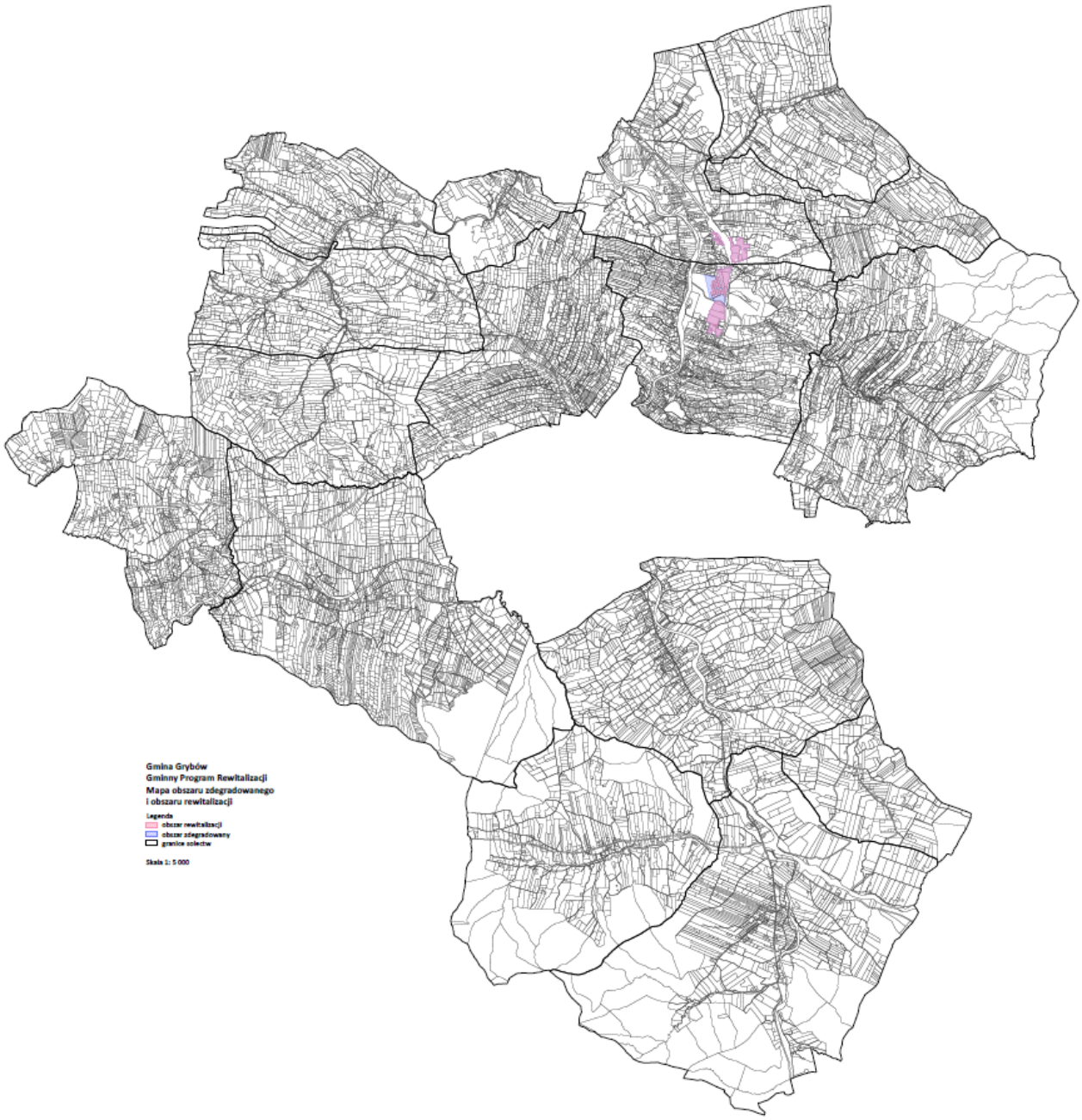

Źródło: opracowanie własne

Mapa 3. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na terenie gminy Grybów (przybliżenie)

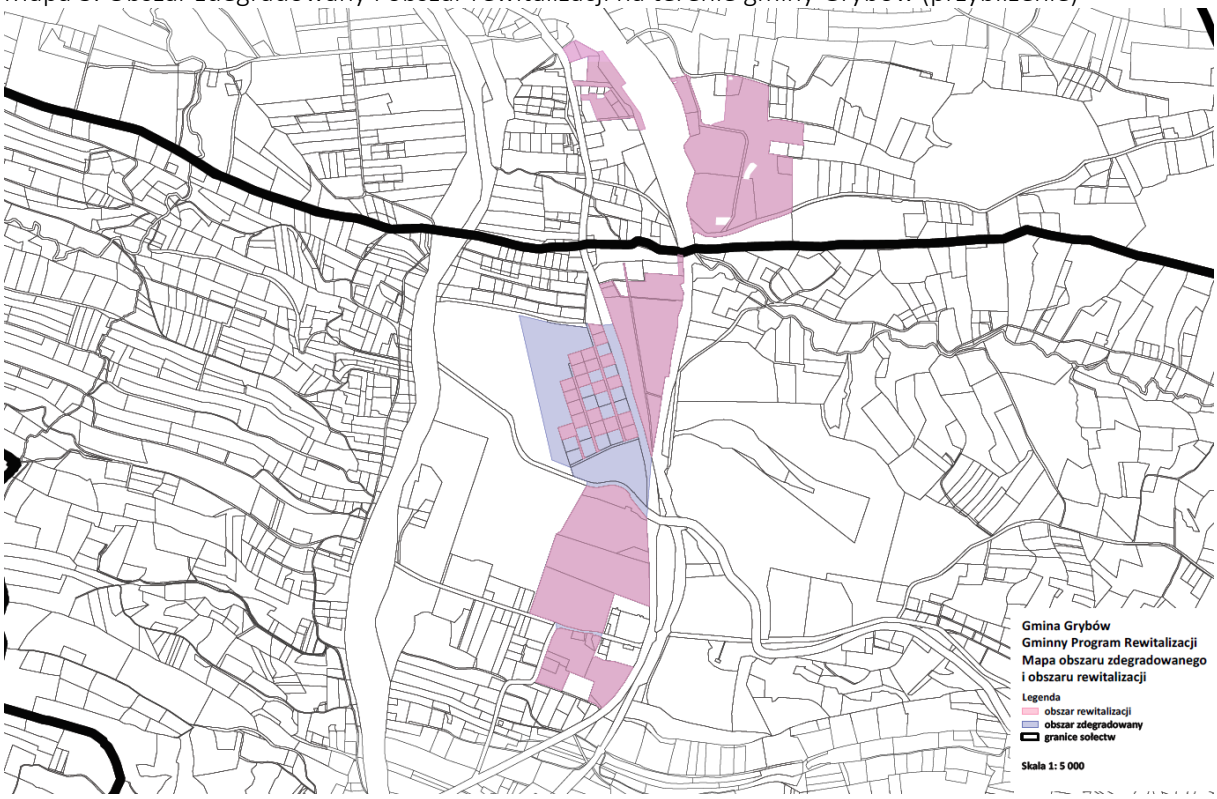

Źródło: opracowanie własne

4. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji

W niniejszym rozdziale ujęto opis dotyczący diagnozy wybranych podobszarów rewitalizacji w Gminie Grybów. Diagnoza została oparta w głównej mierze na wynikach badań wywołanych, takich jak wywiady z ekspertami, warsztaty z mieszkańcami oraz wizji lokalnej.

4.1. Podobszar 1. Biała Niżna

Podobszar rewitalizacji Biała Niżna zlokalizowany jest w północnej części miejscowości Biała Niżna, wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 981. Podobszar rewitalizacji ma powierzchnię 0,19 km^2 i jest zamieszkiwany przez 41 osób. Poniżej znajduje się mapa obrazująca podobszar rewitalizacji oraz podobszar zdegradowany, wyznaczone w miejscowości Biała Niżna.

Mapa 4. Podobszar rewitalizacji w miejscowości Biała Niżna.

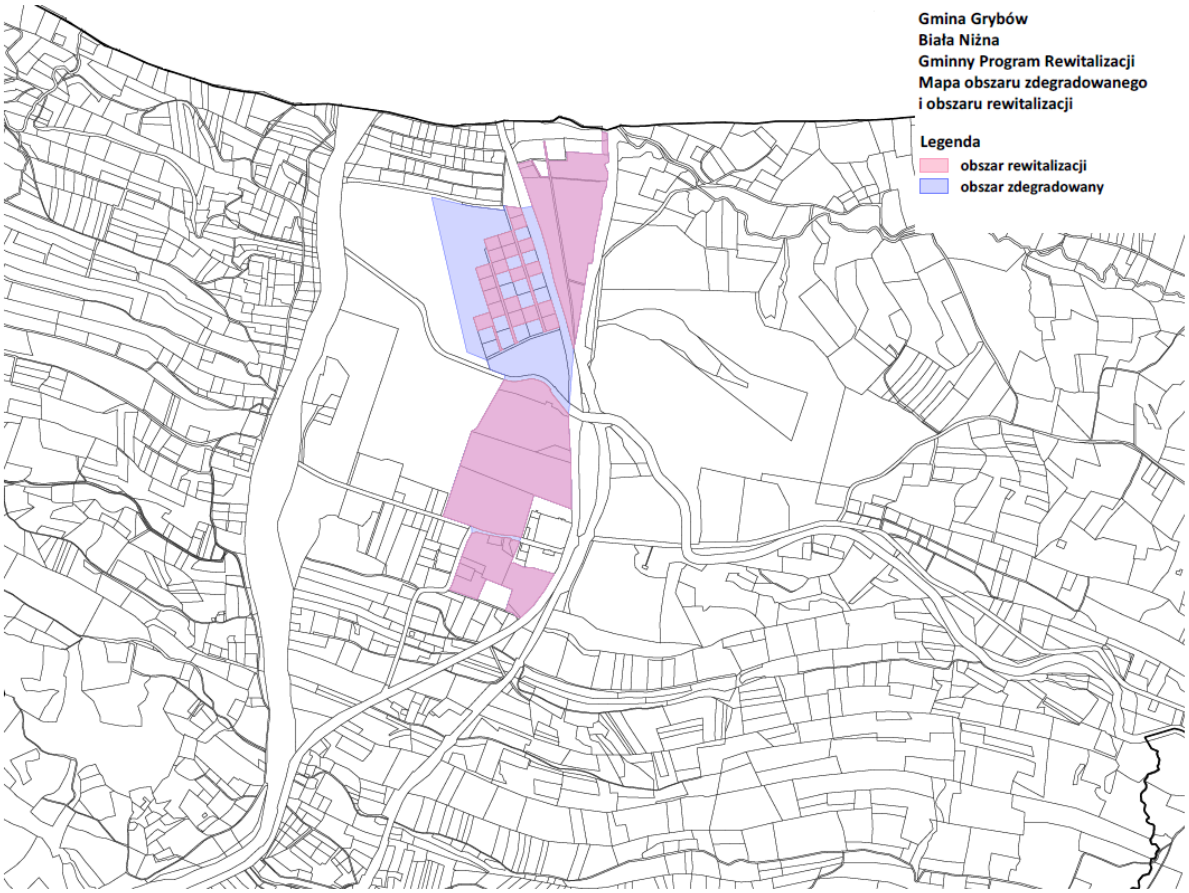

Źródło: opracowanie własne

Sfera funkcjonalno-przestrzenna

Podobszar rewitalizacji w miejscowości Biała Niżna można podzielić na dwie części pod względem pełnionych przez niego funkcji: część południowa spełniająca funkcje usługowe oraz cześć północna, pełniącą funkcję mieszkaniową, w części niezgospodarowana.

Na wskazanym obszarze w części południowej zlokalizowany jest Zespół Szkolno-Przedszkolny. Jest to dwu i trzykondygnacyjny budynek, do którego dobudowana jest hala sportowa. Obok obiektu znajduje się utwardzony parking samochodowy dla pracowników szkoły oraz boisko o nawierzchni asfaltowej.

Parking zlokalizowany jest również wzdłuż ulicy stanowiącej wschodnią granicę obszaru rewitalizacji. W tej części obszaru zlokalizowany jest obiekt sportowo-rekreacyjny, w zimie spełniający funkcję lodowiska, a latem kortu tenisowego. Pomiędzy kompleksem sportowym, a drogą wojewódzką nr 981 znajduje się teren zielony z oczkami wodnymi, mogący spełniać funkcje wypoczynkowe i rekreacyjne. Wśród instytucji społecznych znajdujących się na obszarze rewitalizacji należy wymienić także Dom Pomocy Społecznej przeznaczony dla osób starszych. Budynek jest wyremontowany, jednak brakuje mu przestrzeni rekreacyjnej wokół, z której mogliby korzystać podopieczni placówki.

Ważnym obiektem omawianego obszaru jest zabytkowy dworek, w którym obecnie mieści się klasztor Sióstr Dominikanek. Dworek ten charakteryzuje się niską estetyką zewnętrznej elewacji, która jest mocno zniszczona. Budynek klasztoru oraz teren wokół jest często wykorzystywany w celach społecznych. Siostry zakonne organizują spotkania dla różnych grup społecznych, m.in. czuwania modlitewne, rekolekcje czy warsztaty dla wolontariuszy. Jest to jedna z niewielu organizacji społecznych działających na terenie rewitalizacji.

Na wskazanym obszarze zlokalizowany jest także budynek Spółdzielczego Zakładu Produkcyjno – Usługowego. Jego zły stan techniczny i niska estetyka spowodowany jest zniszczeniem elewacji, a także stolarki okiennej. Ze względu na nieszczelność okien i przestarzały system grzewczy występują duże straty ciepła, co z kolei generuje konieczność ciągłego dogrzewania pomieszczeń zwiększając tym samym emisje szkodliwych pyłów i zanieczyszczeń atmosferycznych. Za budynkiem zakładu znajdują się inne obiekty o charakterze usługowym, takie jak zakład diagnostyki pojazdów i serwis ogumienia. Obiekty te również są w bardzo słabym stanie technicznym.

Problemem sfery funkcjonalno-przestrzennej dla wskazanego obszaru jest obecność pustostanów znajdujących się w bardzo złym stanie technicznym, które mogą zagrażać zdrowiu i życiu mieszkańców, a także znacznie obniżać estetykę otoczenia. Jednym z pustostanów jest stary budynek spichlerza po Dworze (nieodrestaurowany) znajdujący się w niedalekim sąsiedztwie Klasztoru Sióstr Dominikanek. Stanowi on cenny (ze względów kulturowych) element tkanki urbanistycznej centrum Białej Niżnej. Obecnie jego potencjał pozostaje niezauważalny na skutek zmian i zaawansowanego niszczenia.

Część południowa podobszaru rewitalizacji jest zajęta przez budynki mieszkalne i działki pod zabudowę. Północno – zachodni fragment stanowi duży, otwarty i niezagospodarowany teren zielony.

Pozytywne cechy przestrzenno – funkcjonalne podobszaru rewitalizacji:

- lokalizacja przy drodze wojewódzkiej nr 981;
- lokalizacja obiektów ważnych lokalnie: szkoły, klasztoru, kortów tenisowych, lodowiska.

Negatywne cechy przestrzenno – funkcjonalne podobszaru rewitalizacji:

- zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej;
- niska estetyka otoczenia budynków.

Sfera społeczna

Jednym z najpoważniejszych problemów społecznych na terenie miejscowości Biała Niżna jak i w podobszarze rewitalizacji zlokalizowanym w tej miejscowości jest starzenie się społeczeństwa oraz osamotnienie osób starszych. Jak podkreślają eksperci, zauważalny jest brak lub niewielkie zainteresowanie ze strony dzieci czy wnuków seniorami, pomimo, że mieszkają oni zazwyczaj niedaleko - „my się tymi rodzicami nie zajmujemy na tyle na ile oni się zajmowali nami za młodu”.

W obszarze rewitalizacji działa Dom Opieki Społecznej, który świadczy usługi opiekuńcze dla osób starszych, które są osamotnione i potrzebują stałej opieki. Instytucja działa prężnie, jednak jej warunki lokalowe są niewystarczające. W szczególności konieczne jest stworzenie miejsca, w którym można będzie organizować działania integracyjne (sala integracyjna, świetlica), pozwalające na większe włączenie społeczne tych osób. Dom Opieki nie ma wystarczającego miejsca, w którym mogłyby odbywać się tego typu działania, wszystkie pomieszczenia są zajęte, łącznie z piwnicami, w których znajdują się niewielkie salki rehabilitacyjne. Dla podopiecznych Domu bardzo ważny jest kontakt z innymi mieszkańcami gminy, w różnym wieku. Daje im to poczucie uczestnictwa w życiu gminy.

Warto także zauważyć, że istnieje zapotrzebowanie na ofertę spędzania czasu wolnego dla samodzielnych i aktywnych seniorów, którzy są jeszcze w sile wieku. Integracja zarówno międzypokoleniowa jak i działania aktywizacyjne są niezbędne dla tych ludzi, aby mogli funkcjonować w społeczeństwie. Problemem jest tutaj brak miejsca spotkań dla tej grupy mieszkańców. Seniorzy są mniej mobilni niż osoby dorosłe, dlatego też oferta skierowana do tej grupy wiekowej powinna być realizowana w miejscu możliwie jak najbardziej dostępnym lub do którego w łatwy sposób można się przemieścić (za pomocą komunikacji zbiorowej).

Innym problemem, na jaki wskazywali eksperci, jaki występuje na terenie miejscowości Biała Niżna oraz w podobszarze rewitalizacji, znajdującym się w tej miejscowości jest bezrobocie. Brakuje tutaj zakładów pracy, które zapewniałyby pracę lokalnej społeczności. Dlatego też część mieszkańców, w tym szczególnie mężczyzn decyduje się na pracę poza swoją gminą, w tym także za granicą kraju. Powoduje to konieczność rozbicia rodziny, która nie funkcjonuje poprawnie bez jednego z rodziców. Co więcej wyjazd mężczyzny do pracy, powoduje, iż kobiety zmuszone są pozostać w domu, aby zajmować się domem i dziećmi. Przyczynia się to do wykluczenia kobiet z rynku pracy (ich doświadczenie i umiejętności ulegają dewaluacji). W przypadku bezrobotnych kobiet, będących matkami, ich powrót do pracy wiąże się z koniecznością zapewnienia placówek opieki dla ich dzieci. Placówki te muszą być jednak dostosowane do potrzeb, posiadać atrakcyjną ofertę zajęć i przede wszystkim być otwarte w godzinach pracy, na tyle długo, aby kobiety mogły swobodnie pracować.

Wśród osób , które nie wyjechały do pracy poza gminę, a nie mogą jej znaleźć na miejscu (bezrobotni) zauważalne jest kumulowanie się problemów społecznych. Pojawiają się w tym przypadku problemy alkoholowe oraz zdarzają się także przypadki przemocy w rodzinie. Konieczne jest w ich przypadku podejmowanie działań kompleksowych, nakierowanych nie tylko na pomoc w poszukiwaniu zatrudnienia, czy nabyciu nowych kwalifikacji, ale także na reintegrację społeczną.

Tabela 10. Wyniki uczniów z egzaminów po VI-klasie oraz egzaminu gimnazjalnego.

Edukacja	Średni wynik ogółem dla uczniów w Białej Niżnej	Średni wynik ogółem dla całej gminy
Wyniki Sprawdzianu VI klasisty ogółem w szkołach podstawowych w 2016 roku	61%	63%
Wyniki Sprawdzianu VI klasisty z przedmiotów matematycznych w szkołach podstawowych w 2016 roku	46%	54%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE Kraków.

Grupą społeczną, na którą należy zwrócić szczególną uwagę na terenie rewitalizacji jest młodzież. Uczniowie klas szóstych Szkoły Podstawowej w Białej Niżnej uzyskali średnio 61,0% ze Sprawdzianu VI-klasisty. Był to wynik niższy o 2 pp. od średniej dla gminy (63,0%). Warto podkreślić, że różnica pomiędzy uczniami szkoły w Białej Niżnej (46%), a średnią dla gminy (54%) znacznie się pogłębia w przypadku nauczania przedmiotów matematycznych, które uczą logicznego myślenia i umiejętności rozwiązywania problemów, a zatem niezbędne jest podjęcie działań służących poprawie kompetencji młodzieży w tym zakresie.

Poza słabszymi niż przeciętnie wynikami z egzaminów wśród uczniów, jednym z głównych problemów, jakie dotyka młodzież na obszarze rewitalizacji jest niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego. Na wskazanym terenie (ani na terenie całej miejscowości) nie istnieje ośrodek kultury, który mógłby oferować ciekawe alternatywy spędzania czasu wolnego. Poza ofertą proponowaną przez szkołę oraz bibliotekę (działającą przy szkole) jest obiekt sportowy oferujący latem możliwość grania w tenisa (kort tenisowy), a zimą jazdy na łyżwach (lodowisko). Pomimo niewysokich cen korzystania z tego typu infrastruktury należy podkreślić, że nie każdy jest zainteresowany tego typu ofertą. Jak podkreśla policja i inni eksperci część młodych ludzi spędza czas wolny w okolicach szkoły, gdzie znajduje się ogólnodostępna altana. W miejscu tym młodzież hałasuje, często także spożywa alkohol czy demoluje okolicę. Konieczne zatem wydaje się zwrócenie uwagi na poszerzenie oferty dla młodych ludzi, dzięki czemu będą swój czas spędzać bardziej produktywnie.

Tabela 11. Wyniki frekwencji wyborczej w wyborach samorządowych w 2015 roku w miejscowości Biała Niżna.

	Średnia dla mieszkańców Białej Niżnej	Średnia dla całej gminy
Frekwencja w wyborach samorządowych w 2015 roku	60,8%	57,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Kolejną kwestią wartą poruszenia jest aktywność społeczna mieszkańców. Pomimo, iż frekwencja w wyborach samorządowych miejscowości Biała Niżna (60,8%) była wyższa niż średnio dla gminy (57,6%), część ekspertów uważa, iż lokalna społeczność nie jest aktywnie zaangażowana w życie miejscowości. Na terenie miejscowości aktywnie działa jedynie kilka podmiotów, w tym klasztor Sióstr Dominikanek, szkoła podstawowa czy Dom Pomocy Społecznej, jednak są to specyficzne placówki, które swoją ofertę kierują do konkretnych grup mieszkańców. Brakuje ogólnodostępnej oferty spędzania czasu wolnego, jak np. domu kultury czy osoby prowadzącej tego typu działania w miejscowości.

Sfera gospodarcza

Gospodarka miejscowości Białej Niżnej, w tym Podobszaru Rewitalizacji w dużej mierze opiera się na pracownikach z branży remontowo-budowlanej, którzy często pracują poza granicami gminy, a nawet kraju.

Z kolei na obszarze rewitalizacji w miejscowości Biała Niżna swoje działalności prowadzi kilka podmiotów gospodarczych. Największy z nich to Spółdzielczy Zakład Produkcyjno Usługowy. Jest to spółdzielnia, która wykonuje konstrukcje stalowe na zamówienie, m. in. rurociągi, wiaty przystankowe. Dodatkowo na terenie zakładu działają stacja diagnostyki pojazdów, serwis ogumienia oraz sklep, który oferuje m.in. części zamienne do maszyn, materiały budowlane, środki ochrony roślin. W budynku Spółdzielczego

Zakładu Produkcyjno Usługowego znajduje się również biuro przedsiębiorstwa „m-Projekt”[4]. Zajmuje się ono projektowaniem architektoniczno-konstrukcyjnym.

Ponadto na podobszarze rewitalizacji znajduje się kilka mniejszych firm, w tym salon meblowy, warsztat samochodowy, stacja paliw, a także sklep z częściami samochodowymi oferujący również wypożyczanie przyczep i lawet. Dostępna rynek pracy wydaje się zbyt mały w stosunku do potrzeb mieszkańców, o czym świadczą problemy związane z bezrobociem, o czym wspominali ekperci w trakcie wywiadów.

Sfera techniczna

W sferze technicznej na wskazanym podobszarze rewitalizacji zauważalny jest duży problem zniszczonych elewacjach budynków. Przede wszystkim są to budynki i hale produkcyjne, w których skupia się część działalności gospodarczej. Ponadto problemy natury technicznej posiada także budynek klasztoru Sióstr Dominikanek.

Jednakże największym problemem jest znajdujący się w bardzo złym stanie technicznym budynek Starego Spichlerza. Jest to doskonały potencjał do tego, aby zorganizować tam niewielkie centrum społeczne, z salami, w których będą mogły odbywać się różnego typu zajęcia kulturalne dla różnych grup wiekowych, czy mogłaby funkcjonować oddział szkoły muzycznej, czym bardzo zainteresowani są okoliczni mieszkańcy. Obecnie jednak budynek nadaje się do całkowitego remontu.

Zdjęcie 1. Stary spichlerz.

Pustostan znajdujący się w bardzo złym stanie technicznym, zagrażający zdrowiu i życiu mieszkańców. Potencjał na stworzenie miejsca usług społecznych i kulturalnych dla mieszkańców.

Zdjęcie 2. Stary spichlerz.

Pustostan, wykorzystywany jako miejsce spożywania alkoholu – zagrażający zdrowiu i życiu mieszkańców, sprzyjający zachowaniom patologicznym.

[4] m-projekt.net.pl

Zdjęcie 3. Klasztor Sióstr Dominikanek. Zewnętrzna elewacja budynku znajduje się w złym stanie technicznym oraz powodujący wyższe koszty użytkowania budynku.

Zdjęcie 4. Klasztor Sióstr Dominikanek. Zewnętrzna elewacja budynku znajduje się w złym stanie technicznym oraz powodujący wyższe koszty użytkowania budynku.

Zdjęcie 5. Zakład produkcji konstrukcji stalowych.

Kompleks zakładu przemysłowego, który znajduje się w bardzo złym stanie technicznym, wymagający prac remontowo-budowlanych w szczególności termomodernizacji.

Zdjęcie 6. Zakład produkcji konstrukcji stalowych.

Kompleks zakładu przemysłowego, który znajduje się w bardzo złym stanie technicznym, wymagający prac remontowo-budowlanych w szczególności termomodernizacji.

W podobszarze rewitalizacji Biała Niżna nie znajdują się żadne obiekty wpisane do Wykazu obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa małopolskiego.

Sfera Środowiskowa

Podobszar rewitalizacji w Białej Niżnej charakteryzuje się położeniem w centrum miejscowości i stosunkowo duża gęstością zabudowy. Jest on więc zagrożony problemem niskiej emisji z przydomowych, lokalnych systemów ogrzewania budynków. Jak zaznaczają eksperci, głównym powodem takiego stanu rzeczy jest niska świadomość społeczna na temat zagrożeń, jakie niesie za sobą palenie w piecach materiałami nieprzeznaczonymi do tego celu (śmieci itp.).

Podobszar ten zlokalizowany jest wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 981 Krynica - Tarnów, przez co boryka się on z problemem emisji liniowej, czyli rozprzestrzenianiem się zanieczyszczeń wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Według mapy Program Ochrony Powietrza 2017 na geoportalu województwa małopolskiego na wskazanym do rewitalizacji terenie podwyższone są średnioroczne stężenia benzo(a)pierenu, które wahają się w granicach wartości 2,51 – 3,00 ng/m^3.

Gleby w podobszarze rewitalizacji Biała Niżna charakteryzują się stosunkowo dużym zakwaszeniem. Lokalizacja na tym obszarze stacji paliw jest dużym zagrożeniem dla jakości gleb poprzez zwiększoną emisję metali ciężkich do gleby. Dodatkowo, w porównaniu do innych sołectw, ze względu na przebieg drogi krajowej nr 981, pokrywa glebowa narażona jest na negatywne skutki oddziaływania środków transportu poprzez ścieranie się opon i nawierzchni dróg, a także wycieki substancji takich, jak Cd, Ni, Zn, Cu i Fe.

Zagrożeniem dla jakości wód wskazanego podobszaru jest główne transport i przedostawanie się związków, przede wszystkim matali ciężkich do gleby. Negatywnie oddziałuje również spływ ze zlokalizowanych w pobliżu terenów rolniczych (gruntów ornych) substancji chemicznych, pochodzących z nadmiernego i niewłaściwego stosowania nawozów sztucznych i związków ochrony roślin.

4.2. Podobszar 2. Stróże

Podobszar rewitalizacji Biała Niżna zlokalizowany jest w południowej części miejscowości Stróże. Podobszar rewitalizacji ma powierzchnię 0,11 km^2 i jest zamieszkiwany przez 168 osób.

Mapa 5. Podobszar rewitalizacji w miejscowości Stróże.

Źródło: opracowanie własne

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Podobszar rewitalizacji w Stróżach zlokalizowany jest w południowej części miejscowości. Został podzielony na dwie części nie graniczące ze sobą i usytuowane pomiędzy torami kolejowymi magistrali nr 96 Tarnów – Leluchów. Podobszar ten charakteryzuje się rozproszoną zabudową i jest zróżnicowany pod względem funkcjonalnym.

Zachodni fragment pełni funkcję mieszkaniową. Zabudowa tego obszaru jest głównie jedno lub dwukondygnacyjna, za wyjątkiem dwóch obiektów trzykondygnacyjnych, zlokalizowanych w sąsiedztwie torów kolejowych. Obok budynków znajduje się utwardzony parking samochodowy. Dwa duże parkingi znajdują się za kościołem. Przydrożne miejsca postojowe znajdują się również wzdłuż ulicy prostopadle odchodzącej od drogi krajowej nr 981 i prowadzącej do stacji kolejowej. W obszarze rewitalizacji nie ma wyraźnego centrum, stanowiącego miejsce integracji dla mieszkańców. Przestrzenie publiczne są nieuporządkowane i zaniedbane.

Druga, znacznie większa część obszaru zlokalizowana jest po wschodniej stronie torów kolejowych. Mieszczą się tam następujące obiekty: Zakład Aktywności Zawodowej, Hospicjum, Centrum Sportowo – rehabilitacyjne. Przed Zakładem Aktywności Zawodowej znajduje się utwardzony parking. Hospicjum im. Chrystusa Króla mieści się w trzyskrzydłowym, jednokondygnacyjnym budynku, wokół którego teren od północnej strony został zagospodarowany zielenią, a z południowej strony utwardzony pod miejsca parkingowe. Obiektem będącym dominantą, ze względu na wysokości, wskazanego obszaru jest

Centrum Sportowo – Rehabilitacyjne SM. Budynek ten ma trzy poziomy, a ze wschodniej strony do niego przylega bieżnia.

Znaczną część obszaru zajmują tereny niezagospodarowane w bardzo słabym stanie technicznym, nieutwardzone, rozjeżdżone przez ciężkie samochody, w szczególności podczas deszczowej pogody mogą szybko podmakać i uniemożliwiać poruszanie się po nim.

Pozytywne cechy przestrzenno – funkcjonalne podobszaru rewitalizacji:

- lokalizacja ważnych ośrodków, takich jak Hospicjum, czy Zakład Aktywności Zawodowej.

Negatywne cechy przestrzenno – funkcjonalne podobszaru rewitalizacji:

- niska jakość przestrzeni publicznych
- duży procent niezagospodarowanych terenów w słabym stanie technicznym.

Sfera społeczna

Jednym z głównych problemów społecznych, jakie zostały zdiagnozowane w podobszarze rewitalizacji Stróże jest znaczna liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne. Wielu mieszkańców Stróż pracowało kiedyś na kolei, która teraz podupadła i stracili oni pracę. Jednakże należy zauważyć, że bardzo duża grupa bezrobotnych pracuje „na czarno", rejestrując się w Urzędzie Pracy w celu uzyskania ubezpieczenia. Są to zazwyczaj pracownicy budowlani, którzy pracują poza gminą. Częste wyjazdy mężczyzn powodują, że kobiety nie podejmują pracy w ogóle, zajmując się domem i dziećmi na pełny etat, podczas nieobecności męża. Powoduje to ograniczenie aktywności społecznej i zawodowej kobiet, których wykształcenie i doświadczenie dewaluuję się. Dodatkowo należy zauważyć, że w miejscowości Stróże brak jest domu czy ośrodka kultury, w którym społeczność mogłaby się integrować, czy uczestniczyć w różnego typu aktywnościach społecznych, czy kulturalnych. Przyczynia się to do wykluczenia społecznego kobiet.

Innym problemem społecznym, jaki występuje w miejscowości Stróże jest niezaradność życiowa mieszkańców, która dotyka zarówno osoby starze, w wieku emerytalnym, jak i ludzi młodych. W trakcie rozmowy przedstawiciele ośrodka pomocy społecznej przyznali, że jest to znaczna liczba osób korzystających z pomocy społecznej. Większość tych rodzin zamieszkuje w budynku socjalnym, znajdujących się na obszarze rewitalizacji. Wykazują się oni niską aktywnością społeczną, a czasem także brakiem pracy.

Tabela 12. Wyniki uczniów z egzaminów po VI-klasie oraz egzaminu gimnazjalnego.

Edukacja	Średni wynik ogółem dla uczniów w Białej Niżnej	Średni wynik ogółem dla całej gminy
Wyniki Sprawdzianu VI klasisty ogółem w szkołach podstawowych w 2016 roku	67%	63%
Wyniki Sprawdzianu VI klasisty z przedmiotów matematycznych w szkołach podstawowych w 2016 roku	58%	54%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE Kraków.

Na terenie miejscowości Stróże znajduje się Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Bolesława Chrobrego (poza podobszarem rewitalizacji). W skład szkoły wchodzi szkoła podstawowa oraz przedszkole samorządowe. Wyniki egzaminów uczniów tej szkoły (obejmujące także uczniów mieszkających na podobszarze rewitalizacji) są wyższe niż przeciętnie w gminie, zarówno wynik ogólny egzaminu (67%), jak i wynik z przedmiotów matematycznych (58%). Poza nauczaniem szkoła prowadzi także szereg zajęć i kółek dodatkowych, m.in. literackie, matematyczne, sportowe, czy turystyczne. Dodatkowo, uczniowie klas III biorą udział w projekcie „Już pływam". Zajęcia odbywają się na basenie Centrum Ośrodka Szkoleniowo – Rehabilitacyjnego im. Ojca Pio w Stróżach.

W Stróżach znajduje się również Szkoła Gimnazjalna in. Cichociemnych Spadochroniarzy Armii Krajowej (poza obszarem rewitalizacji). W 2016 roku jej uczniowie osiągnęli wyniki niższe (56,8%) niż średnio w gminie (57,7%). Także tutaj organizowane są koła zainteresowań, działają: Koło Ochrony Przyrody, Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, Teatr oraz Tajne Stowarzyszenie Internautów.

Ponadto na terenie miejscowości działa Zespół Regionalny „Kowalnia", kultywujący tradycję muzyki i obrzędów ludowych grupy etnicznej Pogórzan, który angażuje zarówno młode pokolenie, jak i starsze. Nieopodal wyznaczonego obszaru rewitalizacji znajduje się także Klub Sportowy Kolejarz Stróże, w oparciu o obiekty (stadion piłkarski, kort tenisowy, boiska rekreacyjne) którego działa ośrodek sportów letnich.

Jak podkreśla jeden z ekspertów dużym problemem na terenie miejscowości jest brak stałej oferty kulturalnej, związany z brakiem tego typu placówki w miejscowości. Oferta rekreacyjna dla dzieci i młodzieży jest dostępna, ale nie każdy interesuje się sportem. W tym momencie część młodych ludzi z nudów gromadzi się w okolicach bloku socjalnego, czy też na przystanku autobusowym, pojawiają się tam akty wandalizmu, czy uszkodzenia mienia. Według danych Komendy Policji w miejscowości Stróże oraz w podobszarze rewitalizacji pojawiają się także problem związany z kradzieżami. Miejscem wymagającym szczególnego nadzoru jest okolica sklepu spożywczego, znajdującego się w najbliższym sąsiedztwie obszaru rewitalizacji oraz w okolicach baru, który swoją siedzibę na obszarze rewitalizacji. Często pojawiają się tam mężczyźni, którzy nadużywają alkoholu w miejscach publicznych.

Tabela 13. Wyniki frekwencji wyborczej w wyborach samorządowych w 2015 roku w miejscowości Biała Niżna.

	Średnia dla mieszkańców Białej Niżnej	Średnia dla całej gminy
Frekwencja w wyborach samorządowych w 2015 roku	53,4%	57,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Miejscowość Stróże oraz podobszar rewitalizacji znajdujący się w tej miejscowości charakteryzowały się niższą niż przeciętnie w gminie aktywnością społeczną, mierzoną udziałem w wyborach samorządowych w 2015 roku. Jak zauważają eksperci w miejscowości tej nie lidera lokalnego czy grupy, która zajmowałaby się bezpośrednio ludźmi z problemami społecznymi. W tym przypadku wyraźnie zauważalny jest brak ośrodka kultury, czy innej tego typu instytucji, która mogłaby zajmować się organizacją tego typu działań. Do tej pory każda instytucja pracuje samodzielnie. Aktywnie działa Zespół Regionalny, Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym czy Kościół, jednak ich oferta jest skierowana do konkretnych grup mieszkańców.

Sfera gospodarcza

W podobszarze rewitalizacji wydzielonym w miejscowości Stróże znajdują się dwie działalności gospodarcze apteka oraz bar. Dodatkowo w najbliższej okolicy podobszaru działa kilka punktów handlowo-usługowych, działających na lokalną skalę. Należy jednak zauważyć, że w dużej mierze są to jednoosobowe działalności gospodarcze, takie jak: fryzjer, usługi cateringowe / cukiernicze, naprawa komputerów i oprogramowania czy usługi remontowo-budowlane. W pobliżu znajdują się także sklepy wielobranżowe: Delikatesy Centrum, Hitpol, SPAR Express, Eko, FH „KRIS", a także Poczta Polska, Bank Spółdzielczy w Grybowie oraz Apteka.

Sfera techniczna

W sferze technicznej zauważalny jest duży problem jest niska jakość przestrzeni publicznych. Brak jest tam ładnie urządzonych i zagospodarowanych miejsc, w których mieszkańcy mogliby spędzać czas w sposób aktywny. Poniżej zaprezentowano zdjęcia z wizji lokalnej, które ukazują okolicę.

Zdjęcie 7. Niska jakość przestrzeni publicznych sołectwa, brak miejsc spędzania czasu wolnego i integracji dla mieszkańców.

Zdjęcie 8. Niska jakość przestrzeni publicznych sołectwa, zły stan techniczny nawierzchni.

W podobszarze rewitalizacji Stróże nie znajdują się żadne obiekty wpisane do Wykazu obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa małopolskiego.

Sfera Środowiskowa

Jakość powietrza w Stróżach została określona jako słaba głównie ze względu na przekroczenia średniorocznych stężeń benzo(a)pierenu, których wartości wynoszą od 2,51 do 3,00 ng/m^3. W podobszarze rewitalizacji zwiększona jest emisja pyłów. Wartość ich emisji ogółem mieści się

w przedziale wartości 1 000,1 a 5 000,0 kg/rok. Zagrożeniem dla jakości powietrza jest emisja liniowa oraz emisja rozproszona. Emisja liniowa uwidacznia się głównie wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Przebieg drogi krajowej nr 981 pomiędzy podobszarem wskazanym do rewitalizacji powoduje rozprzestrzenianie się spalin wzdłuż ciągu komunikacyjnego. Emisja rozproszona spowodowana jest spalaniem materiału, często bardzo niskiej jakości w przydomowych kotłowniach i piecach. Ten problem w szczególności widoczny jest w sezonie grzewczym, czyli od października do marca, a jego przyczyną jest brak świadomości mieszkańców dotyczących przyczyn i zagrożeń zanieczyszczenia powietrza.

Zakwaszenie gleb w Stróżach spowodowane jest przede wszystkim antropopresją – ingerencją zabudowy, ingerencją rolnicza, a także komunikacją. Tereny położone wzdłuż drogi krajowej są narażone na wycieki do gleb szkodliwych substancji (CD, Ni, Zn, Cu i Fe) oraz wycieków olejów. Innym zagrożeniem jest zrzut ścieków i zanieczyszczeń z gospodarstw domowych i przesiąkanie ich do gleb.

Stróże borykają się z problemem nielegalnego zrzutu ścieków i zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i gruntowych poprzez przesiąkanie. Według mapy sozologicznej w bliskości podobszaru rewitalizacji znajdują się punkty nielegalnego zrzutu zanieczyszczeń. Szkodliwe substancje przesiąkają przez powierzchnię ziemi do warstwy wodonośnej powodując jej zanieczyszczenie.

5. Wizja obszaru rewitalizacji

Podjęcie działań rewitalizacyjnych na terenie gminy Grybów przyczyniło się do minimalizacji problemów społecznych, takich jak bezrobocie, osamotnienie osób starszych, czy niezaradność życiowa, brak aktywności społecznej mieszkańcow oraz problemów w sferze środowiskowej, gospodarczej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej.

Na obszarze rewitalizacji rozwija się rynek pracy, bazujący na lokalnych potencjałach (m.in. turystyce), a dzięki realizacji kompleksowych programów aktywizacji mieszkańców osoby bezrobotne mogą lepiej odnaleźć się na lokalnym rynku pracy. Z kolei programy skierowane do osób młodych przyczyniły się do wzrostu kompetencji i sprawiły, iż mają oni przewagę konkurencyjną i nie martwią się o znalezienie pracy.

Rozwinięta została oferta kulturalna w obszarze rewitalizacji, dzięki czemu każdy mieszkaniec może swobodnie korzystać z interesujących go zajęć. Pozwoliło to na aktywizację społeczną osób starszych, które pozbyły się poczucia osamotnienia, a także innych grup społecznych, w tym przede wszystkim kobiet.

Na obszarze rewitalizacji powstały przyjazne przestrzenie publiczne, a instytucje publiczne stale dążą do wzbogacenia swojej oferty, dzięki czemu zapewniają rozwój lokalnej społeczności, wspomagając przy tym integrację mieszkańców.

Dzięki prowadzonym na szeroką skalę działaniom edukacyjnym i informacyjnym z zakresu ekologii, a także realizacji projektów infrastrukturalnych, sprzyjających ochronie środowiska poprawiła się sytuacja środowiskowa w gminie, m.in. spadł poziom zanieczyszczenia powietrza. Sami mieszkańcy chętnie dbają o wspólna przestrzeń, pilnując porządku i czystości.

Reasumując obszar rewitalizacji zapewnia wysokiej jakości usługi społeczne i edukacyjne, nowoczesną infrastrukturę techniczną oraz społeczną, miejsca pracy oparte o lokalne potencjały, czyste środowisko i atrakcyjną przestrzeń – gwarantując mieszkańcom wysoki komfort życia.

6. Cele rewitalizacji

W niniejszym rozdziale przedstawione zostały cele strategiczne wraz z kierunkami działań Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Grybów.

Rysunek 1. Schemat celów i kierunków działań Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Grybów.

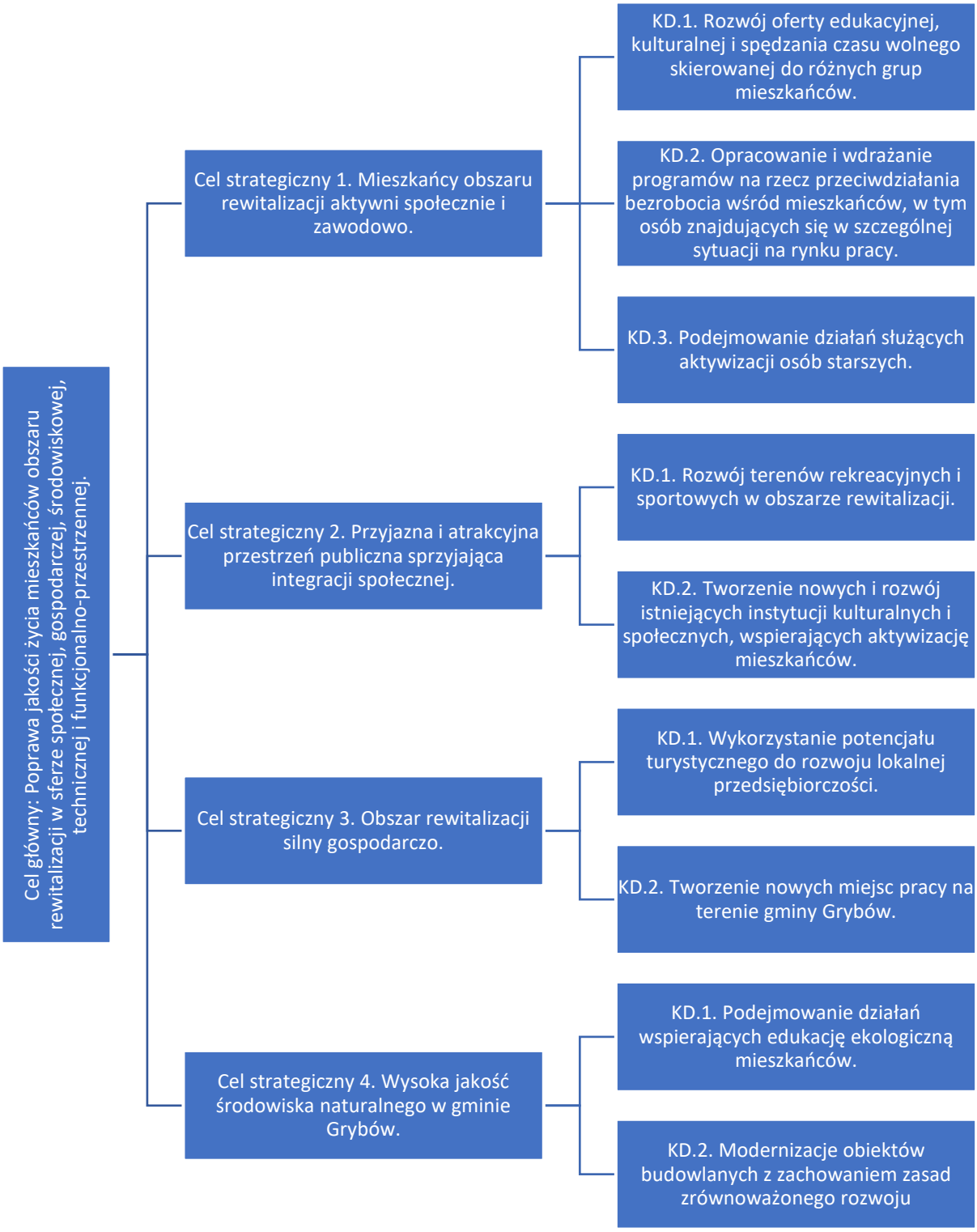

Źródło: opracowanie własne

7. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

W niniejszym rozdziale znajdują się opisy przedsięwzięć zaplanowanych do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji. Zadania podzielono na dwie listy: projektów podstawowych oraz projektów uzupełniających.

7.1. Projekty podstawowe

W Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Grybów przewidziano 8 zadań projektów do realizacji, w tym:

1. Termomodernizacja budynku administracyjnego i hali produkcyjnej.
2. Wykonanie termomodernizacji hal.
3. Poprawa efektywności energetycznej budynku Klasztoru Zgromadzenia Sióstr św. Dominika w Białej Niżnej poprzez odnowienie elewacji zewnętrznej.
4. Utworzenie miejsca integracji społecznej mieszkańców w obiekcie „Starego Spichlerzu".
5. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w m. Stróże.
6. Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego w Białej Niżnej.
7. Kompleksowy Produkt Turystyczny – Końska Wioska Tematyczna w Stróżach.
8. Narodowe Centrum Pomocy dla Osób Chorych na Autyzm w Stróżach.
9. Dzienny Dom Seniora w Ptaszkowej

Poniżej przedstawiono szczegółowe karty zadań.

Tabela 14 Karta projektu 1 Termomodernizacja budynku administracyjnego i hali produkcyjnej.

Zadanie 1.
Podobszar Biała Niżna
Tytuł zadania/projektu: Termomodernizacja budynku administracyjnego i hali produkcyjnej
Opis zadania/projektu **Stan istniejący:** Spółdzielczy Zakład Produkcyjno-Usługowy w Białej Niżnej jest jednym z większych zakładów produkcyjno-usługowych na terenie miejscowości Biała Niżna oraz na podobszarze rewitalizacji. Jednakże zakład mieści się w budynku z lat 60-tych, który znajduje się w złym stanie technicznym. Cześć administracyjna oraz hala produkcyjna są nieocieplone, a stolarka okienna jest przestarzała. Ze względu na nieszczelność okien i przestarzały system grzewczy występują duże straty ciepła, co z kolei generuje konieczność ciągłego dogrzewania pomieszczeń zwiększając tym samym emisje szkodliwych pyłów i zanieczyszczeń atmosferycznych. Z uwagi na te problemy budynek ten wymaga głębokiej modernizacji. Jak wynika z Diagnozy, na terenie całej gminy zwłaszcza na obszarze rewitalizacji występują problemy środowiskowe, budynki są w złym stanie technicznym, ogrzewane są za pomocą pieców węglowych.

Koncepcja zadania: Zadanie polega na termomodernizacji budynków wraz ze stolarką okienną i drzwiową oraz wymianie urządzeń grzewczych, w tym:

1. Docieplenie ścian zewnętrznych i stropu wełną mineralną gr. 12 cm oraz wykonanie tynku mineralnego o łącznej powierzchni:
   a. budynek administracyjny – 700 m^2
   b. hala produkcyjna – 750 m^2
2. Wymiana urządzenia grzewczego :
   a. budynek administracyjny – piec gazowy o mocy 80 kW
   b. hala produkcyjna – piec na paliwo stałe ekologiczne – 100 kW
3. Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej
   a. budynek administracyjny - 25 m2
   b. hala produkcyjna - 20 m2

Efekt zadania: Dzięki termomodernizacji budynek stanie się przyjazny dla środowiska, nowoczesne ogrzewanie zmniejszy emisję szkodliwych substancji przyczyniając się do ochrony środowiska, oraz do zmniejszenia kosztów utrzymania obiektów Zakładu. Dzięki oszczędnościom Zakład będzie mógł zainwestować w rozwój przedsiębiorstwa oraz nowe technologie, które przyczynią się do powstawania nowych miejsc pracy oraz poprawy warunków pracy.

Oddziaływania zadania/projektu

- ☐ Sfera społeczna
- ☒ Sfera gospodarcza
- ☐ Sfera przestrzenno-funkcjonalna
- ☒ Sfera środowiskowa
- ☒ Sfera techniczna

Wskaźniki:

- Liczba obiektów objętych głęboką termomodernizacją na terenie rewitalizacji
- Zmniejszenie emisji pyłów PM 10 i PM 2,5 do środowiska
- Ograniczenie emisji CO2 do środowiska

Wskaźniki te będą mierzone za pomocą operatu energetycznego budynku wykonanego przed realizacją projektu oraz operatu energetycznego wykonanego po realizacji przedsięwzięcia.

Lokalizacja zadania/projektu:

m. Biała Niżna działka 471/21

Odpowiedzialność do realizacji:	Szacunkowy termin realizacji:
Spółdzielczy Zakład Produkcyjno - Usługowy	2018-2019

Partnerzy w realizacji:	Szacunkowy koszt: 400.000,00 zł
Cel rewitalizacji: Cel strategiczny 4. Wysoka jakość środowiska naturalnego w gminie Grybów. KD.2. Modernizacje obiektów budowlanych z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.	
Zadania komplementarne: **Projekt uzupełniający** nr 6: Edukacja ekologiczna w Grybowie	

Tabela 15 Karta projektu 2. Wykonanie termomodernizacji hal.

Zadanie 2.
Biała Niżna
Tytuł zadania/projektu: Wykonanie termomodernizacji hal
Opis zadania/projektu

Stan istniejący: Hale przedsiębiorstwa METBUD mieszczą się w budynkach z lat 60-tych, które znajdują się w bardzo złym stanie technicznym. Nieocieplone ściany, brak tynku, nieszczelne i stare okna, bramy oraz pokrycie dachu powodują ogromne koszty utrzymania hal. Zły stan techniczny i nieszczelność generuje duże straty ciepła i wysoką emisję szkodliwych pyłów. Ponadto, zwłaszcza w zimie, komfort pracy drastycznie się obniża. Jednym z kluczowych problemów na obszarze rewitalizacji jest zły stan techniczny budynków i przestarzałe nieekologiczne ogrzewanie. Projekt wpisuje się w niwelowanie tego problemu

Koncepcja zadania: Wykonanie elewacji hal poprzez ocieplenie i wykonanie tynku, wymiana okien, bram, wykonanie nowego pokrycia dachu hal.

Efekt zadania: : Dzięki termomodernizacji budynek stanie się przyjazny dla środowiska, nowoczesne ogrzewanie zmniejszy emisję szkodliwych substancji przyczyniając się do ochrony środowiska, oraz do zmniejszenia kosztów utrzymania budynków.

Oddziaływania zadania/projektu

- ☐ Sfera społeczna
- ☐ Sfera gospodarcza
- ☐ Sfera przestrzenno-funkcjonalna
- ☒ Sfera środowiskowa
- ☒ Sfera techniczna

Wskaźniki:	
– Liczba obiektów objętych termomodernizacją znajdujących się na terenie rewitalizacji – Powierzchnia zmodernizowanego pokrycia dachowego – Zmniejszenie emisji pyłów PM 10 i PM 2,5 – Ograniczenie emisji CO2 do powietrza – Wzrost efektywności energetycznej obiektu. Wskaźniki będą mierzone za pomocą danych zawartych w operacie energetycznym wykonanym przed i po inwestycji.	
Lokalizacja zadania/projektu: Biała Niżna , Gmina Grybów , działki nr 471/47, 471/45	
Odpowiedzialność do realizacji: METBUD Sp. z o.o. Sp. kom., 33-330 Grybów, Biała Niżna , Kuna Jerzy , Potoczek Maciej	**Szacunkowy termin realizacji:** 2018
Partnerzy w realizacji: Gmina Grybów	**Szacunkowy koszt:** 370 000, 00 zł/netto
Cel rewitalizacji: Cel strategiczny 4. Wysoka jakość środowiska naturalnego w gminie Grybów. KD.2. Modernizacje obiektów budowlanych z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.	
Zadania komplementarne: **Projekt** uzupełniający nr 6: Edukacja ekologiczna w Grybowie.	

Tabela 16 Karta projektu 3 Odnowienie elewacji budynku Klasztoru Zgromadzenia Sióstr św. Dominika w Białej Niżnej.

Zadanie 3.
Biała Niżna
Tytuł zadania/projektu: Poprawa efektywności energetycznej budynku Klasztoru Zgromadzenia Sióstr św. Dominika w Białej Niżnej poprzez odnowienie elewacji zewnętrznej.
Opis zadania/projektu **Stan istniejący:** Klasztor Zgromadzenia Sióstr św. Dominika w Białej Niżnej ma bogatą historię, jego początki sięgają 1895 roku. Siostry zakonne od początku istnienia podejmują pracę na rzecz lokalnej społeczności, także i obecnie działają społecznie, organizując czuwania dla młodzieży, konkursy i spotkania dla różnych grup mieszkańców. Budynek klasztoru, w którym częściowo odbywają się spotkania dla mieszkańców znajduje się jednak w złym stanie technicznym. Budynek potrzebuje odnowienia elewacji, gdyż jej przestarzała cześć na skutek strat ciepła generuje wysokie koszty ogrzewania, co tym samym zwiększa nakłady paliwa potrzebnego do jej ogrzania i emisję szkodliwych zanieczyszczeń do środowiska. Ponadto wykonanie nowej elewacji przyczyni się do poprawy estetyki Klasztoru a tym samym całego jego otoczenia.

Koncepcja zadania: Zadanie polegać będzie na pracach remontowych skupionych wokół elewacji zewnętrznej budynku, w tym:

- odbicie tynków zewnętrznych ,
- uzupełnienie tynków zewnętrznych ,
- malowanie tynków zewnętrznych farbami
- silikatowymi
- wykonanie tynków nakrapianych

Efekt zadania: Zadanie przyczyni się do poprawy efektywności energetycznej budynku, a tym samym sprawi, iż koszty użytkowania zostaną zmniejszone. Skorzystają na tym zarówno mieszkające w klasztorze Siostry, jak i mieszkańcy, którzy uczestniczą w organizowanych przez zakon wydarzeniach / spotkaniach. Dodatkowo wzrośnie estetyka obiektu.

Oddziaływania zadania/projektu

- ☐ Sfera społeczna
- ☐ Sfera gospodarcza
- ☒ Sfera przestrzenno-funkcjonalna
- ☒ Sfera środowiskowa
- ☒ Sfera techniczna

Wskaźniki:

- Liczba zmodernizowanych obiektów zabytkowych na terenie rewitalizacji.
- Powierzchnia zmodernizowanych obiektów na terenie rewitalizacj
- Wzrost efektywności energetycznej obiektu znajdującego się na terenie rewitalizacji

Wskaźniki będą mierzone za pomocą danych zawartych w operacie energetycznym budynku wykonanym przed i po inwestycji.

Lokalizacja zadania/projektu:

m. Biała Niżna działka nr 473

Odpowiedzialność do realizacji:	Szacunkowy termin realizacji:
Zgromadzenia Sióstr św. Dominika w Białej Niżnej	2018-2019

Partnerzy w realizacji:	Szacunkowy koszt: 134.000,00 zł
Cel rewitalizacji: Cel strategiczny 4. Wysoka jakość środowiska naturalnego w gminie Grybów. KD.2. Modernizacje obiektów budowlanych z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.	
Zadania komplementarne: **Projekt uzupełniający** nr 6: Edukacja ekologiczna w Grybowie.	

Tabela 17 Karta projektu 4 „Utworzenie miejsca integracji społecznej mieszkańców w obiekcie „Starego Spichlerzu".

Zadanie 4.
Biała Niżna
Tytuł zadania/projektu: Utworzenie miejsca integracji społecznej mieszkańców w budynku „Starego Spichlerzu"
Opis zadania/projektu

Stan istniejący: Budynek spichlerza po Dworze (nieodrestaurowany) znajduje się w niedalekim sąsiedztwie Klasztoru Sióstr Dominikanek oraz instytucji publicznych takich jak Dom Pomocy Społecznej czy Zespół Szkolno-Przedszkolny. Stanowi on zauważalny i przede wszystkim cenny (ze względów kulturowych) element tkanki urbanistycznej centrum Białej Niżnej. Obecnie jego potencjał pozostaje niezauważalny na skutek zmian i zaawansowanego niszczenia.

Jak wspomniano w diagnozie, brak domu kultury i dostępności do usług kulturalnych czy miejsc integracyjnych dla różnych grup wiekowych jest problemem tego obszaru rewitalizacji. Spichlerz, który znajduje się w centrum miejscowości jest doskonałym miejscem, w którym tego typu usługi mogłyby powstać. Nowy obiekt mógłby łączyć w sobie funkcje kulturalne, czy animacyjne dla mieszkańców, a jego powstanie przyczyniłoby się do stworzenia nowych miejsc pracy.

Koncepcja zadania: Renowacja i adaptacja budynku na cele kulturalne, integracyjne, czy turystyczne poprzez modernizację obiektu zabytkowego wraz z wyposażeniem oraz zagospodarowaniem terenów zewnętrznych.

Efekt zadania: Zadanie przyczyni się do poprawy dostępności do usług kulturalnych i społecznych wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji.
Oddziaływania zadania/projektu ☒ Sfera społeczna ☒ Sfera gospodarcza ☒ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ☐ Sfera środowiskowa ☒ Sfera techniczna
Wskaźniki: – Liczba zmodernizowanych obiektów zabytkowych na terenie rewitalizacji – Liczba stworzonych obiektów kulturalnych na terenie rewitalizacji – Liczba zagospodarowanych terenów na cele rekreacyjne na terenie rewitalizacji – Liczba utworzonych miejsc pracy. Wskaźniki będą mierzone za pomocą dokumentacji technicznej przedsięwzięcia
Lokalizacja zadania/projektu: m. Biała Niżna działka 520/9

Odpowiedzialność do realizacji:	**Szacunkowy termin realizacji:**
Gmina Grybów	2018-2022
Partnerzy w realizacji:	**Szacunkowy koszt:**
	1 500 000,00 zł

Cel rewitalizacji: Cel strategiczny 2. Przyjazna i atrakcyjna przestrzeń publiczna sprzyjająca integracji społecznej. KD.2. Tworzenie nowych i rozwój istniejących instytucji kulturalnych i społecznych, wspierających aktywizację mieszkańców.
Zadania komplementarne: Projekt uzupełniający nr 1: Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji Projekt uzupełniający nr 2: Aktywizacja społeczne osób starszych Projekt uzupełniający nr 3: Przedszkolaki górą Projekt uzupełniający nr 4: Integracja społeczno- kulturalna mieszkańców Projekt uzupełniający nr 5: Organizacja zajęć edukacyjnych oraz zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

Tabela 18 Karta projektu 5. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w m. Stróże.

Zadanie 5.
Stróże
Tytuł zadania/projektu: Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w m. Stróże
Opis zadania/projektu **Stan istniejący:** W miejscowości Stróże brak jest miejsc, gdzie można spędzać aktywnie czas na świeżym powietrzu, panuje deficyt małej architektury, brak jest też parkingów i miejsc przeznaczonych dla rowerów. Utrudnieniem jest też niewystarczające doświetlenie miejsc publicznych. Powinno się zapewnić

mieszkańcom możliwość wypoczynku na świeżym powietrzu, spędzania czasu z rodziną oraz zaspokojenia potrzeb z tym związanych.

Koncepcja zadania: Zagospodarowanie przestrzeni publicznej na cele integracji i aktywizacji społecznej poprzez:

- Uporządkowanie terenu;
- zagospodarowanie terenu zielenią;
- budowę infrastruktury rekreacyjnej tj. plac zabaw, zewnętrzna siłownia, ławki i kosze na śmieci, altana i inne;
- budowę parkingu,
- modernizacja dróg dojazdowych i oświetlenia ulicznego (energooszczędnego),
- montaż stojaków na rowery,

Efekt zadania: Zagospodarowanie otoczenia małą architekturą, siłownią, altaną itp. przyczyni się do podniesienia atrakcyjności obszaru, a także zapewni bezpieczeństwo i wygodę aktywnego wypoczynku. Mieszkańcy otrzymają miejsce, w którym będą mogli spędzać czas, integrując się z sąsiadami.

Oddziaływania zadania/projektu

- ☒ Sfera społeczna
- ☐ Sfera gospodarcza
- ☒ Sfera przestrzenno-funkcjonalna
- ☐ Sfera środowiskowa
- ☐ Sfera techniczna

Wskaźniki:

- Liczba zagospodarowanych terenów na terenie rewitalizacji
- Liczba stworzonych przestrzeni publicznych dopasowanych do potrzeb mieszkańców rewitalizacji
- Liczba obiektów infrastruktury turystyczno- rekreacyjnej na terenie rewitalizacji

Wskaźniki będą mierzone za pomocą dokumentacji technicznej przedsięwzięcia oraz protokołów odbioru.

Lokalizacja zadania/projektu:

m. Stróże, działki nr 1033, 1034/2, 1034/1, 1035, 1037, 11041/6 1041/8, 1048, 218/28, 218/30.

Odpowiedzialność do realizacji:	Szacunkowy termin realizacji:
Gmina Grybów	2018-2019
Partnerzy w realizacji:	**Szacunkowy koszt:**
	300 000,00 zł

Cel rewitalizacji:
Cel strategiczny 2. Przyjazna i atrakcyjna przestrzeń publiczna sprzyjająca integracji społecznej. KD.1. Rozwój terenów rekreacyjnych i sportowych w obszarze rewitalizacji.
Zadania komplementarne: Projekt uzupełniający nr 2: Aktywizacja społeczne osób starszych Projekt uzupełniający nr 4: Integracja społeczno- kulturalna mieszkańców Projekt uzupełniający nr 5: Organizacja zajęć edukacyjnych oraz zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

Tabela 19 Karta projektu 6 Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego w Białej Niżnej.

Zadanie 6.
Tytuł zadania/projektu: Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego w Białej Niżnej
Opis zadania/projektu

Stan istniejący: Na terenie miejscowości Stróże występuje problem z dostępnością do oferty sportowo-rekreacyjnej dla mieszkańców. Wielu mieszkańców w lecie korzysta z bulwaru rzeki Białej. Należy jednak zaznaczyć, że na terenie miejscowości nie ma wyznaczonego bezpiecznego kąpieliska. A korzystanie z bulwarów rzeki jest niebezpieczne. Odpowiedzią na ten problem ma być utworzenie kompleksu sportowo-rekreacyjnego w Białej Niżnej, które przyczyni się do zwiększenia dostępności do atrakcyjnej oferty rekreacyjnej. Dodatkowo utworzenie takiego obiektu wpłynie korzystnie na problem bezrobocia (powstaną nowe miejsca pracy).

Koncepcja zadania: Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego obejmującego:

- budowa 3 kąpielisk otwartych,
- budowa budynku socjalnego,
- budowa boiska do gier zespołowych ,
- budowa parkingów,
- budowa tras nartorolkowych i miejsc rekreacyjnych ,

Obiekt będzie dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo.

Efekt zadania: Realizacja zadania ma na celu poprawę dostępu do oferty rekreacyjnej i sportowej dla mieszkańców obszaru rewitalizacji. Utworzenie atrakcyjnego miejsca, w którym dostępna będzie ciekawa oferta spędzania czasu wolnego przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców. Dodatkowo

wzrośnie liczba dostępnych miejsc pracy w obszarze rewitalizacji, co może pozytywnie wpłynąć na problem związany z bezrobociem.

Oddziaływania zadania/projektu

- ☒ Sfera społeczna
- ☒ Sfera gospodarcza
- ☒ Sfera przestrzenno-funkcjonalna
- ☐ Sfera środowiskowa
- ☐ Sfera techniczna

Wskaźniki:

- Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach
- Liczba wybudowanych nowych obiektów infrastruktury sportowo- rekreacyjnej
- Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych na obszarze rewitalizacji
- Liczba obiektów infrastruktury rekreacyjnej utworzonych na terenie rewitalizacja

Wskaźniki będą mierzone za pomocą dokumentacji technicznej inwestycji, protokołów odbioru, umów podpisanych z przedsiębiorcami.

Lokalizacja zadania/projektu:

m. Biała Niżna, działki nr 464, 468, 467

Odpowiedzialność do realizacji:	Szacunkowy termin realizacji:
Gmina Grybów	2018-2022
Partnerzy w realizacji:	**Szacunkowy koszt:**
	10.000.000 zł

Cel rewitalizacji:

Cel strategiczny 2. Przyjazna i atrakcyjna przestrzeń publiczna sprzyjająca integracji społecznej.
KD.1. Rozwój terenów rekreacyjnych i sportowych w obszarze rewitalizacji.

Zadania komplementarne:

Projekt uzupełniający nr 1: Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji
Projekt uzupełniający nr 2: Aktywizacja społeczne osób starszych
Projekt uzupełniający nr 3: Przedszkolaki górą
Projekt uzupełniający nr 4: Integracja społeczno- kulturalna mieszkańców
Projekt uzupełniający nr 5: Organizacja zajęć edukacyjnych oraz zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

Tabela 20 Karta projektu 7 Kompleksowy Produkt Turystyczny – Końska Wioska Tematyczna w Stróżach.

Zadanie 7.
Stróże
Tytuł zadania/projektu: Kompleksowy Produkt Turystyczny – Końska Wioska Tematyczna w Stróżach
Opis zadania/projektu

Stan istniejący: Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano problemy związane z brakiem pracy czy ubóstwem, a także niewielką liczbę miejsc pracy. Wiele ludzi wyjeżdża do pracy poza granice gminy, a nawet kraju. Aby to zmienić konieczne jest wzmacnianie potencjału lokalnych firm i przedsiębiorstw. Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym działa od 1998 roku, systematycznie się rozwijając. W ramach Fundacji obecnie działają m.in. Hospicjum, Ośrodek Hipoterapii i dogoterapii, ośrodek rehabilitacji dla osób chorych na stwardnienie rozsiane czy Warsztaty Terapii Zajęciowej. Tym samym Fundacja stanowi jeden z większych zakładów pracy, znajdujących się w gminie i największy na Obszarze Rewitalizacji. Jej rozwój może przyczynić się do poprawy sytuacji wielu rodzin na terenie rewitalizacji, bowiem powstaną nowe miejsca pracy.

Koncepcja zadania: Zadanie polegać będzie na zagospodarowaniu przeznaczonych terenów (działki nr ew. 141/34, 192/33, 192/36, 192/42, 192/44 Obr. Stróże) zielenią. Inwestycje ta obejmie:

- alejki i ścieżki spacerowe wykonane z kostki brukowej i z płaskich płyt kamienia naturalnego
- nasadzenia roślinne oraz założenie trawników, które będą stanowić strukturę ogrodu i element dekoracyjny układający się w architektoniczną, spójną całość
- obiekty małej architektury: ławki, kosze, tablice informacyjne, dwa domki drewniane/gospodarcze o pow. Użytkowej 35 m2
- renowacji poddany zostanie plac do jazdy konnej
- powstanie Ogródka Botanicznego, który będzie doskonałą promocją Ośrodka.

W ramach prac projektowych zostanie:

1. Opracowana dokumentacja projektu wraz z kompletem dokumentów niezbędnych do uzyskania pozwoleń i zgłoszeń
2. Przygotowanie terenu pod budowę, usunięcie drzew i krzewów
3. Zaprojektowanie miejsc na posadowienie małej architektury, w postaci: ławek, koszy na śmieci oraz tablic informacyjnych
4. Budowa 2 szt. Budynków gospodarczych, drewnianych niezwiązanych trwale z gruntem, wykonanie wewnętrznej instalacji wodno-kanalizacyjnej i energetycznej
5. Wytyczenie ścieżki edukacyjnej
6. Zagospodarowanie terenu zielenią
7. Renowacja placu do jazdy konnej
8. Uporządkowanie terenu po wykonanych robotach
9. Wywóz i utylizacja powstałych odpadów

Efekt zadania: Rozwój oferty turystycznej na bazie znanej już marki Fundacji, a także powstanie ogródka botanicznego przyczyni się do wzmożonego ruchu turystycznego (turystyka rekreacyjna / uzdrowiskowa), co będzie miało pozytywny wpływ na gospodarkę miejscowości – rozwój usług około turystycznych, wzrost zatrudnienia w tej branży. Co więcej samo otwarcie Końskiej Wioski przyczyni się do wzrostu liczby miejsc pracy, a tym samym spadku bezrobocia na obszarze rewitalizacji. Dodatkowo mieszkańcy otrzymają ciekawą alternatywę spędzania czasu wolnego i odpoczynku na zagospodarowanym terenie.
Oddziaływania zadania/projektu ☒ Sfera społeczna ☒ Sfera gospodarcza ☒ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ☐ Sfera środowiskowa ☒ Sfera techniczna
Wskaźniki: – Liczba utworzonych miejsc pracy; – Odsetek osób bezrobotnych; – Liczba nowych obiektów infrastruktury rekreacyjnej.
Lokalizacja zadania/projektu: Podobszar rewitalizacji Stróże Obręb Stróże, działki 141/34, 192/33, 192/36, 192/42, 192/44

Odpowiedzialność do realizacji:	**Szacunkowy termin realizacji:**
Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym	2018-2019
Partnerzy w realizacji:	**Szacunkowy koszt:**
	300 000,00 zł

Cel rewitalizacji: Cel strategiczny 3. Obszar rewitalizacji silny gospodarczo. KD.1. Wykorzystanie potencjału turystycznego do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.
Zadania komplementarne: Projekt uzupełniający nr 1: Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji Projekt uzupełniający nr 2: Aktywizacja społeczne osób starszych Projekt uzupełniający nr 3: Przedszkolaki górą Projekt uzupełniający nr 4: Integracja społeczno- kulturalna mieszkańców Projekt uzupełniający nr 5: Organizacja zajęć edukacyjnych oraz zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

Tabela 21 Karta projektu 8. Narodowe Centrum Pomocy dla Osób Chorych na Autyzm w Stróżach

Zadanie 8.
Tytuł zadania/projektu: Narodowe Centrum Pomocy dla Osób Chorych na Autyzm w Stróżach
Opis zadania/projektu **Stan istniejący:** Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano problemy związane z brakiem pracy czy ubóstwem, a także niewielką liczbę miejsc pracy. Wiele ludzi wyjeżdża do pracy poza granice gminy, a

nawet kraju. Aby to zmienić konieczne jest wzmacnianie potencjału lokalnych firm i przedsiębiorstw. Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym działa od 1998 roku, systematycznie się rozwijając. W ramach Fundacji obecnie działają m.in. Hospicjum, Ośrodek Hipoterapii i dogoterapii, ośrodek rehabilitacji dla osób chorych na stwardnienie rozsiane czy Warsztaty Terapii Zajęciowej. Tym samym Fundacja stanowi jeden z większych zakładów pracy, znajdujących się w gminie i największy na Obszarze Rewitalizacji. Jej rozwój może przyczynić się do poprawy sytuacji wielu rodzin na terenie rewitalizacji, bowiem powstaną nowe miejsca pracy.

Działki przeznaczone na inwestycje nie są zagospodarowane, a znaczną ich część zajmują nieużytki. Na części w/w działek była prowadzona działalność przemysłowa polegająca na produkcji materiałów budowlanych przez przedsiębiorstwo znane lokalnie pod nazwą Cegielnia Stróże. Wnioskodawca chciałby na nowo zagospodarować tereny poprzemysłowe oraz nieużytki, tworząc w tym miejscu nowoczesny ośrodek opieki dla osób chorych na autyzm. Obiekt przyczyni się także do obniżenia bezrobocia.

Koncepcja zadania: Przedmiotem projektu jest stworzenie Narodowego Centrum Pomocy dla osób cierpiących na autyzm, zapewniającym takim osobom całodobową i kompleksową opiekę. W ramach projektu w miejscowości Stróże, na działkach nr 1118/1, 1119, 1118/2, 1121/1, 1121/4, powstać miałby nowoczesny budynek dostosowany w pełni do potrzeb osób chorych na autyzm, zapewniający im profesjonalną opiekę oraz leczenie wraz z rehabilitacją.

W ramach prac projektowych zostanie:

1. Opracowana dokumentacja projektu wraz z kompletem dokumentów niezbędnych do uzyskania pozwoleń i zgłoszeń.
2. Przygotowany teren pod budowę, usunięcie drzew i krzewów, pozostałości po prowadzonej wcześniej działalności gospodarczej.
3. Wybudowany budynek ośrodka.
4. Uporządkowany teren wokół budynku.

Efekt zadania: Zadanie pozwoli na poprawę kondycji gospodarczej miejscowości Stróże oraz obszaru rewitalizacji wyznaczonego na tym terenie. Poprzez powstanie Narodowego Centrum Pomocy dla Chorych na Autyzm utworzonych zostanie minimum 5 miejsc pracy, preferowanymi kandydatami do zatrudnienia będą osoby z obszaru rewitalizacji. Utworzenie takiego ośrodka na obszarze rewitalizacji przyczyni się do podniesienia jakości życia mieszkańców - otrzymają oni możliwość dostępu do specjalistycznej opieki medycznej. Obiekt byłby jedynym takim obiektem w kraju co z kolei przyczyniło by się do promocji miejscowości, przyciągnęłoby również turystów (organizacja turnusów zdrowotnych itp.).

Oddziaływania zadania/projektu

☒ Sfera społeczna
☒ Sfera gospodarcza

☒ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ☐ Sfera środowiskowa ☐ Sfera techniczna	
Wskaźniki: – Liczba nowopowstałych ośrodków rehabilitacji osób cierpiących na autyzm na terenie rewitalizacji: 1 – Liczba osób, które uzyskają zatrudnienie na terenie rewitalizacji w ramach utworzonego Centrum: min. 5. – Liczba nowopowstałych miejsc opieki nad osobami chorymi na autyzm na terenie rewitalizacji: 40 (w tym osoby z obszaru rewitalizacji).	
Lokalizacja zadania/projektu: Obszar Stróże 0016 nieużytki, tereny przemysłowe Działki nr: 1118/1, 1119, 1118/2, 1121/1, 1121/4	
Odpowiedzialność do realizacji: Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Stróżach	**Szacunkowy termin realizacji:** 2017-2020
Partnerzy w realizacji:	**Szacunkowy koszt:** 1 000 000, 00 zł
Cel rewitalizacji: Cel strategiczny 3. Obszar rewitalizacji silny gospodarczo. KD.1. Wykorzystanie potencjału turystycznego do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.	
Zadania komplementarne: Projekt uzupełniający nr 1: Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji	

Tabela 22 Karta projektu 9. Dzienny Dom Seniora w Ptaszkowej.

Zadanie 9.
m. Ptaszkowa
Tytuł zadania/projektu: Dzienny Dom Seniora w Ptaszkowej
Opis zadania/projektu **Stan istniejący:** Zgodnie z przeprowadzoną diagnozą problem starzenia się społeczeństwa i osamotnienia osób starszych jest jednym z głównych problemów występujących na obszarze rewitalizacji. Niestety w miejscowościach Stróże oraz Biała Niżna brakuje miejsc, w których można byłoby stworzyć instytucje społeczne, dedykowane osobom starszym. Miejscowość Ptaszkowa jest położona 8 km od miejscowości Biała Niżna i 12 km od miejscowości Stróże, na terenie których znajduje się obszar rewitalizacji wyznaczony na terenie gminy Grybów. W miejscowości Ptaszkowa istnieje niezagospodarowany budynek starej plebani wraz z pięknym ogrodem, który doskonale nadawałby się do stworzenia placówki opieki dla osób starszych. Budynek znajduje się w złym stanie technicznym, konieczna jest wymiana instalacji, stolarki okiennej, ocieplenie budynku, dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych i ogólny remont.

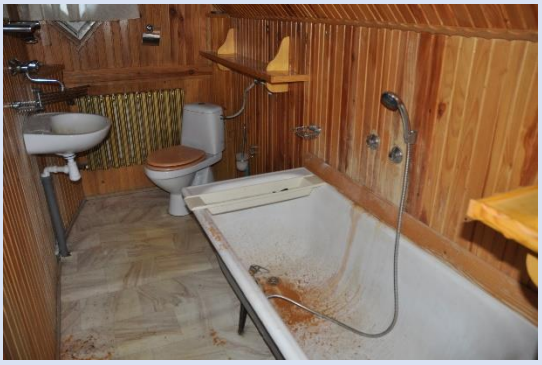

Koncepcja zadania: W budynku starej plebanii planowane jest utworzenie Dziennego Domu Pobytu Seniora z następującymi pomieszczeniami:

- Sala spotkań
- Jadalnia,
- Aneks kuchenny,
- Pomieszczenia klubowe z biblioteczką i prasą, wyposażeniem RTV, kanapy, fotele,
- Pomieszczenia do utrzymania lub zwiększenia aktywności ruchowej,
- Pomieszczenia do odpoczynku z 5 miejscami do leżenia,
- Pomieszczenia do spotkań indywidualnych;
- Szatnia dla seniorów i personelu,
- Łazienka z dwoma toaletami i wydzielonym miejscem na pralkę i deskę do prasownia;
- Pokój pielęgniarski

Dodatkowo planuje się zagospodarowanie placu w ogrodem zaprojektowanego zgodnie z potrzebami seniorów, jednocześnie łączący potrzeby seniorów oraz mieszkańców.

Efekt zadania: Zadanie przyczyni się do poprawy jakości życia seniorów mieszkających na terenie gminy, w tym także na terenie rewitalizacji. Stworzenie miejsca dla seniorów pozwoli na wzrost ich aktywności społecznej. Dodatkowo ośrodek przyczyni się do wzrostu zatrudnienia w gminie. Preferencje zatrudnieniowe będą mieć tutaj osoby zamieszkujące obszar rewitalizacji.

Oddziaływania zadania/projektu

- ☒ Sfera społeczna
- ☐ Sfera gospodarcza
- ☒ Sfera przestrzenno-funkcjonalna
- ☐ Sfera środowiskowa
- ☒ Sfera techniczna

Wskaźniki:	
– Liczba uczestników zajęć w wieku 60+ w ciągu roku; – Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznych objętych wsparciem w ciągu roku;	
Lokalizacja zadania/projektu: Ptaszkowa, działka numer 825/1	
Odpowiedzialność do realizacji: Parafia w Ptaszkowej	**Szacunkowy termin realizacji:** 2018-2020
Partnerzy w realizacji: Stowarzyszenie „Dobra energia”	**Szacunkowy koszt:** 200 000,00 zł
Cel rewitalizacji: Cel strategiczny 1. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji aktywni społecznie i zawodowo. KD.3. Podejmowanie działań służących aktywizacji osób starszych. Cel strategiczny 2. Przyjazna i atrakcyjna przestrzeń publiczna sprzyjająca integracji społecznej. KD.2. Tworzenie nowych i rozwój istniejących instytucji kulturalnych i społecznych, wspierających aktywizację mieszkańców.	
Zadania komplementarne: Projekt uzupełniający nr 1: Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji Projekt uzupełniający nr 2: Aktywizacja społeczne osób starszych Projekt uzupełniający nr 4: Integracja społeczno- kulturalna mieszkańców Projekt uzupełniający nr 5: Organizacja zajęć edukacyjnych oraz zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.	

7.2. Projekty uzupełniające

Tabela 23 Karta projektu uzupełniającego 1 Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych, w szczególności z obszaru rewitalizacji.

Zadanie 1.
Obszar rewitalizacji / cała gmina
Tytuł zadania/projektu: Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych w szczególności z obszaru rewitalizacji.
Opis zadania/projektu **Stan istniejący:** Jednym z problemów, jaki zdiagnozowany został na obszarze rewitalizacji jest wysoki stopień bezrobocia oraz niewielka liczba zakładów pracy. Brak pracy przyczynia się z kolei do powstawania innych problemów społecznych, takich jak ubóstwo, wykluczenie społeczne itp. **Koncepcja zadania**: Zadanie ma na celu poprawę sytuacji osób bezrobotnych poprzez podjęcie kompleksowych działań aktywizujących tę grupę. W ramach Projektu przewiduje się realizację działań, w zależności od potrzeb, w tym m.in.: – identyfikację indywidualnych potrzeb uczestnika wraz z opracowaniem indywidualnego planu działań. – Wsparcie motywacyjne; – Szkolenia dostosowane do potrzeb uczestników projektu, w tym szkolenia zawodowe oraz rozwój umiejętności miękkich; – Warsztaty indywidualne i grupowe np. aktywne poszukiwanie pracy, autoprezentacja; – wsparcie w zakresie zakładania działalności gospodarczej w tym tworzenie spółdzielni socjalnych. Pierwszeństwo udziału w projekcie będą mieć osoby zamieszkujące wyznaczony obsad rewitalizacji. **Efekt zadania:** Zadanie przyczyni się do aktywizacji społecznej i zawodowej osób bezrobotnych. Wzrost kompetencji mieszkańców i lepsze przygotowanie ich do potrzeb rynku pracy pozwoli bardziej efektywnie poszukiwać pracy i przyczyni się do niwelacji problemów społecznych na terenie gminy oraz w obszarze rewitalizacji.
Oddziaływania zadania/projektu ☒ Sfera społeczna ☐ Sfera gospodarcza ☐ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ☐ Sfera środowiskowa ☐ Sfera techniczna
Wskaźniki: – Liczba osób objętych wsparciem – Liczba osób, które podejmą zatrudnienie w tym poprzez rozpoczęcie działalności gospodarczej – Liczba osób, które założą działalność gospodarczą – Liczba osób które podejmą kształcenie po zakończeniu udziału w projekcie

Wskaźniki będą mierzone na podstawie dokumentacji zatrudnieniowej, wpisów do CEIDG, list obecności, certyfikatów itp.	
Lokalizacja zadania/projektu: Obszar rewitalizacji m. Stróże, m. Biała Niżna / Cała Gmina	
Odpowiedzialność do realizacji: Gmina Grybów	**Szacunkowy termin realizacji:** 2017-2025
Partnerzy w realizacji: NGO działające na terenie gminy	**Szacunkowy koszt:** 500 000,00 zł
Cel rewitalizacji: Cel strategiczny 1. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji aktywni społecznie i zawodowo. KD.2. Opracowanie i wdrażanie programów na rzecz przeciwdziałania bezrobocia wśród mieszkańców, w tym osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy.	
Zadania komplementarne: Projekt podstawowy nr 4. Utworzenie miejsca integracji społecznej mieszkańców w obiekcie „Starego Spichlerzu”. Projekt podstawowy nr 6. Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego w Białej Niżnej. Projekt podstawowy nr 7. Kompleksowy Produkt Turystyczny – Końska Wioska Tematyczna w Stróżach. Projekt podstawowy nr 8. Narodowe Centrum Pomocy dla Osób Chorych na Autyzm w Stróżach.	

Tabela 24 Karta projektu uzupełniającego 2 Aktywizacja społeczna osób starszych.

Zadanie 2.
Obszar rewitalizacji / cała gmina
Tytuł zadania/projektu: Aktywizacja społeczna osób starszych.
Opis zadania/projektu **Stan istniejący:** Na obszarze rewitalizacji mieszka znaczna liczba osób w wieku 60+. Część z tym osób boryka się z problemami osamotnienia, ze względu na wyjazdy dzieci poza granicę gminy do pracy. Dodatkowo brakuje oferty spędzania czasu wolnego dla tej grupy wiekowej. **Koncepcja zadania:** Zadanie ma na celu wzrost aktywności społecznej osób starszych. W ramach zadania planuje się realizację cyklu spotkań / szkoleń / warsztatów skierowanych do osób w wieku 60+, w ramach których przewiduje się następujące aktywności: – Organizacja zajęć edukacyjnych np. zajęcia komputerowe, warsztaty edukacji obywatelskiej, bezpieczny senior itp.; – Organizacja zajęć kulturalnych, np. warsztaty pisarskie, fotograficzne; – Zajęcia integracji międzypokoleniowej; – Spotkania z ekspertami z zakresu zdrowia: rehabilitacja, dietetyka, diabetyka, – Wyjazdy integracyjne.

Efekt zadania: Zadanie pozwoli na reintegrację społeczną osób starszych, poprawę jakości ich życia poprzez podzielenie się ich doświadczeniem i wiedzą z lokalną społecznością oraz wykorzystanie potencjału tych osób.

Oddziaływania zadania/projektu

- ☒ Sfera społeczna
- ☐ Sfera gospodarcza
- ☐ Sfera przestrzenno-funkcjonalna
- ☐ Sfera środowiskowa
- ☐ Sfera techniczna

Wskaźniki:

- Liczba osób pow. 60 r.ż. objętych wsparciem;
- Liczba osób, które wezmą udział w zajęciach edukacyjnych;
- Liczba osób, wezmą udział w zajęciach kulturalnych;
- Liczba osób, które wezmą udział w wyjazdach.

Wskaźniki będą mierzone za pomocą list obecności, umów uczestnictwa, certyfikatów itp.

Lokalizacja zadania/projektu:

Obszar rewitalizacji m. Stróże, Biała Niżna / Cała Gmina

Odpowiedzialność do realizacji:	**Szacunkowy termin realizacji:**
Gmina Grybów	2018-2025
Partnerzy w realizacji:	**Szacunkowy koszt:**
	50 000,00

Cel rewitalizacji:

Cel strategiczny 1. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji aktywni społecznie i zawodowo.
KD.3. Podejmowanie działań służących aktywizacji osób starszych.

Zadania komplementarne:

Projekt podstawowy nr 4. Utworzenie miejsca integracji społecznej mieszkańców w obiekcie „Starego Spichlerzu".
Projekt podstawowy nr 5. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w m. Stróże.
Projekt podstawowy nr 6. Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego w Białej Niżnej.
Projekt podstawowy nr 7. Kompleksowy Produkt Turystyczny – Końska Wioska Tematyczna w Stróżach.

Tabela 25 Karta projektu uzupełniającego 3 Przedszkolaki górą.

Zadanie 3.	
Obszar rewitalizacji / cała gmina	
Tytuł zadania/projektu: Przedszkolaki górą	
Opis zadania/projektu **Stan istniejący:** W obszarze rewitalizacji zdiagnozowano problem związany z brakiem oferty spędzania czasu wolnego, a także niską aktywnością społeczną. Konieczne wydaje się, aby uczyć korzystania z kultury i włączania się w życie społecznej już od najmłodszych lat, w ten sposób można budować świadome społeczeństwo. Warto podkreślić, że szczególnie na wsi młodzież ma utrudniony dostęp do edukacji wczesnoszkolnej, a oferta zajęć dodatkowych jest tutaj zdecydowanie za mała. **Koncepcja zadania:** Zadanie polegać będzie na realizacji ciekawych i aktywizujących zajęć dla najmłodszych, dzięki czemu możliwy będzie ich lepszy rozwój edukacyjny i społeczny. W ramach zadania proponuje się następujące działania: – Realizacja zajęć dodatkowych dla dzieci np. zajęcia z programowania, lektoraty językowe, zajęcia teatralne; – organizacja wyjazdów edukacyjnych dla dzieci; – zakup materiałów dydaktycznych do przedszkola; – dostosowanie przedszkola do potrzeb dzieci niepełnosprawnych **Efekt zadania:** Zadanie pozwoli wyrównać szanse edukacyjne dzieci mieszkających na obszarach wiejskich oraz na obszarze rewitalizacji. Uzyskane kompetencje na tym etapie rozwoju dziecka pozwolą mu w przyszłości odnaleźć ścieżkę życiową.	
Oddziaływania zadania/projektu ☒ Sfera społeczna ☐ Sfera gospodarcza ☐ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ☐ Sfera środowiskowa ☐ Sfera techniczna	
Wskaźniki: – Liczba dzieci w wieku do 7 lat objętych wsparciem – Liczba przedszkoli dostosowanych do potrzeb dzieci niepełnosprawnych – Liczba dzieci w wieku do 7 lat objętych dodatkowymi zajęciami rozwijającymi Wskaźniki będą mierzone za pomocą list obecności, protokołów odbioru.	
Lokalizacja zadania/projektu: Przedszkola na obszarze Gminy Grybów w szczególności na obszarze rewitalizacji	
Odpowiedzialność do realizacji: Gmina Grybów	**Szacunkowy termin realizacji:** 2017-2025

Partnerzy w realizacji:	Szacunkowy koszt:
NGO działające na obszarze rewitalizacji	500.000,00 zł
Cel rewitalizacji: Cel strategiczny 1. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji aktywni społecznie i zawodowo. KD.1. Rozwój oferty edukacyjnej, kulturalnej i spędzania czasu wolnego skierowanej do różnych grup mieszkańców.	
Zadania komplementarne:	

Tabela 26 Karta projektu uzupełniającego 4 Integracja społeczno- kulturalna mieszkańców.

Zadanie 4.
Obszar rewitalizacji / cała gmina
Tytuł zadania/projektu: Integracja społeczno-kulturalna mieszkańców
Opis zadania/projektu **Stan istniejący:** Jednym z problemów występujących na obszarze rewitalizacji, w szczególności w podobszarze Stróże jest niski poziom aktywności społecznej. Dodatkowo we wskazanych do rewitalizacji miejscowościach brak jest ośrodków kultury, które mogłyby przyczynić się do aktywizacji społecznej i kulturalnej mieszkańców. Dodatkowo zwracając uwagę na problemy mało aktywnych kobiet czy osób starszych konieczne wydaje się rozwinięcie dostępnej oferty kulturalnej na obszarze rewitalizacji. **Koncepcja zadania:** Przedsięwzięcie zakłada organizację wydarzeń kulturalno-społecznych na terenie Gminy w szczególności na obszarze rewitalizacji. Działania skierowane będą do wszystkich mieszkańców Gminy w szczególności obszaru rewitalizacji. – organizacja wydarzeń kulturalnych promujących kulturę lokalną; – organizacja wydarzeń/działań promujących społeczność lokalną oraz udział w życiu społecznym; – opracowanie i wydanie publikacji tematycznych. **Efekt zadania:** Zadanie przyczyni się do rozwoju tożsamości lokalnej wśród mieszkańców gminy, w tym przede wszystkim mieszkańców obszaru rewitalizacji, a także pozwoli na wzrost świadomości społecznej.
Oddziaływania zadania/projektu ☒ Sfera społeczna ☐ Sfera gospodarcza ☐ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ☐ Sfera środowiskowa ☐ Sfera techniczna
Wskaźniki: – Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych na terenie rewitalizacji – Liczba wydanych wydawnictw promocyjnych – Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno- promocyjnych Wskaźniki będą mierzone za pomocą protokołów odbioru, list obecności.

Lokalizacja zadania/projektu:	
Gminy Grybów / obszar rewitalizacji.	
Odpowiedzialność do realizacji:	**Szacunkowy termin realizacji:**
Gmina Grybów	2018-2025
Partnerzy w realizacji:	**Szacunkowy koszt:**
NGO, firmy, Parafia	600 000,00
Cel rewitalizacji:	
Cel strategiczny 1. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji aktywni społecznie i zawodowo. KD.1. Rozwój oferty edukacyjnej, kulturalnej i spędzania czasu wolnego skierowanej do różnych grup mieszkańców	
Zadania komplementarne:	
Projekt podstawowy nr 4. Utworzenie miejsca integracji społecznej mieszkańców w obiekcie „Starego Spichlerzu”. Projekt podstawowy nr 5. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w m. Stróże. Projekt podstawowy nr 6. Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego w Białej Niżnej. Projekt podstawowy nr 7. Kompleksowy Produkt Turystyczny – Końska Wioska Tematyczna w Stróżach.	

Tabela 27 Karta projektu uzupełniającego 5. Organizacja zajęć edukacyjnych oraz zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

Zadanie 5.
Obszar rewitalizacji / cała gmina
Tytuł zadania/projektu: Organizacja zajęć edukacyjnych oraz zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży
Opis zadania/projektu
Stan istniejący: Istotnym problemem ma obszarze rewitalizacji jest brak stałej oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, przede wszystkim z zakresu kultury. Przyczynia się to do konieczności organizowania czasu wolnego „na własną rękę” przez młodzież, co kończy się spożywaniem alkoholu oraz zakłóceniami porządku. Należy także zauważyć, iż w miejscowości Biała Niżna młodzież osiąga wyniki egzaminów niższe niż przeciętnie w gminie. Konieczny wydaje się zatem rozwój oferty zajęć kulturalnych, edukacyjnych i sportowych. **Koncepcja zadania:** Zadanie polegać będzie na organizacji stałej oferty różnego typu zajęć, oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży. Działania: – organizacja zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży w zakresie kompetencji kluczowych, w tym przede wszystkim za zakresu – organizacja zajęć sportowo –rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży – organizacja zajęć kulturalno- rekreacyjnych na terenie Gminy. Preferowanymi uczestnikami projektu będą osoby zamieszkujące na podobszarach rewitalizacji.

Efekt zadania: Wzrost wiedzy i umiejętności wśród dzieci i młodzieży w zakresie kompetencji kluczowych, a także rozwój kompetencji społecznych oraz integracja z lokalną społecznością czy budowanie lokalnej tożsamości wśród młodych mieszkańców gminy / obszaru rewitalizacji.

Oddziaływania zadania/projektu

- ☒ Sfera społeczna
- ☐ Sfera gospodarcza
- ☐ Sfera przestrzenno-funkcjonalna
- ☐ Sfera środowiskowa
- ☐ Sfera techniczna

Wskaźniki:

- Liczba wdrożonych programów zajęć pozaszkolnych na terenie gminy i obszaru rewitalizacji
- Liczba dzieci i młodzieży objętej wsparciem

Wskaźniki będą mierzone za pomocą list obecności, certyfikatów, dyplomów itp.

Lokalizacja zadania/projektu:

Gmina Grybów w szczególności obszar rewitalizacji

Odpowiedzialność do realizacji:	Szacunkowy termin realizacji:
Gmina Grybów	2018-2025
Partnerzy w realizacji:	**Szacunkowy koszt:**
NGO, Parafia	400 00,00 zł

Cel rewitalizacji:

Cel strategiczny 1. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji aktywni społecznie i zawodowo.

KD.1. Rozwój oferty edukacyjnej, kulturalnej i spędzania czasu wolnego skierowanej do różnych grup mieszkańców

Zadania komplementarne:

Projekt podstawowy nr 4. Utworzenie miejsca integracji społecznej mieszkańców w obiekcie „Starego Spichlerzu".

Projekt podstawowy nr 5. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w m. Stróże.

Projekt podstawowy nr 6. Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego w Białej Niżnej.

Projekt podstawowy nr 7. Kompleksowy Produkt Turystyczny – Końska Wioska Tematyczna w Stróżach.

Tabela 28 Karta projektu uzupełniającego 6 Edukacja Ekologiczna w Grybowie

Zadanie 6.	
Obszar rewitalizacji / cała gmina	
Tytuł zadania/projektu: Edukacja ekologiczna w Grybowie	
Opis zadania/projektu **Stan istniejący:** Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano duże problemy natury środowiskowe, przede wszystkim związane z niską emisją i używaniem w paleniskach domowych, ale także wyrzucanie śmieci w miejscach do tego nie wyznaczonych czy odprowadzanie ścieków do gruntu. Jest to przede wszystkim związane z brakiem świadomości mieszkańców nt. ekologii i ochrony środowiska. W związku z tym koniecznym jest prowadzenie dodatkowych działań z zakresu edukacji ekologicznej zarówno dla dzieci i młodzieży jak i wśród osób dorosłych. **Koncepcja zadania:** W ramach zadania planuję się przeprowadzenie działań związanych z edukacją ekologiczną, skierowanych do mieszkańców gminy, w tym w szczególności do mieszkańców obszaru rewitalizacji. – organizacja zajęć z edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży w szkołach; – organizacja kampanii proekologicznych (konkursy, spotkania, warsztaty, itp.); – organizacja wydarzeń propagujących ograniczenie niskiej emisji. **Efekt zadania:** Zadanie przyczyni się do poprawy jakości środowiska naturalnego poprzez wzrost świadomości ekologicznej wśród mieszkańców. Podjęte działania pozwolą poznać i zrozumieć znaczenie środowiska naturalnego dla mieszkańców oraz gminy, a także ukażą skutki złego obchodzenia się ze środowiskiem.	
Oddziaływania zadania/projektu ☒ Sfera społeczna ☐ Sfera gospodarcza ☐ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ☒ Sfera środowiskowa ☐ Sfera techniczna	
Wskaźniki: – Liczba wdrożonych kampanii proekologicznych na terenie gminy i obszaru rewitalizacji – Liczba dzieci i młodzieży objętej wsparciem – Wzrost wiedzy nt. szkodliwości niskiej emisji – Wzrost wiedzy w zakresie działań jakie należy podejmować aby żyć w zgodzie z naturą; poznanie zasad zrównoważonego rozwoju. Wskaźniki będą mierzone za pomocą dokumentacji projektowej tj. listy obecności, ankiety, wywiady.	
Lokalizacja zadania/projektu: Gmina Grybów w szczególności obszar rewitalizacji	
Odpowiedzialność do realizacji: Gmina Grybów	**Szacunkowy termin realizacji:** 2018-2025

Partnerzy w realizacji:	Szacunkowy koszt:
NGO, Parafia	400 00,00 zł
Cel rewitalizacji: Cel strategiczny 4. Wysoka jakość środowiska naturalnego w gminie Grybów. KD.1. Podejmowanie działań wspierających edukację ekologiczną mieszkańców.	
Zadania komplementarne: Projekt podstawowy nr 1. Termomodernizacja budynku administracyjnego i hali produkcyjnej. Projekt podstawowy nr 2. Wykonanie termomodernizacji hal. Projekt podstawowy nr 3. Poprawa efektywności energetycznej budynku Klasztoru Zgromadzenia Sióstr św. Dominika w Białej Niżnej poprzez odnowienie elewacji zewnętrznej	

Dodatkowo uznano za słuszne wprowadzenie kilku bardziej ogólnych zapisów przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które odpowiadają na problemy społeczne.

- wyrównywanie szans społecznych i zawodowych osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- realizacja programów przeciwdziałania skutkom nałogów, wsparcia rodzin osób uzależnionych oraz programów profilaktycznych w zakresie nałogów;
- realizacja działań służących aktywizacji społecznej uczniów szkół podstawowych;
- przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja zawodowa mieszkańców;
- aktywizacja i integracja społeczna seniorów;
- rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzmocnienie kwalifikacji i umiejętności mieszkańców;
- promowanie przedsiębiorczości, podejmowanie działań na rzecz rozwoju gospodarczego, w tym podejmowanie działań sprzyjających tworzeniu nowych firm i rozwoju kompetencji przedsiębiorczości mieszkańców;
- poprawa stanu zagospodarowania oraz jakości przestrzeni publicznych i półpublicznych;
- integracja i aktywizacja mieszkańców oraz zwiększenie stopnia ich udziału w życiu publicznym;
- rozwój nowych przestrzeni publicznych służących zaspokajaniu różnych potrzeb społecznych;
- ochrona obiektów dziedzictwa kulturowego i ich udostępnianie na cele społeczne i gospodarcze;
- zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego;
- ochrona środowiska przyrodniczego (zwłaszcza zaś powietrza atmosferycznego);
- poprawa stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej oraz zasobów mieszkaniowych;
- poprawa jakości i dostępności do infrastruktury społecznej i zdrowotnej dla mieszkańców terenów zdegradowanych.
- rozbudowa infrastruktury sportowej na terenie obszaru rewitalizacji.

8. Mechanizmy integrowania działań

Gminny program rewitalizacji Gminy Grybów, zgodnie z *Ustawą z dnia 9 października 2015 roku o Rewitalizacji* odznacza się komplementarnością w kilku aspektach. W niniejszym rozdziale przedstawiono krótką charakterystykę działań zaplanowanych w ramach Programu, która potwierdza jego zintegrowanie na różnych poziomach.

8.1. Komplementarność przestrzenna

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Grybów charakteryzuje się komplementarnością przestrzenną, bowiem realizacja zaplanowanych w nim działań jest skoncentrowana na obszarze rewitalizacji, który wyznaczony został na podstawie rzetelnej diagnozy, przy zastosowaniu zróżnicowanych metod badawczych. Obszar rewitalizacji odznacza się nagromadzeniem problemów społecznych oraz problemy w innych sferach (gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej), a poprzez podjęcie działań skoncentrowanych na wskazanej przestrzeni możliwe będzie przeciwdziałanie tym problemom.

Poniżej przedstawiono mapy, pokazujące oddziaływanie zadań wskazanych do realizacji:

Mapa 6. Mapa zmian funkcjonalno-przestrzennych dla obszaru rewitalizacji w miejscowości Biała Niżna.

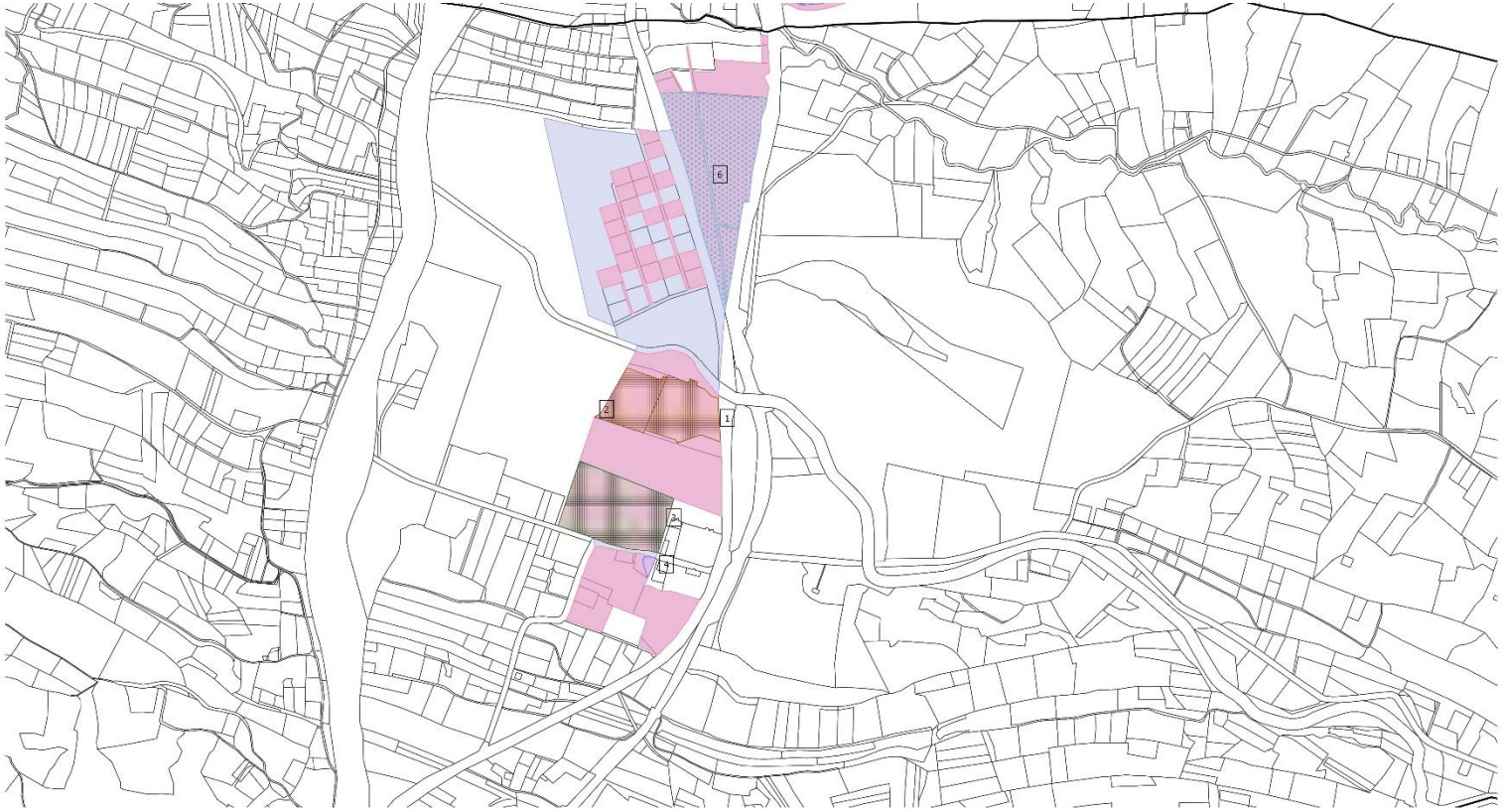

Legenda

- obszar zdegradowany
- obszar rewitalizacji
- granice sołectw

Kierunki zmian funkcjonalno - przestrzennych:

- Modernizacja i adaptacja obiektów kluczowych lokalnie
- Modernizacjia i poprawa estetyki obiektów ważnych dla dziedzictwa kulturowego
- Rozwój infrastruktury społecznej
- Poprawa rozwiązań architektoniczno - urbanistycznych i zagospodarowanie terenu
- Rozwój infrastruktury sportowo - rekreacyjnej

1. Termomodernizacja budynku administracyjnego i hali produkcyjnej.
2. Wykonanie termomodernizacji hal.
3. Poprawa efektywności energetycznej budynku Klasztoru Zgromadzenia Sióstr św. Dominika w Białej Niżnej poprzez odnowienie elewacji zewnętrznej.
4. Utworzenie miejsca integracji społecznej mieszkańców w budynku „Starego Spichlerzu".
6. Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego w Białej Niżnej.

Źródło: opracowanie własne

Mapa 7. Mapa zmian funkcjonalno-przestrzennych dla obszaru rewitalizacji w miejscowości Stróże.

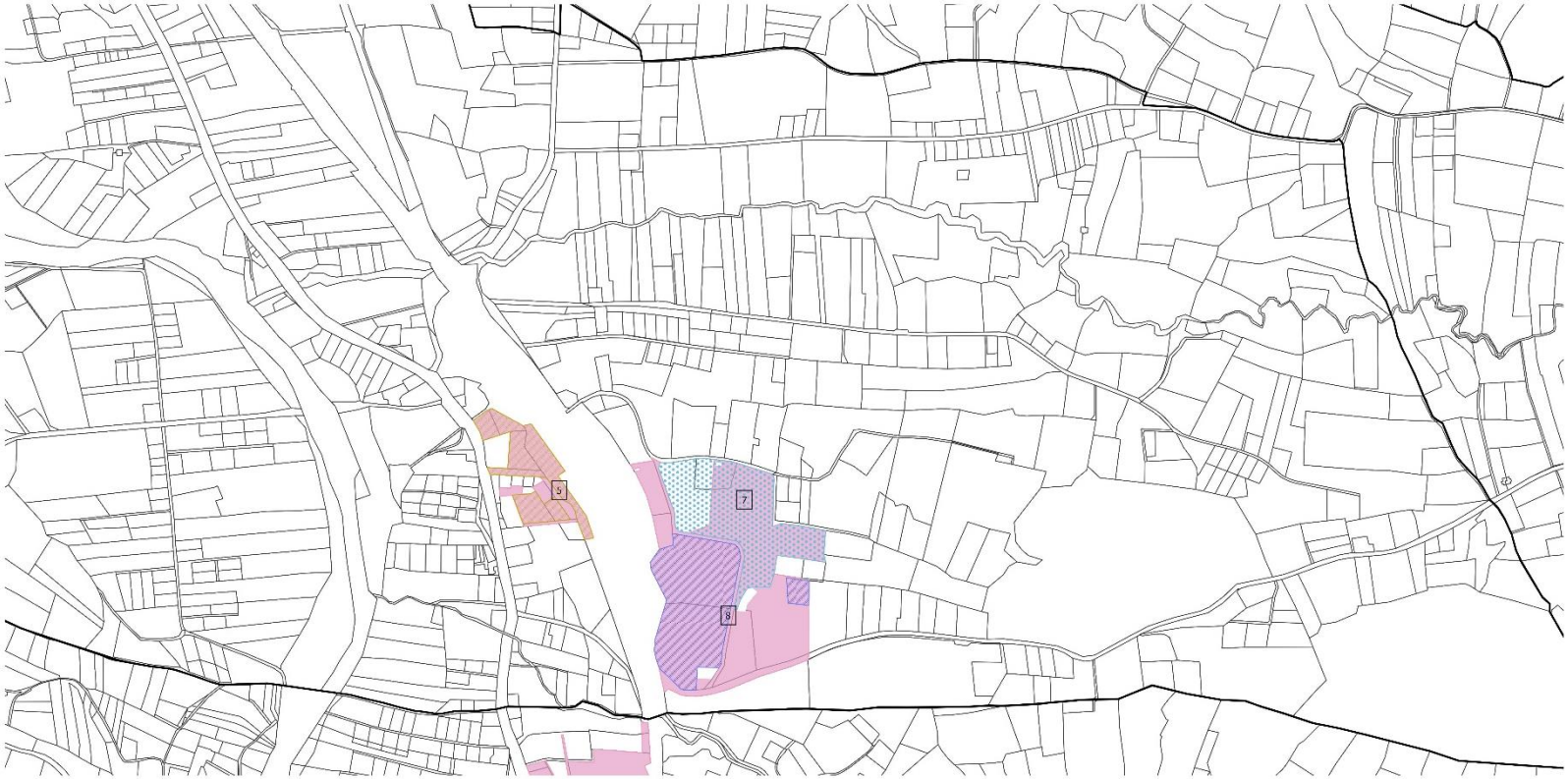

Legenda

- **obszar zdegradowany**
- **obszar rewitalizacji**
- **granice sołectw**

Kierunki zmian funkcjonalno - przestrzennych:

- **Modernizacja i adaptacja obiektów kluczowych lokalnie**
- **Modernizacjia i poprawa estetyki obiektów ważnych dla dziedzictwa kulturowego**
- **Rozwój infrastruktury społecznej**
- **Poprawa rozwiązań architektoniczno - urbanistycznych i zagospodarowanie terenu**
- **Rozwój infrastruktury sportowo - rekreacyjnej**

5 **Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w m. Stróże.**

7 **Kompleksowy Produkt Turystyczny – Końska Wioska Tematyczna w Stróżach.**

8 **Narodowe Centrum Pomocy dla Osób Chorych na Autyzm w Stróżach.**

Źródło: opracowanie własne

Mapa 8. Mapa zmian funkcjonalno-przestrzennych – miejscowość Ptaszkowa.

Legenda

- **obszar zdegradowany**
- **obszar rewitalizacji**
- **granice sołectw**

Kierunki zmian funkcjonalno - przestrzennych:

- **Modernizacja i adaptacja obiektów kluczowych lokalnie**
- **Modernizacjia i poprawa estetyki obiektów ważnych dla dziedzictwa kulturowego**
- **Rozwój infrastruktury społecznej**
- **Poprawa rozwiązań architektoniczno - urbanistycznych i zagospodarowanie terenu**
- **Rozwój infrastruktury sportowo - rekreacyjnej**

9 **Dzienny Dom Seniora w Ptaszkowej.**

Źródło: opracowanie własne

8.2. Komplementarność problemowa (zintegrowanie na poziomie zdiagnozowanych potrzeb i problemów oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych)

Gminny Program Rewitalizacji został opracowany na podstawie rzetelnej metodologii, która zakładała połączenie analiz statystycznych, badań wywołanych (m.in. wywiady podlepione z ekspertami) oraz spotkań z mieszkańcami i interesariuszami rewitalizacji. Na podstawie uzyskanych w ten sposób informacji możliwe było zdiagnozowanie występowania problemów w różnych sferach, a także ich przyczyn oraz opracowanie planu działań, który pozowali na wyprowadzenie wskazanego obszaru ze stanu kryzysowego.

Poniżej w tabeli przedstawiono zestawienie proponowanych w programie działań wraz z problemami na jakie odpowiadają:

Tabela 29. Zadania wraz z listą problemów, na jakie odpowiadają.

	Nazwa zadania	Problem, na jaki zadanie odpowiada
1.	Termomodernizacja budynku administracyjnego i hali produkcyjnej	Problemy związany z niską emisją; Niska jakość powietrza;
2.	Odnowienie elewacji budynku Klasztoru Zgromadzenia Sióstr św. Dominika w Białej Niżnej	Problemy związany z niską emisją; Niska jakość powietrza;
3.	Wykonanie termomodernizacji hal	Problemy związany z niską emisją; Niska jakość powietrza;
4.	Stary spichlerz	Niewystarczająca oferta kulturalna dla różnych grup wiekowych; Niska aktywność społeczna; Zły stan budynku;
5.	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w m. Stróże	Niewystarczająca oferta kulturalna dla różnych grup wiekowych; Niska aktywność społeczna;
6.	Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego w Białej Niżnej	Niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych; Niska aktywność społeczna;
7.	Kompleksowy Produkt Turystyczny – Końska Wioska Tematyczna w Stróżach	Niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych; Niska aktywność społeczna; Wysoki poziom bezrobocia; Mała liczba atrakcyjnych miejsc pracy.
8.	Narodowe Centrum Pomocy dla Osób Chorych na Autyzm w Stróżach	Wysoki poziom bezrobocia; Mała liczba atrakcyjnych miejsc pracy.
9.	Dzienny Dom Seniora w Ptaszkowej	Zły stan techniczny budynku. Duży odsetek osób starszych. Brak oferty zapewniającej opiekę nad osobami starszymi, duża liczba seniorów pozostawianych bez opieki. Brak dostatecznie wykształconej oferty spędzania czasu wolnego dla różnych grup mieszkańców.

10.	Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji.	Niski poziom aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców. Wysoki wskaźnik osób korzystających z pomocy społecznej dla podobszarów rewitalizacji.
11.	Aktywizacja społeczna osób starszych.	Duży odsetek osób starszych. Brak oferty zapewniającej opiekę nad osobami starszymi, duża liczba seniorów pozostawianych bez opieki. Brak dostatecznie wykształconej oferty spędzania czasu wolnego dla różnych grup mieszkańców.
12.	Przedszkolaki górą	Wysoki odsetek osób zagrożonych wykluczeniem z przyczyny bezrobocia, w szczególności osoby młode, w tym młode kobiety. Słabo rozwinięta oferta integracyjna i edukacyjna dla dzieci.
13.	Integracja społeczno-kulturalna mieszkańców	Niewystarczająca oferta kulturalna dla mieszkańców gminy. Potrzeba rozwijania oferty kulturalnej i edukacyjnej dla mieszkańców, w celu ich aktywizacji społecznej oraz integracji
14.	Organizacja zajęć edukacyjnych oraz zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	Słabsze niż przeciętnie wyniki egzaminów po Szkole Podstawowej wśród uczniów z miejscowości Biała Niżna. Niewystarczająca oferta kulturalna i spędzania czasu wolnego dla młodzieży.
15.	Edukacja ekologiczna w Grybowie	Niski poziom świadomości społecznej, dotyczącej ochrony środowiska naturalnego. Złe wskaźniki dotyczące ochrony powietrza, gleb i wód. Pojawiający się smog, w szczególności zaś w miesiącach zimowych, gdy większość mieszkańców pali w piecach materiałami nie ekologicznymi.

Źródło: opracowanie własne

8.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna (Zintegrowanie na poziomie różnych sektorów, partnerów).

Realizację Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Grybów powierzono Wójtowi Gminy za pośrednictwem stanowiska Operatora ds. Rewitalizacji, który umiejscowiony jest w strukturach Urzędu Gminy. Dzięki temu zarządzanie Programem i działaniami zaplanowanymi do realizacji będzie bardziej skuteczne i pozwoli na kontynuację podjętych już działań. Określenie odpowiednich instrumentów zarządzania i wdrażania opisane zostało w kolejnych rozdziałach (Rozdział 10). Operator pełni rolę wykonawczą i zarządczą programu i podejmuje współpracę z innymi podmiotami m.in. zlecając odpowiednim podmiotom i jednostkom, posiadającym odpowiednie kompetencje działania (np. powierzenie Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej realizację zadań z zakresu rozwiązywania i przeciwdziałania problemom społecznym itp.). Ponadto w proces zarządzania i monitoringu włączone

są inne podmioty, takie jak Komitet Rewitalizacji oraz Partnerzy Programu, co pozwala na uspołecznienie Programu.

8.4. Komplementarność międzyokresowa

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Grybów stanowi kontynuację działań realizowanych przez gminę w ostatnich latach. Zaplanowane do realizacji zadania są dopełnieniem projektów, które skupiały się zarówno na rewitalizacji przestrzeni publicznych jak i wsparciu lokalnej społeczności poprzez przeciwdziałanie problemom społecznym.

Poniżej zaprezentowano niektóre z projektów realizowanych w poprzednich latach przez gminę, które wykazują się komplementarnością z planowanymi działaniami w ramach niniejszego dokumentu.

Projekty „Wsparcie na starcie" oraz „Lepszy start" (Źródło: Europejski Fundusz Społeczny), realizowane były w latach 2009 – 2011 oraz 2012 i miały na celu wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów szkół podstawowych na terenie Grybów, a kontynuacją tych działań będzie projekt „Organizacja zajęć edukacyjnych oraz zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży".

„Nowe perspektywy - nowe szanse!" (Źródło: Program Operacyjny Kapitał Ludzki) to projekt realizowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gminie Grybów, który skupiał się na organizacji i prowadzeniu doradztwa zawodowego oraz doradztwa psychologicznego dla Beneficjentów pomocy społecznej. Cele wskazanego projektu będą pośrednio realizowane poprzez zadanie „Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji."

Ponadto gmina realizowała także działania nastawione na tworzenie terenów rekreacyjnych, w tym: „Rewitalizacja rekreacyjnego centrum wsi poprzez remont ścieżek spacerowych, ciągów pieszych wraz z oświetleniem i ogrodzeniem terenu w Białej Niżnej" (Źródło: Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich) czy „Utworzenie strefy aktywnego wypoczynku w gminie Grybów poprzez budowę tras turystycznych" (źródło: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego).

Działa służące poprawie jakości środowiska naturalnego, w tym przede wszystkim powietrza, jak projekt „Redukcja niskiej emisji z sektora mieszkaniowego na terenie Gminy Grybów poprzez dofinansowanie wymiany niskosprawnych źródeł ciepła na paliwa stałe na nowoczesne urządzenia grzewcze Europejski" (źródło: Fundusz Rozwoju Regionalnego) będą kontynuowane poprzez termomodernizację budynków na obszarze rewitalizacji.

8.5. Komplementarność źródeł finansowania

Zakłada się, że zadania wpisane do realizacji w ramach Programu będą realizowane z różnych źródeł finansowania, łącząc przy tym następujące środki:

- Publiczne środki wspólnotowe (Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne: EFRR, EFS i Fundusz Spójności) w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego oraz Programów Krajowych.
- Publiczne krajowe – istniejące instrumenty i źródła (poprzez terytorialne profilowanie - ukierunkowywanie na obszary zdegradowane istniejących instrumentów różnych polityk dotyczących m.in.: wykluczenia społecznego, edukacji, infrastruktury, środowiska, kultury, zabytków, mieszkalnictwa itd.) oraz sukcesywnie tworzonych nowych (w tym obejmujących instrumenty inżynierii finansowej).
- Prywatne, m.in. poprzez tworzenie zachęt do inwestowania na obszarach zdegradowanych oraz poprzez upowszechnianie formuły partnerstwa publiczno-prywatnego.

9. Ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji

Możliwość realizacji zadań wspinanych do Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Grybów jest uzależniona od uzyskania środków finansowych na nie. W celu skutecznej i efektywnej realizacji zadań każdorazowo przypisano kilak różnych potencjalnych źródeł finansowania. Poniżej przedstawiono plan finansowy wraz z terminem realizacji oraz możliwymi źródłami sfinansowania zadań.

Koszt wszystkich planowanych przedsięwzięć podstawowych ustalony został na poziomie 14 289 100,00 zł, natomiast przedsięwzięć uzupełniających na poziomie 2 450 000 zł.

Tabela 30. Harmonogram rzeczowo – finansowy przedsięwzięć infrastrukturalnych planowanych do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Grybów

Lp.	Nazwa projektu	Kwota [zł]	Termin realizacji	Potencjalne źródła finansowania
ZADANIA PODSTAWOWE				
1.	Termomodernizacja budynku administracyjnego i hali produkcyjnej	400 000,00	2018-2019	WFOŚ, RPO WM (EFRR), Środki własne
2.	Odnowienie elewacji budynku Klasztoru Zgromadzenia Sióstr św. Dominika w Białej Niżnej	134 000,00	2018	WFOŚ; środki własne; fundusze Ministra Kultury; RPO WM (EFRR)
3.	Wykonanie termomodernizacji hal	455 100,00	2018	RPO WM (EFRR); NFOŚ; środki własne
4.	Stary spichlerz	1 500 000,00	2018-2022	RPO WM (EFRR); PROW; środki własne
5.	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w m. Stróże	300 000,00	2018-2019	RPO WM (EFRR), PROW; środki własne
6.	Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego w Białej Niżnej	10 000 000,00	2018-2022	RPO WM (EFRR); fundusze Ministra sportu i turystyki; Środki własne
7.	Kompleksowy Produkt Turystyczny – Końska Wioska Tematyczna w Stróżach	300 000,00	2018-2019	RPO WM (EFRR), Program Współpracy Transgranicznej Interreg V-A Polska- Słowacja
8.	Narodowe Centrum Pomocy dla Osób Chorych na Autyzm w Stróżach	1 000 000,00	2017-2020	Środki własne, darowizny, dofinansowanie PFRON, fundusze UE.
9.	Dzienny Dom Seniora w Ptaszkowej	200 000,00	2018-2020	Środki własne, RPO WM (EFRR), program Senior +

X.	SUMA	14 289 100,00 zł		
ZADANIA UZUPEŁNIAJĄCE				
10.	Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji.	500 000,00	2017-2022	RPO WM (EFS) Środki własne; PROW
11.	Aktywizacja społeczna osób starszych.	50 000,00	2018-2022	RPO WM (EFS),Środki własne
12.	Przedszkolaki górą	500 000,00	2017-2022	RPO WM (EFS); PROW Środki własne
13.	Integracja społeczno-kulturalna mieszkańców	600 000,00	2018-2022	RPO WM (EFS); PROW; Program Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska-Republika Słowacka; fundusze Województwa Małopolskiego Środki własne
14.	Organizacja zajęć edukacyjnych oraz zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	400 000,00	2018-2022	RPO WM (EFS); PROW; Program Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska-Republika Słowacka; fundusze Województwa Małopolskiego; FIO., Środki własne
15.	Edukacja ekologiczna w Grybowie	400 000,00	2018-2022	RPO WM (EFS); PROW; Program Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska-Republika Słowacka; fundusze Województwa Małopolskiego; FIO., Środki własne
X.	SUMA	2 450,00		

Źródło: opracowanie własne

10. System wdrażania i monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji

W celu skuteczności interwencji przewidzianej w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji konieczne jest określenie systemu wdrażania i monitorowania jego realizacji. Dzięki czytelnej i jasnej strukturze zarządzania możemy realizować założone działania. Natomiast monitoringi późniejszej ewaluacja pozwala nam na określenie, czy zrealizowane zadania przyczyniły się do osiągnięcia założonych celów.

10.1. Opis struktury zarządzania Gminnego Programu Rewitalizacji oraz podmiotów zaangażowanych w realizację Programu

Nad zarządzaniem i wdrażaniem założeń wynikających z Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Grybów odpowiedzialny jest Wójt Gminy Grybów działający poprzez struktury Urzędu Gminy Grybów, w szczególności – Referat Budownictwa i Inwestycji w Urzędzie Gminy Grybów – **Operator ds. Rewitalizacji**.
Ponadto, zgodnie z zasadą partnerstwa i partycypacji we wdrażanie założeń Programu włączeni będą inni interesariusze, w tym:

- Komitet Rewitalizacji, który stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą Wójta. Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu zostaną określone osobną uchwałą Rady Gminy. Uchwała ta zostanie podjęta do 3 miesięcy od dnia uchwalenia Gminnego Programu Rewitalizacji i będzie poprzedzona konsultacjami społecznymi

oraz

- Mieszkańcy,
- Lokalni aktywiści,
- Organizacje pozarządowe,
- Przedsiębiorcy,
- Właściciele nieruchomości,
- Zarządcy nieruchomości,
- Instytucje zarządzające infrastrukturą techniczną,
- Instytucje społeczne, w tym kościoły, parafie, związki wyznaniowe,
- Instytucje kultury,
- Instytucje edukacyjne,

zwani dalej łącznie Partnerami Programu.

Zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji będzie odbywać się w ramach istniejących struktur Urzędu Gminy Grybów, przez co nie przewiduje się dodatkowych kosztów na zarządzanie Programem.

Tabela 31. Podmioty zaangażowanie w realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z pełnionymi przez nie funkcjami.

Funkcje podmiotów zaangażowanych w proces wdrażania i monitorowania			
	Zarządzanie Programem	Zarządzanie podobszarami rewitalizacji	Zarządzanie projektami rewitalizacyjnymi
Operator ds. Rewitalizacji	— mobilizuje zasoby na rzecz realizacji działań zapisanych w GPR; — dba o upowszechnienie założeń GPR wśród mieszkańców gminy; — odpowiada za aktualizację zapisów GPR; — prowadzi konsultacje społeczne z mieszkańcami gminy; — zbiera propozycje zmian do GPR; — diagnozuje sytuację na obszarze objętym rewitalizacją; — sporządza okresowe sprawozdania z realizacji GPR;	— w sposób stały monitoruje realizację zadań i zmiany zachodzące w ramach poszczególnych podobszarów; — prowadzi wystandaryzowaną bazę wskaźników monitorujących zmiany w podobszarach rewitalizacji; — podejmuje działania na rzecz angażowania Partnerów do realizacji założeń Programu, w ramach poszczególnych podobszarów rewitalizacji;	— wspiera Partnerów w poszukiwaniu zewnętrznych środków na realizację przedsięwzięć wpisujących się w założenia GPR; — wpiera merytorycznie Partnerów realizujących projekty; — monitoruje możliwości pozyskania dofinansowania na realizację zadań uwzględnionych w GPR; — zbiera propozycje zadań do GPR;
Komitet ds. Rewitalizacji	— upowszechnia wśród lokalnej społeczności informacje na temat postępów w realizacji założeń GPR; — określa standardy bieżącego monitorowania wdrażania GPR (wprowadza niezbędne zmiany do procedury monitoringu); — rekomenduje zmiany do GPR; — opiniuje sprawozdania z realizacji GPR; — tworzy warunki do współpracy i koordynacji działań rewitalizacyjnych;	— przedstawia wstępną opinię dotyczącą zmian w ramach podobszarów; — wdraża założenia GPR oraz koordynuje procesy w podobszarach rewitalizacji; — stanowi forum wymiany opinii nt. podobszarów rewitalizacji, ich potrzeb i zmian zachodzących na ich terenie; — diagnozuje zaistniałe problemy w podobszarach rewitalizacji; — promuje założenia i efekty realizacji zadań w ramach podobszarów rewitalizacji;	— poszukuje nowych Partnerów do realizacji istotnych przedsięwzięć; — inicjuje partnerstwa do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych;

Partnerzy Programu	— przekazują informacje nt. realizowanych zadań wpisujących się w założenia GPR oraz statystyki i dane pomocne w procesie monitorowania wskaźników dla Programu; — zgłaszają wnioski dotyczące zmian w GPR;	— zgłaszają propozycje projektów rewitalizacyjnych dotyczących podobszarów;	— aktywnie, zgodnie z posiadanymi kompetencjami włączają się w realizację zadań wpisujących się w GPR; — zgłaszają Operatorowi ds. Rewitalizacji pojawienie się trudności lub dodatkowych potrzeb związanych z wdrażanymi zadaniami uwzględnionymi w GPR;

Źródło: opracowanie własne

Realizacja projektów przez gminę.

Zaplanowane do realizacji przez gminę oraz jej jednostki organizacyjne przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizowane będą zgodnie z uchwalonym przez Radę Gminy **Wieloletnią Prognozą Finansową (WPF)** oraz **budżetami rocznymi**. Zapewnienie spójności Gminnego Programu Rewitalizacji z WPF pozwoli bowiem na efektywną realizację zaplanowanych, zhierarchizowanych i ujętych we wspomnianych dokumentach, programów i projektów inwestycyjnych.

W przypadku projektów planowanych do współfinansowania z funduszy Unii Europejskiej, właściwa jednostka gminna zleca i przygotowuje wymaganą dokumentację techniczną i przekazuje jej wyciąg wraz z pozwoleniem na budowę i innymi dokumentami (jak np. harmonogram finansowo – rzeczowy, kosztorysy, przedmiary, itp.) **Operatorowi ds. Rewitalizacji**, w celu przygotowania wniosku o dofinansowanie projektu. Operator przygotowuje wniosek, który po zatwierdzeniu przez Wójta Gminy Grybów i zostaje złożony do **Instytucji Ogłaszającej Konkurs.**

Po podpisaniu umowy dofinansowania z Instytucją Ogłaszającą Konkurs, w zarządzanie projektem zostaje włączony **Referat Finansowo-Księgowy.**

Dodatkowo, aby zapewnić efektywne zarządzania większymi zadaniami inwestycyjnymi/programami, Wójt może powołać **Zespoły Zadaniowe**, w skład których wchodzą przedstawiciele poszczególnych komórek odpowiedzialnych za cząstkowe funkcje zarządzania projektem. Podstawowym zadaniem Zespołów jest właściwe przygotowanie projektu od strony technicznej i sprawne zarządzanie jego realizacją. Dotyczy to zarówno przygotowania specyfikacji istotnych warunków zamówienia, przeprowadzenia postępowania przetargowego, realizacji, kontroli i nadzoru nad robotami, a także kwestii związanych z zarządzaniem przepływem dotacji, sprawozdawczością i monitoringiem oraz ostatecznym rozliczeniem otrzymanej pomocy.

Realizacja projektów przez Partnerów.

Komitet Rewitalizacji wspiera gminę także w poszukiwaniu nowych Partnerów (np. gospodarczych, społecznych) do realizacji projektów rewitalizacyjnych. Zakłada się także, że poszczególne przedsięwzięcia mogą być realizowane samodzielnie Partnerów lub wspólnie z jednostkami gminnymi, np. poprzez partnerstwo publiczno-prywatne (PPP).
Przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizowane przez Partnerów Programu będą **zgodne z harmonogramem Programu Rewitalizacji** zaopiniowanym przez Komitet i zatwierdzonym przez Operatora ds. Rewitalizacji. W sytuacji, gdy Partnerzy zgłoszą nowy projekt do GPR, ich przyjęcie będzie odbywać się zgodnie z Procedurą zgłaszania nowych zadań do GPR (pkt. 10.2.1.) i będzie opiniowane przez Komitet Rewitalizacji.
Dodatkowo Operator ds. Rewitalizacji, w razie konieczności będzie udzielał wsparcia merytorycznego Partnerom podczas realizacji projektów rewitalizacyjnych oraz wspólnie z Partnerem realizującym projekt będzie czuwał nad osiągnięciem założonych wskaźników.

10.2. Procedury zarządzania i monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji.

Celem nadania sprawności w zarządzaniu i monitorowaniu realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Grybów przygotowano: procedurę stałego monitorowania, procedurę zgłaszania nowych zadań oraz procedurę zgłaszania propozycji zmian do GPR.

Procedura stałego monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji

Sprawozdania z postępów w realizacji zadań uwzględnionych w Gminnym Programie Rewitalizacji przygotowywane są raz w roku i obejmują sprawozdanie roczne. W tym celu podejmowane są następujące działania:

a. Operator ds. Rewitalizacji pozyskuje informacje na temat zrealizowanych projektów w poprzednim roku kalendarzowym od Partnerów realizujących projekty rewitalizacyjne. Dane zawierają informacje takie jak m.in.: harmonogram, osiągnięte efekty (wskaźniki), napotkane / potencjalne trudności i problemy, niezbędne do zrealizowania zadania zasoby, a także listę działań do realizacji na rok bieżący i kolejny rok.

Dane gromadzone są do 31 marca.

b. Partnerzy realizujący projekty przygotowują niezbędne dane w postaci mini raportów z wykonanych projektów, z których Operator ds. Rewitalizacji opracowuje całościowe Sprawozdanie, które zawiera:

- wyniki działań związanych z pozyskiwaniem funduszy zewnętrznych na realizację działań zapisanych w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Grybów (ile i jakie wnioski o dofinansowanie zostały złożone w okresie sprawozdawczym, na jakie działania udało się pozyskać środki, w jakiej wysokości, jakie działania nie otrzymały wsparcia finansowego),
- prezentację przebiegu realizacji projektów, które otrzymały dofinansowanie z funduszy zewnętrznych,
- analizę przyczyn nie zrealizowania projektów zapisanych w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Grybów w czasie sprawozdawczym lub szerszym,
- stan przygotowań i wdrażania projektów wpisanych do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Grybów.

Sprawozdania cząstkowe przekazywane są do 30 kwietnia.

c. W ciągu 15 dni od otrzymania sprawozdania Wójt zwołuje spotkanie Komitetu ds. Rewitalizacji, podczas którego konsultuje ujęte w sprawozdaniu wyniki monitoringu, rekomendacje oraz zaopiniowaną przez Zespoły Robocze listę zadań planowanych do realizacji w kolejnym roku budżetowym.

d. Na kolejnej, następującej po spotkaniu Komitetu ds. Rewitalizacji, sesji Rady Gminy Wójt przedstawia wyniki sprawozdania z realizacji zamierzeń strategicznych wraz z listą zadań proponowanych do uwzględnienia w budżecie Gminy na kolejny rok. Informacje z systemu monitorowania służą zarządzającym realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Grybów do sprawowania bieżącego nadzoru nad postępami.

Procedura zgłaszania nowych zadań do GPR

Wszystkie instytucje zaangażowane we wdrażanie Programu, w tym Partnerzy Programu oraz mieszkańcy obszaru rewitalizacji, mają możliwość zgłoszenia nowego zadania do Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Grybów. Proces ten reguluje poniższa procedura:

a. Propozycję nowego zadania, opisaną zgodnie z kartą projektu Gminnego Programu Rewitalizacji, zgłasza instytucja zaliczająca się do katalogu Partnerów GPR lub grupa minimum 15 mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Propozycje zadań zbierane są raz w roku i muszą zostać złożone do Operatora ds. rewitalizacji w terminie do 31 marca.

b. Po upływie tego terminu Operator ds. rewitalizacji w przeciągu dwóch tygodni zwołuje spotkania Zespołów Roboczych ds. podobszarów rewitalizacji. Podczas spotkań Zespoły opiniują zebrane propozycje zadań rewitalizacyjnych dla danego podobszaru oraz zgłaszają własne zadania.
c. Opinie Zespołów wraz z zadaniami przedstawiane są podczas spotkania Komitetu ds. Rewitalizacji, którego zwołanie następuje zgodnie z punktem c procedury stałego monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji.
d. Zgodnie z punktem d procedury stałego monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji.

Procedura zgłaszania propozycji zmian do GPR

Wszystkie instytucje zaangażowane we wdrażanie Programu, w tym Partnerzy Programu oraz mieszkańcy obszaru rewitalizacji, mają możliwość zgłoszenia propozycji zmian w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Grybów. Proces ten reguluje poniższa procedura:

a. Propozycję zmiany w zakresie zasięgu podobszaru rewitalizacji czy diagnozy podobszaru rewitalizacji wraz z uzasadnieniem zgłasza instytucja zaliczająca się do katalogu Partnerów GPR lub grupa minimum 15 mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Propozycje zmian zbierane są raz w roku i muszą zostać złożone do Operatora ds. rewitalizacji w terminie do 31 marca.

b. Po upływie tego terminu Operator ds. rewitalizacji w przeciągu dwóch tygodni zwołuje spotkania Zespołów Roboczych ds. podobszarów rewitalizacji. Podczas spotkań Zespoły opiniują zebrane propozycje zmian dotyczących poszczególnych podobszarów rewitalizacji.
c. Opinie Zespołów przedstawiane są podczas spotkania Komitetu ds. Rewitalizacji, którego zwołanie następuje zgodnie z punktem c procedury stałego monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji.
d. Zgodnie z punktem d procedury stałego monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji.

Tabela 32. Wskaźniki do monitorowania zmian w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Grybów.

Wskaźnik	Wartość docelowa (rok 2023)	Oczekiwany trend	Źródło
Cel strategiczny 1. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji aktywni społecznie i zawodowo.			
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji.	---	Spadek	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
Liczba mieszkańców korzystających z dostępnej oferty spędzania czasu wolnego.	---	Wzrost	Urząd Gminy
Cel strategiczny 2. Przyjazna i atrakcyjna przestrzeń publiczna sprzyjająca integracji społecznej.			
Powierzchnia zrewitalizowanych przestrzeni umożliwiających aktywne spędzanie czasu wolnego.	2	---	Urząd Gminy
Liczba utworzonych obiektów sportowych / rekreacyjnych na obszarze rewitalizacji.	2	---	Urząd Gminy
Liczba utworzonych obiektów przeznaczonych na cele kulturalne / społeczne na obszarze rewitalizacji.	1	---	Urząd Gminy
Cel strategiczny 3. Obszar rewitalizacji silny gospodarczo.			
Liczba miejsc pracy powstałych w oparciu o nowopowstałe obiekty.	---	Wzrost	Urząd Gminy
Liczba osób bezrobotnych.	---	Spadek	Powiatowy Urząd Pracy
Cel strategiczny 4. Wysoka jakość środowiska naturalnego w gminie Grybów			
Liczba budynków poddanych termomodernizacji	3	---	Urząd Gminy
Liczba osób objętych działaniami z zakresu edukacji ekologicznej.	200	---	Urząd Gminy

Źródło: opracowanie własne

Ewaluacja on – going (okresowa w cyklu trzyletnim)

W nawiązaniu do zapisów Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o Rewitalizacji (art. 22 ust. 1) planuje się przeprowadzenie ewaluacji Programu Rewitalizacji w okresach 3-letnich (ewaluacja okresowa. W ramach działań ewaluacyjnych sprawdzony zostanie stan realizacji poszczególnych zadań oraz osiągnięte wskaźniki przypisane poszczególnym celom strategicznym. Wykonanie ewaluacji okresowych powierza się operatorowi ds. Rewitalizacji. Ewaluacja zostanie zakończona raportem, w którym opracowane zostaną najważniejsze wnioski, w tym ocena stopnia realizacji założonych celów i przypisanych im wskaźników oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zaplanowanych w tym okresie do realizacji. Raport będzie stanowił podstawę sformułowania zaleceń na kolejne lata wdrażania GPR. Ewaluacja obejmować będzie okres 2017-2019 r. i przeprowadzona zostanie w I kwartale 2020 r..

Ewaluacja ex post – Ewaluacja po zakończeniu Realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Grybów

Po zakończeniu działania Programu Rewitalizacji Gminy Grybów przeprowadzona zostanie ewaluacja ex post, a za jej wykonanie odpowiedzialny będzie Operator Rewitalizacji. W ewaluacji znajdą się wnioski z raportów końcoworocznych, a także z ewaluacji okresowych.
W ramach ewaluacji ex post planuje się również przeprowadzić badanie społeczno-gospodarcze, które będzie stanowiło porównanie dla sytuacji wyjściowej, opisanej w Diagnozie służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Wykonanie ewaluacji pozwoli na pokazanie efektów, które zostały osiągnięte dzięki wdrożonemu Programowi Rewitalizacji.

Raport zostanie przekazany Wójtowi, Komitetowi ds. Rewitalizacji oraz Radzie Gminy, a także podany do publicznej wiadomości poprzez zamieszczenie na stronie internetowej Urzędu Gminy Grybów.

10.3. Uspołecznienie procesu rewitalizacji

W trakcie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Grybów stosowano zasadę partnerstwa i partycypacji społecznej. W związku z tym dokument ten był poddawany dyskusji publicznej z szerokim gronem Partnerów i interesariuszy rewitalizacji na różnych etapach jego tworzenia.

Na etapie wdrażania Programu Rewitalizacji planuje się realizację kolejnych działań służących włączeniu szerokiego grona interesariuszy do procesu rewitalizacji. Uspołecznienie procesu rewitalizacji będzie odbywać się trójtorowo.

Po pierwsze prowadzone będą działania informacyjne, służące rozpowszechnianiu idei rewitalizacji oraz jej głównych założeń. Po drugie działania edukacyjne, które z kolei mają za zadanie pokazać praktyczne aspekty rewitalizacji oraz nauczyć jak z nich korzystać i jak włączać się w realizację Programu. W momencie, gdy interesariusze rewitalizacji będą posiadać odpowiednią wiedzę na temat procesu możliwe będzie ich uczestnictwo i podejmowanie działań na rzecz lokalnej społeczności. Dopiero wówczas będzie możliwa realizacja ostatniego etapu uspołecznienia – współdecydowanie o tym co dzieje wśród ich lokalnej społeczności. Wtedy też przewiduje się większe zaangażowanie Partnerów w realizację działań rewitalizacyjnych.

Wykorzystanie trzyetapowego modelu uspołecznienia procesu rewitalizacji pozwoli dotarcie do szerokiego grona interesariuszy i wskazania im możliwości zaangażowania się na różnych etapach procesu, a także przedstawienie korzyści, jakie mogą z tego tytułu osiągnąć oni bądź lokalna społeczność.

Poniżej przedstawiono schemat działań mających na celu uspołecznienie procesu w ramach każdego z etapów.

Rysunek 2. Działania informacyjno-promocyjne i edukacyjne

Działana informacyjno-promocyjne

- Umieszczenie na stronie internetowej Urzędu Gminy – Gminnego Programu Rewitalizacji
- Wzbogacanie serwisu internetowego na stronie internetowej Urzędu o nowo realizowane zadania w ramach GPR
- Cykliczne przygotowywanie informacji bieżących z przebiegu wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji np. raz na kwartał
- Współpraca z prasą lokalną, mająca na celu informowanie opinii publicznej o przebiegu realizacji i monitorowania GPR oraz możliwościach włączenia się w realizowane działania

Działania edukacyjne

- Wprowadzenie modułów szkoleniowych dotyczących najważniejszych kwestii rewitalizacyjnych w trakcie realizacji działań zaprogramowanych w ramach GPR np. spotkań dot. projektowania podwórek. Działania te będą prowadzone w taki sposób, aby interesariusze procesu rewitalizacji mieli możliwość pogłębienia wiedzy na temat tego, czym jest proces rewitalizacji i jakie możliwości niesie on za sobą dla poszczególnych grup społecznych
- Podjęcie współpracy z różnymi podmiotami, instytucjami (np. szkoły, grupy nieformalne, rady osiedlowe, organizacje przedsiębiorców) w celu realizacji spotkań tematycznych dotyczących tego, czym jest rewitalizacja – działania podejmowane na terenie gminy, tak aby o procesie tym mieli szansę dowiedzieć się także mieszkańcy obszarów, przedstawiciele środowiska gospodarczego czy inni interesariusze procesu rewitalizacji. Warsztaty edukacyjne będą tematycznie dostosowywane do specyfiki uczestników (np. młodzież, osoby wykluczone społecznie itp.). Warsztaty realizowane będą cyklicznie, po wcześniejszej akcji promocyjno-informacyjnej

Działania włączenia mieszkańców we współdecydowanie

- Opracowanie i realizację ankiety internetowej dotyczącej oceny Gminnego Programu Rewitalizacji w celu badania opinii mieszkańców i interesariuszy Programu nt. całego procesu oraz ich zmieniających się potrzeb.
- Organizowanie wspólnych spotkań (debat)dla Partnerów z trzech sektorów w trakcie, których:
  - Konsultowane będą proponowane przez władze gminy rozwiązania odnoszące się do lokalnych spraw,
  - Zbierane będą opinie o aktualnych działaniach od mieszkańców (i innych Partnerów), jako lokalnych ekspertów,
  - Możliwe będzie zgłaszanie nowych propozycji zadań do realizacji, w tym zadań komplementarnych do działań już realizowanych,
- Powołanie Komitetu ds. Rewitalizacji (w terminie do 3 miesięcy od uchwalenia Gminnego Programu Rewitalizacji).
- Realizacja indywidualnego wsparcia doradczego dla osób zainteresowanych procesem.
- Wykorzystywanie grup przedstawicielskich w procesie współdecydowania – organizacji pozarządowych, organizacji pracodawców związków pracodawców, lokalnych liderów.
- Budowanie lokalnych partnerstw na rzecz rozwiązywania problemów oraz organizacja lokalnej społeczności (w tym wspieranie grup samopomocowych, kreowanie i wpieranie lokalnych liderów, zawiązywania partnerstw i porozumień pomiędzy Interesariuszami).

Źródło: opracowanie własne

11. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach i dokumentach planistycznych

11.1. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21. Ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminnym i o zmianie Kodeksu Cywilnego

Realizacja zadań zawartych w dokumencie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Grybów nie wymusza zmian w ww. uchwałach Rady Gminy.

11.2. Określenie niezbędnych zmian w uchwale, o której mowa w art. 7 ust. 3

Komitet ds. Rewitalizacji, to ciało doradczo-opiniotwórcze, przewidziane w Ustawie z dnia 9 października 2015 roku o Rewitalizacji, jako podmiot wspierający Wójta w podejmowaniu decyzji i wydawaniu opinii o działaniach rewitalizacyjnych. Komitet ds. Rewitalizacyjnych, zgodnie z prawodawstwem zostanie powołany do 3 miesięcy od daty wejścia w życie uchwały o przyjęciu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Grybów. Jego zadania zostaną określone w odrębnej Uchwale. Jednakże na etapie tworzenia dokumentu GPR Komitet ds. Rewitalizacji został uwzględniony w strukturze Zarządzania i Monitoringu Programem.

11.3. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Na dzień przyjęcia uchwały o przyjęciu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Grybów nie przewiduje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji

11.4. Zmiany w dokumentach planowania i zagospodarowania przestrzennego gminy

Realizacja zadań zawartych w dokumencie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Grybów nie wymusza zmiany Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Grybów, dla obszarów objętych Programem.

12. Spis tabel i rysunków

12.1. SPIS TABEL

Tabela 1. Proces udziału interesariuszy w procesie tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji (opracowanie własne)..... 9
Tabela 2. Liczba mieszkańców oraz powierzchnia jednostek referencyjnych gminy Grybów. 16
Tabela 3. Wykaz wskaźników wykorzystanych do analizy. 17
Tabela 4. Podsumowanie wskaźników wykorzystanych w analizie sfery społecznej Gminy Grybów. 25
Tabela 5. Podsumowanie wskaźników wykorzystanych w analizie sfery pozaspołecznej (gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej) Gminy Grybów..... 34
Tabela 6. Syntetyczny wskaźnik – podsumowanie. 37
Tabela 7. Syntetyczny wskaźnik – podsumowanie. 38
Tabela 8. Powierzchnia i ludność jednostek zdegradowanych w gminie Grybów..... 39
Tabela 9. Powierzchnia i ludność obszaru rewitalizacji w gminie Grybów. 41
Tabela 10. Wyniki uczniów z egzaminów po VI-klasie oraz egzaminu gimnazjalnego..... 46
Tabela 11. Wyniki frekwencji wyborczej w wyborach samorządowych w 2015 roku w miejscowości Biała Niżna. 47
Tabela 12. Wyniki uczniów z egzaminów po VI-klasie oraz egzaminu gimnazjalnego..... 52
Tabela 13. Wyniki frekwencji wyborczej w wyborach samorządowych w 2015 roku w miejscowości Biała Niżna. 53
Tabela 14 Karta projektu 1 Termomodernizacja budynku administracyjnego i hali produkcyjnej..... 58
Tabela 15 Karta projektu 2. Wykonanie termomodernizacji hal. 60
Tabela 16 Karta projektu 3 Odnowienie elewacji budynku Klasztoru Zgromadzenia Sióstr św. Dominika w Białej Niżnej..... 61
Tabela 17 Karta projektu 4 „Utworzenie miejsca integracji społecznej mieszkańców w obiekcie „Starego Spichlerzu”. 63
Tabela 18 Karta projektu 5. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w m. Stróże. 64
Tabela 19 Karta projektu 6 Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego w Białej Niżnej. 66
Tabela 20 Karta projektu 7 Kompleksowy Produkt Turystyczny – Końska Wioska Tematyczna w Stróżach. 68
Tabela 21 Karta projektu 8. Narodowe Centrum Pomocy dla Osób Chorych na Autyzm w Stróżach 69
Tabela 22 Karta projektu 9. Dzienny Dom Seniora w Ptaszkowej. 71
Tabela 23 Karta projektu uzupełniającego 1 Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych, w szczególności z obszaru rewitalizacji. 74
Tabela 24 Karta projektu uzupełniającego 2 Aktywizacja społeczna osób starszych. 75
Tabela 25 Karta projektu uzupełniającego 3 Przedszkolaki górą. 77
Tabela 26 Karta projektu uzupełniającego 4 Integracja społeczno- kulturalna mieszkańców..... 78
Tabela 27 Karta projektu uzupełniającego 5. Organizacja zajęć edukacyjnych oraz zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży. 79
Tabela 28 Karta projektu uzupełniającego 6 Edukacja Ekologiczna w Grybowie 81
Tabela 29. Zadania wraz z listą problemów, na jakie odpowiadają..... 87
Tabela 30. Harmonogram rzeczowo – finansowy przedsięwzięć infrastrukturalnych planowanych do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Grybów 90

Tabela 31. Podmioty zaangażowanie w realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z pełnionymi przez nie funkcjami. 93
Tabela 32. Wskaźniki do monitorowania zmian w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Grybów.. 98

12.2. SPIS MAP

Mapa 1. Jednostki referencyjne gminy Grybów. 15
Mapa 2. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na terenie gminy Grybów. 42
Mapa 3. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na terenie gminy Grybów (przybliżenie) 43
Mapa 4. Podobszar rewitalizacji w miejscowości Biała Niżna. 44
Mapa 5. Podobszar rewitalizacji w miejscowości Stróże. 51
Mapa 6. Mapa zmian funkcjonalno-przestrzennych dla obszaru rewitalizacji w miejscowości Biała Niżna. 84
Mapa 7. Mapa zmian funkcjonalno-przestrzennych dla obszaru rewitalizacji w miejscowości Stróże. . 85
Mapa 8. Mapa zmian funkcjonalno-przestrzennych – miejscowość Ptaszkowa. 86

12.3. SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Odsetek mieszkańców poszczególnych miejscowości w wieku 60 lat i więcej w 2015 roku. 19
Wykres 2. Odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa. 19
Wykres 3. Odsetek osób bezrobotnych w poszczególnych miejscowościach Gminy Grybów. 20
Wykres 4. Poziom bezrobocie wśród kobiet (udział bezrobotnych kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych w miejscowościach gminy Grybów) 20
Wykres 5. Odsetek osób bezrobotnych korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w poszczególnych miejscowościach Gminy Grybów. 21
Wykres 6. Frekwencja w wyborach samorządowych w 2015 roku na terenie miejscowości Gminy Grybów. 22
Wykres 7. Liczba kół gospodyń wiejskich w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w miejscowościach gminy Grybów w roku 2015. 22
Wykres 8. Wyniki egzaminu VI-klasisty w poszczególnych miejscowościach gminy Grybów w roku 2016. 23
Wykres 9. Wyniki egzaminu VI-klasisty z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych w poszczególnych miejscowościach gminy Grybów w roku 2016. 24
Wykres 10. Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w poszczególnych miejscowościach Gminy Grybów w 2015 roku. 27
Wykres 11. Odsetek mieszkańców zaopatrywanych w sieć kanalizacyjną w poszczególnych miejscowościach gminy Grybów w roku 2015. 28
Wykres 12. Odsetek mieszkańców zaopatrywanych w sieć wodociągową w poszczególnych miejscowościach gminy Grybów w roku 2015. 29
Wykres 13. Liczba publicznych obiektów kultury w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w poszczególnych miejscowościach gminy Grybów w 2015 roku. 29
Wykres 14. Liczba obiektów infrastruktury sportowej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w poszczególnych miejscowościach gminy Grybów w 2015 roku. 30
Wykres 15. Gęstość dróg gminnych o nawierzchni ulepszonej w poszczególnych miejscowościach w 2015 roku. 31
Wykres 16. Odsetek wyremontowanych dróg w poszczególnych miejscowościach w 2015 roku. 31